

**AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ERGENLERDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR İLE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

İREM ALTUNTEN

**İzmir
2019**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdıği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

06/03/2019
İrem ALTUNTEN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 06/03/2019

Tez Başlığı:

Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlî İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 115 sayfalık kısmına ilişkin, 05/03/2019 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri**(uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 30' dur**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç,
☐ Alıntılar dâhil,
☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☒ Kaynakça dâhil,
☒ Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı ☒
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde ☐

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı: İrem ALTUNTEN

Öğrenci No: 2015950171

Anabilim Dalı: Aile Eğitimi ve Danışmanlığı

Programı: Aile Eğitimi ve Danışmanlığı

Statüsü: Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ DANIŞMAN

06/03/2019
İrem ALTUNTEN

06/03/2019
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Zekavet KABASAKAL

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali TaşTel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu* formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

İrem ALTUNTEN tarafından Dr. Öğr. Üyesi Zekavet KABASAKAL yönetiminde hazırlanan “Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından “**Yüksek Lisans Tezi**” olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Zekavet KABASAKAL
Danışman

Prof. Dr. Abbas TÜRNUKLÜ
Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Serdar SAĞKAL
Jüri Üyesi

6 2 2019
...../...../.....

Prof. Dr. Süha YILMAZ
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Öncelikle araştırmam boyunca görüş ve bilgileriyle bana destek olan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hatice Zekavet KABASAKAL 'a katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Özellikle bu yolculuğa benimle birlikte başlayan, zamanından çalmamak adına çabaladığım canım oğlum Çınar Altunten' e ve lisansüstü eğitimim boyunca yanımda olan sevgili eşim İlyas Altunten' e, yardımlarını esirgemeyen Görkem Kavak'a, beni destekleyen anneme, babama, kardeşime ve eşimin ailesine teşekkür ederim. Ayrıca çalışmalarım süresince bana yardımlarını sunan tüm değerli hocalarıma, meslektaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Amaç ve Önem	4
1.3.Problem Cümlesi/Alt Problem Cümleleri	4
1.4.Sınırlılıklar	5
1.5.Varsayımlar.....	5
1.6.Tanımlar	5
BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR..	7
KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Çocuk İstismarı	7
2.1.1. Fiziksel İstismar	9
2.1.2. Duygusal İstismar	10
2.1.3. Cinsel İstismar	14
2.1.4. İhmal	16
2.2. Problemlı İnternet Kullanımı	17
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	22
2.3. Duygusal İstismar ile İlgili Yapılan Araştırmalar	22
2.4. Problemlı İnternet Kullanımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar	25
BÖLÜM III.....	30
YÖNTEM	30
3.1. Araştırma Modeli/Deseni	30
3.2. Evren/ Örneklem/ Çalışma Grubu/ Katılımcılar	30
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	31
3.4. Tasarım, Geliştirme, Uygulama Süreci.....	33
3.5. Verilerin Analizi	33

3.6. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	34
3.7. Araştırmacının Rolü.....	34
BÖLÜM IV.....	35
BULGULAR VE YORUMLAR	35
BÖLÜM V.....	73
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	73
5.1. Tartışma	73
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	82
Öneriler	83
KAYNAKÇA.....	85
EKLER	92
EK 1. ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ.....	93
EK 2. ÖLÇEK UYGULAMA İZİNLERİ	94
EK 3. İZMİR İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ UYGULAMA İZNİ	96
EK 4. KİŞİSEL BİLGİ FORMU	98
EK 5. ERGENLER İÇİN ALGILANAN DUYGUSAL İSTISMAR ÖLÇEĞİ KISA FORMU II: ANNE-BABA FORMU	99
EK 6. PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ÖLÇEĞİ- ERGEN	101

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	35
Kategorik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Dağılım Tablosu	35
Tablo 2	37
ADİÖ - PİKÖ Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler Tablosu.....	37
Tablo 3	38
“Okul Türü” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları	38
Tablo 4	40
“Okul Türü” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	40
Tablo 5	43
“Sınıf Düzeyi / Yaş ” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları.....	43
Tablo 6	45
“Sınıf Düzeyi/Yaş” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	45
Tablo 7	47
“Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları.....	47
Tablo 8	48
“Cinsiyet” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	48
Tablo 9	50
“Aile Birliktelik” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları.....	50
Tablo 10	51
“Aile Birliktelik” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	51
Tablo 11	53
“Gelir Düzeyi” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları	53
Tablo 12	56
“Gelir Düzeyi” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	56
Tablo 13	60
“Anne Eğitim Durumu” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları	60
Tablo 14	61

“Anne Eğitim Durumu” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	61
Tablo 15	64
“Baba Eğitim Durumu” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları	64
Tablo 16	65
“Baba Eğitim Durumu” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	65
Tablo 17	67
Anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı – Problemlerli internet kullanımı ölçeği toplam puanı regresyon analizi	67
Tablo 18	68
Baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı– Problemlerli internet kullanımı ölçeği toplam puanı regresyon analizi	68
Tablo 19	68
Okul türüne göre korelasyon analizi sonuçları	68
Tablo 20	69
Gelir düzeyine göre korelasyon analizi sonuçları	69
Tablo 21	71
Anne eğitim durumuna göre korelasyon analizi sonuçları	71
Tablo 22	72
Baba eğitim durumuna göre korelasyon analizi sonuçları	72

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. İstismar çeşitleri	8
Şekil 2. Davis'in internet bağımlılığını açıklamakta kullandığı bilişsel davranışçı model. ...	19
Şekil 3. Grohol' ün üç aşamalı problemleri internet kullanımı modeli.....	20

ÖZET

Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Altunten, İrem

Yüksek Lisans Tezi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim

Dalı Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice Zekavet KABASAKAL

Bu araştırmada ergenlerde algılanan duygusal istismar ile problemlı internet kullanımı arasında anlamlı ilişkinin var olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkeni algılanan duygusal istismar; bağımlı değişkeni ise problemlı internet kullanım düzeyidir.

Araştırmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılında İzmir ili Aliağa ilçesinde bulunan anadolu liseleri, mesleki ve teknik liseler, imam hatip lisesi ve özel liseler gibi ortaöğretim kurumlarında 9. ,10. ,11. ve 12.sınıflarda (14-18 yaşları arasında) öğrenim gören örneklem dahilindeki 365öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada ergenlerde problemlı internet kullanımını değerlendirmek için; Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından geliştirilen “ Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği”; algılanan duygusal istismarı belirlemek için Aslan ve Kabasakal (2014) tarafından geliştirilen “Ergenler İçin Algılanan Duygusal/Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu-II ” kullanılmıştır. Ergenlerin demografik özelliklerine ve internet kullanımına ilişkin verilerin elde edilmesinde “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında öğrencilerin algılanan duygusal istismar ve problemlı internet kullanım düzeylerinin alt problemlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve aralarında ilişkinin var olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin annelerinden ve babalarından algıladıkları duygusal istismar ile problemlı internet kullanımı arasında anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Ayrıca anne - baba eğitim durumu ve okul türüne göre algılanan duygusal istismar ile problemlı internet kullanımı arasında anlamlı ilişki olduğu ancak gelir düzeyine göre anlamlı ilişki bulunmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Problemlı İnternet Kullanımı (PİK), Algılanan Duygusal İstismar (ADİ)

ABSTRACT

Investigation of Relationship Between Perceived Emotional Abuse and Problematic Internet Use of Adolescents

Altunten, İrem

M. Sc. Thesis, Family Education and Counseling Department Supervisor:

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Zekavet KABASAKAL

The purpose of this research is to examine whether there is a significant relationship between the emotional abuse perceived by adolescents and problematic use of the internet. The independent variable of this study is the perceived emotional abuse and the dependent variable is the level of problematic internet usage.

The research involved secondary school students in 9th,10th,11th, and 12th grades in the 2017/2018 academic year in Aliğa-İzmir. This research contains 365 students consisted of boys and girls. Ceyhan and Ceyhan's (2009) Problematic Internet Use Scale was used to evaluate the problematic use of the internet amongst adolescents, and Aslan and Kabasakal's (2014) Perceived Emotional/Psychological Abuse Scale Short Form II for Adolescents was used to determine the level of perceived emotional abuse. A personal information form was used to obtain the demographic characteristics of the adolescents and their internet usage data.

It was researched that if emotional abuse and problematic internet usage perceived by the students changes or not according to the sub problems and if there' s a significant relationship between them. At the end of the research it was determined that there' s a significant relationship between the emotional abuse perceived by the adolescents from their parents and problematic internet usage. It was determined that there' s a significant relevance between the education level of the parents and perceived emotinal abuse and problematic internet usage. On the other hand, there isn' t a significant relevance with the level of income.

Keywords : Adolescent, Problematic Internet Usage (PIU),Perceived Emotional Abuse(PEA)

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

İnsan psikolojisi ve gelişimi ilk olarak aile ortamında biçimlenmeye başlar. Anne-baba model alınır, etkileşimler gerçekleşir. Bu süreçte özellikle anne ile daha sonra aile üyeleri ile kurulan bağın niteliği; temel güven duygusunun gelişmesi ve çocuğun kendisini özerk bir birey olarak kabul etmesi açısından çok önemlidir (Bulut' tan aktaran Ayan, 2007).

Ergenlik döneminde büyümenin çabuk olması değişen bedenle duyguların, davranışların ve tutumların da değişmesine sebep olmaktadır. Ergenlik döneminde genç bağımsızlık kazanma, kendine özel bir kimlik oluşturma, kendi kendine motive edebilme, kendi değer yargılarını belirleme, cinsel kimlik kazanma, yaşlılarıyla tatmin edici ilişkiler geliştirme, bir birey olarak başkalarının duygu ve düşüncelerini paylaşma ve anlamaya çalışma çabaları içersindedir. Ergen kendisinde bir denge oluşturmaya çabalarırken anne ve babasından kendisine karşı sevgi dolu, sevecen ve anlayışlı bir tutum içerisinde olmasını bekler (Yavuzer ve Kulaksızoğlu' ndan aktaran Yalçın, 2007). Bu sebepler göz önüne alındığında çocuğun uzun vadede aile içinde şiddete (ihmal ve istismar) maruz kalması yaşayabileceği olumsuz sonuçları da açıkça göstermektedir. Belki de en önemlisi de, aile içinde istismara uğrayan çocukların ileride birer şiddet uygulayıcısı olabilme ihtimalidir. Sağlıklı yetişkinler ve sağlıklı nesiller yetişmesi için anne babaların olumlu tutum ve davranışlarla model olabilmeleri; şiddetten uzak tutum ve şiddetten uzak çocuklarla mümkün olacaktır (Ayan, 2007).

Yapılan araştırmalara göre, aile içi istismardan en çok etkilenen çocuklar olmaktadır. Sebebine bakıldığında; aile içinde çocuğa yönelik şiddetin çocukta fiziksel, bilişsel, davranışsal, sosyal ve duygusal işlevler üzerinde zararlar yarattığı görülmektedir. Bu durum tüm genetik hastalıkların toplamından daha çok insanın yaşamına zarar vermektedir (Nicolson

& Wilson, 2004).

Çocuk istismarı ve ihmali toplum sağlığı açısından önemli bir sorundur. Çocuk istismarı, çocukların başta anne ve babaları olmak üzere, bakmakla yükümlü kişiler ve diğer yetişkinler tarafından bilinçli zarara uğratılmasıyla gerçekleşir. Kaza sonucu olmayan; çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel veya cinsel gelişimlerini ciddi oranda etkileyen, engelleyen ya da beden ve/veya ruh sağlığına zarar veren durumlarla karşı karşıya bırakılmasıdır (Öztep, 2010).

Duygusal ihmal ve istismar çocukluk çağında birçok farklı tavır ve davranışı içeren, ciddi ve sık görülen bir çocukluk çağı istismarıdır (Campbell & Hibbard, 2014). Çocuklarda duygusal istismar, öncelikle çocuk haklarını ilgilendiren bir kavramdır. En çok karşılaşılan fakat zor fark edilen bir istismar türüdür. Batı literatüründe duygusal kötü muamele (emotional maltreatment), psikolojik kötü muamele (psychological maltreatment), mental zulüm (mental cruelty), duygusal istismar ve ihmal (emotional abuse and neglect) kavramları kullanılmış; ülkemizde ise duygusal istismar ve ihmal, duygusal ezim, duygusal sömürü gibi kavramlar kullanılmıştır (Öztürk, 2007).

Ergenliğin, “biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşma dönemi” olması sebebiyle, günümüz teknoloji çağı özellikle ergenler açısından büyük risk oluşturmaktadır. Ergenler, bu dönemin gelişimsel özellikleri ile çocukluktan erişkinliğe geçiş yapmaktadır. Ergenlik dönemindeki bu karmaşa ve kimlik kazanımı süreci ergeni, internetin sağladığı ilgi çekici ortama yönlendirebilmektedir (Özolgün ve Kurt, 2014).

Günlük hayatta internet büyük öneme sahiptir. Bilgisayar ve internet kullanımı dünya çapında büyük bir hızla yaygınlaşmaktadır (Akpınar, Ata ve Kelleci, 2011). Ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumu’ nun Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasının 2013 yılı verilerine göre; bilgisayar ve internet kullanım sıklığının en yüksek 16-24 yaş grubunda olduğu bildirilmektedir. Bilgisayar ve İnternet kullanımı tüm yaş gruplarında erkeklerde daha yüksektir. (Doğan, 2013). Kolay ulaşılabilir olması gibi kullanım yaygınlığı da özellikle gençlerde hızla artmıştır (Akın, 2014).

90’ların ortalarından beri bireylerin problemleri bilgisayar ve internet kullanımı ile ilgili daha sık araştırmalar yapılmıştır. Son zamanlardaki gelişmeler ve internet kullanımındaki beklenen artış ile birlikte sağlık personellerinin, problemleri internet kullanımıyla ilişkili davranış problemleri hakkında bilgilendirilmesi önem kazanmıştır. Buna ek olarak psikoloji ve psikiyatri literatüründe, çoğu zaman diğer psikiyatrik rahatsızlıklardan

muzdarip olan bireylerin problemli internet kullanımına sahip olduğu görülmüştür. Bu ek tanı (komorbidite) karşısında, bu bireylerin ayrı bir bozukluk sınıfı mı yoksa altta yatan diğer tanı ile ilişkili bir başa çıkma mekanizmasını mı? temsil ettiğini değerlendirmek önemlidir. Her iki durumda da, sorunlu internet kullanımı sosyal ve duygusal işlevleri olumsuz yönde etkiler. Mevcut sınırlı ampirik kanıta dayanarak, problemli internet kullanımı en iyi şekilde bir dürtü kontrol bozukluğu olarak sınıflandırılabilir (Shapira vd., 2003).

Internet World Stats (2017)'in araştırmasına göre, tüm dünyadaki internet kullanıcı sayısı yaklaşık 3 milyar 885 milyon 567 bin 619 kişiye ulaştığı bildirilmektedir. İnternet kullanımı Afrika'da %10, Asya'da %49.7, Avrupa'da %17, Latin Amerika'da % 10.4, Orta Doğu'da %3.8, Kuzey Amerika'da %8.2, Avusturalya'da %0.7 'ye ulaşmıştır. Araştırma verilerine göre, internet kullanımı sıralamasında Türkiye Avrupa ülkeleri arasında 4. Sıradadır. Avrupa ülkeleri arasında nüfusa oranla en yüksek kullanım sırasıyla; Rusya %16,6, Almanya %11, İngiltere %9.4 ve Türkiye %8. 5' tir. Türkiye verilerine göre; 80.417.526 nüfusun 56.000.000' u internet ve facebook kullanıcısıdır. Türkiye'de internet ve sosyal medya kullanımının diğer ülkelere göre yüksek olduğu söylenebilir (IWS, 2017).

Amerika'da yapılan internet kullanımıyla ilgili bir çalışmada 14 ve 17 yaşları arasındaki ergenlerin %95'i, 18 ve 29 yaşları arasındaki gençlerin yine %95'i ve 30-49 yaşları arasındaki yetişkinlerin %89'u düzenli olarak internet kullanmaktadır. Oran 50 ve 64 yaşları arasında %77 ve 65 yaş ve üstü arasında %52' dir. Aynı çalışmaya göre; ergenlerin %29'u (erkeklerin %24'ü, kızların %34'ü) interneti çoğunlukla cep telefonlarında kullanır ve bu oran yetişkinlerde %15'tir. Türkiye'deki bir çalışmaya göre internet kullanımı 16 ve 24 yaşları arasında %69, 25 ve 34 yaşları arasında %59, 35 ve 44 yaşları arasında %46, 45 ve 54 yaşları arasında %25, 55 ve 64 yaşları arasında %11 ve 65 yaş ve üstünde %4 olarak açıklanmıştır(Akın,2014).

İnternet kullanımıyla ilgili başka küresel bir çalışmanın sonuçlarına göre, Türkiye 23.1 milyon internet kullanıcısının ayda yaklaşık 32.7 saati çevrimiçi olması sebebiyle Avrupa'da Hollanda ve İngiltere'den sonra en fazla internet kullanıcısı olan 3. ülkedir (Mohamud' dan aktaran Akın, 2014).

Öğrencilerin, herhangi bir denetim olmaksızın internete kolaylıkla erişimleri ve internet kullanımının giderek artması olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir (Karaman ve Kurtuluş, 2009). Bazı bireyler internet kullanım düzeylerini sınırlayabilirken, bazılarının sınırlayamadığı, hayatlarının farklı alanlarında aşırı kullanım nedeniyle sorunlar

yaşadıkları görülmüştür. Bireylerdeki sorunlu davranış örüntüsünün “patolojik” veya “problemlili” olarak tanımlanmasının nedeni normalden ciddi sapmalar göstermesi veya zarar verici olmasıdır (Caplan, 2002).

Günümüzde ergenler duygusal istismarın yarattığı olumsuz duyguların üstesinden gelebilmek ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mı internet kullanımına daha çok yönelmektedirler? Bu araştırma ile ergenlik döneminde algılanan duygusal istismarın problemlili internet kullanımına yol açıp açmadığı ve duygusal istismar sonucu adölesanlarda ortaya çıkan belirtilerin, yetersizliklerin, eksikliklerin giderilmesi amacıyla aşırı internet kullanımına ihtiyaç duyup duymadıkları bulgularına ulaşmak amaçlanmaktadır. Bu problemlilerin tanımlanması, önlenmesi ve gerekli müdahalelerin yapılması açısından şimdiye kadar yapılan araştırmalara ek olarak, literatür açısından veri birikimine, alınması gereken önlemler ve yapılması gereken müdahalelere katkı sağlayacağı düşünülen bu araştırmanın amacı duygusal istismar ile problemlili internet kullanımı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemektir.

1.2.Amaç ve Önem

Bu araştırmanın amacı, ergenlerde algılanan duygusal istismar ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı düzeyde ilişki olup olmadığının araştırılmasıdır. Ayrıca, problemlili internet kullanımı ile ilgili, alana yeni bir çalışma kazandırma, bu konu ile ilgili uzmanların duyarlılığını arttırma ve bu konuda yapılacak yeni önlemler ve gelişmelere katkı sağlamaktır.

Araştırmanın bağımsız değişkeni; algılanan duygusal istismar olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise problemlili internet kullanımıdır.

Literatür arandığında problemlili internet kullanımı ile duygusal istismar arasındaki ilişkiye dair yeterli araştırmanın yapılmadığı sonucuna varılmış ve alan yazına böyle bir araştırmanın katılmasının faydalı olacağı görüldüğü için bu araştırmaya gerek duyulmuştur.

1.3.Problem Cümlesi/Alt Problem Cümleleri

Ergenlerde algılanan duygusal istismar düzeyi arttıkça problemlili internet kullanımı da artmakta mıdır? sorusu bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Alt problem cümleleri:

Ergenlerin algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Ergenlerin algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

Ergenlerin algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımları öğrenim gördükleri lise türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Ergenlerin algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımları anne-babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Ergenlerin algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımları anne-babalarının birliktelik(evli, boşanmış) durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Ergenlerin algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımları ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

1.4.Sınırlılıklar

Araştırmanın çalışma grubu, İzmir ili Aliaga ilçesindeki resmi ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenciler arasından seçilen öğrencilerle sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Araştırma sırasında öğrencilerin ölçeklerdeki soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Araştırmada kullanılan çalışma grubu evreni temsil etmektedir.

1.6.Tanımlar

Problemli internet kullanımı (Problematic internet usage): Caplan (2005)'e göre, problemli internet kullanımı; bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelen, sosyal, akademik ya da mesleki açılardan olumsuz sonuçlar yaratan çok boyutlu bir sendromdur (Akpınar, Ata & Kelleci, 2011).

Duygusal İstismar (Emotional Abuse): En çok karşılaşılan fakat zor fark edilen bir istismar türü olan duygusal istismar, öncelikle ebeveyn sonra çocuğun çevresindeki diğer yetişkinlerin yeteneklerinin üzerinde beklenti ve istek içerisine girmeleri ayrıca çocuğa karşı saldırgan tutum sergilemeleri olarak tanımlanır (Runyan, Corrine, Ikeda, Hassan & Ramiro, 2002).

Kısaltmalar: Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADIÖ), Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği (PİKÖ).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, problemleri internet kullanımı ve duygusal istismar kavramı ile ilgili açıklamalara ve konuyla ilgili yürütölmüş araştırmalara yer verilmiştir.

Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve

2.1. Çocuk İstismarı

Dünya Sağlık Örgütü' nün (WHO) 1985' de yapmış olduğu tanıma göre; çocuğun gelişimini her yönden (sağlık, fiziksel gelişim, psiko-sosyal gelişim) olumsuz etkileyen; bir yetişkin, toplum veya ülke tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar, çocuk istismarı olarak kabul edilmektedir. Bu tanımda amaçlardan çok sonuçlara odaklanılmıştır yani yetişkinin niyeti değil, eylemin çocuk üzerindeki etkisi önem taşımaktadır. (Aksoy vd.' den aktaran Turhan, Sangün ve İnandı, 2006).

Bugüne kadarki en önemli gelişme Birleşmiş Milletler'ce 1989 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Sözleşmenin 19. Maddesi çocuğu ihmal ve istismara karşı korumayı içeren bir maddedir. Bu madde; çocuğun bakımından yükümlü olan kişilerden gelebilecek her türlü kötü muameleye karşı korunmasının sözleşmeyi imzalayan devletlerin yükümlülüğünde olması koşulunu getirmiştir. Türkiye'de çocuk istismarıyla ilgili çalışmaların başlangıcı yakın zamana dayanmaktadır. Konuyla ilgili ilk dernek olan Çocuğu İstismardan Koruma ve Rehabilitasyon Derneği (ÇİKORED) 1991'de tıp doktoru, pedagog, psikolog, hukukçu ve gönüllüler tarafından kurulmuştur ve çalışmaları özellikle vurgulanmalıdır (Polat' tan aktaran Kara, Biçer ve Gökarp, 2004).

Çocuk ve ergenin en yakın çevresini oluşturan anne ve babasının sevgi dolu, sevecen ve anlayışlı diyebileceğimiz olumlu tutum ve davranışlarına karşın, olumsuz tutum ve davranışları istismara yol açmaktadır (Yalçın, 2007). Hangi tür istismar olursa olsun genellikle beraberinde diğer istismar türlerini de getirmektedir (Aydın' dan aktaran Karakuş,

2006). Duygusal olarak örselenmiş çocuklar her zaman fiziksel olarak zarar görmeyebilir, fakat fiziksel olarak örselenen çocuklar her zaman duygusal olarak da etkilenmektedirler (Bilir vd.' den aktaran Karakuş, 2006).

Çocuk bir istismar yaşadığında; acizlik ve savunmasızlık duygularıyla beraber dünyanın tehlikeli ve güvensiz bir yer olduğu algısı gelişir. Tehlikelerin ve zorlukların üstesinden gelebilme eğilimi zayıflar. Kendini değersiz hisseder ve travma sonrası stres bozukluğu bulguları olan hissizlik, aşırı uyarılmışlık hali, depresyon tepkileri görülür (Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016).

İstismarın gençlerde düşük benlik saygısı, davranım bozuklukları, madde kötüye kullanımı, depresyon, anksiyete, özkıyım gibi ciddi riskler oluşturduğu düşünülmektedir. (Garefski & Diekstra' dan aktaran Ulu, 2011).

Çocuk istismarı 4 başlık altında incelenmektedir. Bunlar;

1. Fiziksel istismar
2. Duygusal istismar
3. Cinsel istismar ve
4. İhmal'dir (Kuğuoğlu ve Polat' tan aktaran Kara Doruk, 2012).

FİZİKSEL İSTİSMAR	CİNSEL İSTİSMAR	DUYGUSAL İSTİSMAR
• Dövme • İncitme • Yaralama • Sarsma • Fırlatma • Isırma • İtekleme	• Tecavüz • Sözlü Sarkma • Röntgen • Teşhir • Fuhuş • Cinsel İlişkinin Çocuklara İzletilmesi • Elle Temas Etme	• Reddetme • İzole Etme • Aşağılama • Korkutma • Yıldırma • Kendi Çıkarlarına Kullanma • Aşırı Koruma • İhmal Etme • Ayrım Yapma

Şekil 1. İstismar Çeşitleri

Betül, A. (2005). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları. (Betül' den aktaran Ulu, 2011).

2.1.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar; kişinin, başka kişi ve/veya kişiler tarafından sağlığına zarar verebilecek şekilde fiziksel hasara uğraması, yaralanması ya da yaralanma riski taşımasıdır. Bu hasar; itilerek, sarsılarak, elle ya da bir nesneyle vurularak, yakılarak ya da ısırılarak oluşabilmektedir (Kaplan, Pelcovitz, & Labruna, 1999). Başka bir tanıma göre; fiziksel istismar, bir erişkin tarafından öfkesini boşaltmak, cezalandırmak ya da itaati sağlamak amacıyla elle ve/veya zarar verecek bir aletle çocuğa şiddet uygulama, dövme, ısırma, yakma gibi yollarla çocuğa bir zarar verilmesidir (SHÇEK' ten aktaran Şimşek, 2010). Fiziksel istismar ve ihmale uğramış çocuklarda sosyal işlevsellik ve bilişsel yeterlik alanlarında birçok eksiklik fark edilmektedir. Bu eksiklikler arasında; yakın ilişkiler kurarken güçlük yaşama, daha çatışmalı, yoğun öfkenin hakim olduğu istismar davranışı içeren, duygusal yoğunluğu az ilişkiler kurma ve akademik başarı konusunda sıkıntılar yer alabilir (Kaplan, Pelcovitz & Labruna, 1999).

Konuyu ülkemiz açısından değerlendirdiğimizde, yapılan çalışmalar Türk toplumunda fiziksel şiddetin yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir. Türk çocuk yetiştirme yöntemlerine ve aile yapısına bakıldığında dayak bir ceza ve disiplin aracı olarak yer almaktadır (Zeytinoğlu, Kozcu ve Öztürk' ten aktaran Ayan, 2007). Sözel disiplin yöntemleri yerine fiziksel ceza yöntemlerinin yeğlendiği bilhassa geleneksel aile yapılarında ve şehirlerde de fiziksel şiddetin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Polat vd.' den aktaran Ayan, 2007).

Fiziksel istismara maruz kalmış bireylerde intihar düşünceleri ve girişimleri daha sık karşımıza çıkmaktadır (Tackett' ten aktaran Taner & Gökler, 2004). Madde kötüye kullanımı, tehlikeli cinsel deneyimler, kaygı bozuklukları ve psikopatik kişilik bozuklukları, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu gibi psikiyatrik rahatsızlıklar ve hastalıklarla, fiziksel istismar ve ihmale uğramış çocuklarda daha sık karşılaşılmaktadır (Pizarro ve Billick, ; Kaplan, Pelcovitz ve Labruna; Tackett' ten aktaran Taner ve Gökler, 2004). İleri düzeyde fiziksel istismar olaylarında travma sonrası stres bozukluğu görülebilmektedir (Pelcovitz vd., 1994).

2.1.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismar literatürde mental acımasızlık (Laury & Maerko ,1967), mental yaralanma (Public Law, 1974), duygusal istismar (Laurine & Stefano, 1978) ve duygusal ihmal (Whiting, 1978) olarak tanımlanmıştır (Siyez 2003). Duygusal istismarla ilgili farklı tanımlar bulunmaktadır. David McClelland (1973) duygusal istismarın tanımında yeteneğe odaklanmıştır. Duygusal istismarı da yeteneğin gelişimine engel olan davranışlar olarak tanımlarken, Whiting (1976) duygusal istismarı duygusal rahatsızlığa neden olan anne babanın kasıtlı davranışları olarak tanımlamıştır. Dean (1979) ' e göre duygusal istismar çocuğun benlik algısının olumlu gelişimini engelleyen, ailenin alışlagelmiş olumsuz davranış kalıplarıdır (Siyez 2003).

Amerikan Hümanistler Derneği (1980) tarafından duygusal istismar, küçümseme niyetinde olan, azarlayıcı ve çocuğun duygusal yönde iyi olmasına engel olan davranışlar olarak tanımlanmıştır (Siyez, 2003). Başka bir literatürde; duygusal istismar ve ihmal, çocuğun etrafındaki yetişkinler tarafından duygusal gelişimini engelleyen, kişiliğini zedeleyen eylemler ya da eylemsizliklerde bulunması olarak tanımlanır. Öngörüldüğü gibi, fiziksel ve cinsel istismar türlerinin çoğunda duygusal istismar ve ihmal de bulunmaktadır (Şahiner, Yurdakök, Kavak vd.' den aktaran Taner ve Gökler, 2004).

İngiltere'de Garbarino'nun yaptığı bir çalışma, duygusal istismarın kanıtı olarak sekiz anahtar davranışı tanımlamıştır:

1. Aşağılama, 2. Dalga geçme, 3. Bağırma, 4. Günah keçisi olma, 5. Reddetme, 6. Tecrit etme, 7. Tehdit etme, 8. Göz ardı etmedir. Bu çalışma aile ortamında duygusal istismarı ortaya çıkarmak için yapılan araştırmalara ışık tutmuştur (Soysüren Yaşar, 2009).

Duygusal istismar, hızlı bir kişilik değişimi, psikolojik olgunlaşma ve kimlik edinme sürecinin ortasında olan, 12–18 yaş dönemindeki ergenlerin ruhsal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ergenlerin duygusal yaşantısı zedelenmekle kalmayıp, anksiyete düzeyi yükselmekte ve çocuğun ileriki yaşantısında sağlıklı olmayan kişilik ve ilişkiler geliştirebilmesine zemin oluşturmaktadır. Anne babası tarafından sürekli eleştirilen, aşağılanan, sevgi ve ilgi ihtiyacı yeterince karşılanamayan duygusal istismara uğramış çocuklar, kendine güveni olmayan, pasif kişilik özelliklerine sahip ve anti sosyal davranışlar gösteren bireyler olmaya başlamaktadır (Öztep, 2010).

Duygusal istismar çocuğun duygularını ya da benlik saygısını incitmek için yapılanlar ya da söylenenleri içerir. Bazı uzmanlar duygusal istismarın en zarar verici istismar türü olduğunu söylerler (Havelin' den aktaran Türk, 2013). Çocukta duraklama, engelleme, gerileme yaratan davranışlar duygusal istismar olarak tanımlanır ve çocuğu kasten tahrip eder ya da çocuğun yeterliliğini önemli ölçüde bozar (Kars' dan aktaran Türk, 2013).

Anne ve babaların çocuklarına ilgiyle, sevgiyle ve şefkatle yaklaşmaları gerekmektedir. Ancak ebeveynlerin çocuklarına zarar vermesi, ilgi ve bakım göstermemesi sıklıkla görülmekte, bu da çocuk istismarı ve ihmali konusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çocuk istismarı çeşitleri arasında duygusal istismar, göze çarpmayan ve etkileri ilk anda şiddetli belirtiler vermediği için arka planda kalan, ancak en sık yaşanan istismar türüdür (Polat' tan aktaran Ulu, 2011). Duygusal istismara maruz kalmış çocuğun; zihinsel ve fiziksel gelişimi, akademik performansı, hafızası ve öğrenme kapasitesi etkilenmektedir (Hart ve Rubia, 2012).

Fiziksel ihmal ve istismar vakalarının %90'ında duygusal istismar ve ihmale rastlanmıştır (Claussen & Crittenden, 1991). Fiziksel ve cinsel istismarın olmadığı vakalarda da duygusal istismar ve ihmal görülebilir. Bu sebeple, çocuk ve ergenlerin en sık yaşadığı ihmal ve istismar tipinin duygusal istismar ve ihmal olduğu söylenebilir. Duygusal istismar, fiziksel bir istismar olmayabilir fakat çok ağır tehditleri ve cezaları içerir. Çocuğa yeteri kadar ilgi, sevgi göstermemek ve duygusal destekten mahrum bırakmak, çocuğun şiddete maruz kalmasına izin vermek ise duygusal ihmal olarak adlandırılır (Glaser, 2002).

Garbarino ve Garbarino tarafından duygusal istismara neden olan davranışlar; aşağılama, izole etme, yalnız bırakma, reddetme, suça yöneltme, yıldırma ve tehdit etme, korkutma, kendi çıkarları için kullanma, duygusal engelleme, duygusal gereksinimleri karşılamama ve vaktinden önce yetişkin rolü verme olarak ele alınmaktadır (Soysüren Yaşar,2009).

Başka bir literatürde duygusal ihmal ve istismarın sınıflandırılması aşağıdaki gibi verilmiştir(Glaser; Dursunkaya; Hard & Brassard; Barnett vd.; Higgins & McCabe' dan aktaran Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016: s. 19):

A- Reddetme/Yok sayma: Ebeveynlerin çocuğun gelişimi için gereken yakınlaşma, sevgi ve ilgiyi göstermedikleri, çocukla güvenli bir bağlanma geliştirmedikleri, çocuğun

istenmediği ve ailenin reddedici davranışlar (ihtiyaçlarının karşılanmaması, evde o yokmuş gibi davranılması, kişiliğinin, kabiliyetinin ve başarılarının yok sayılması, hiçbir işe yaramadığının hissettirilmesi veya söylenmesi ve genelde çocuğun yaptıklarının onaylanmaması) sergiledikleri durumdur. Ebeveynlerin fiziksel varlığı ancak duygusal anlamda yokluğu durumudur. Konuşmama, sürekli olarak suçlanma, bırakılacağını, terk edileceğini belirtme ya da aile içinde günah keçisi olarak sürekli eleştirme şeklinde gerçekleşir.

B- Yalnız bırakma/İzole etme: Çocuğun denetimsiz yalnız bırakılması, arkadaş gruplarına ve okul sonrası aktivitelere katılmasına izin verilmemesi, odası gibi kapalı mekanlara ceza amaçlı kapatılması, çocuğa yaşamda yalnız olduğunun söylenmesi ya da hissettirilmesi olarak tanımlanır.

C- Korkutma/Yıldırma: Ebeveynin çocuğu sindirmek için “beni üzersen ölürüm, seni bırakır giderim, çok hasta olurum, üvey anne/baba eline kalırsın, annesiz/babasız büyürsün” gibi sözlerle korkutması, tehdit etmesi, azarlama ve suçlaması, aşağılaması, gözdağı vermesi yollarıyla huzursuz bir ortamda yaşamasına neden olan istismarda bulunması çocukta suçluluk, öfke, kaygı ve korkuya yol açmaktadır.

D- Suça yöneltme/İtme: Anne babanın çocuğa karşı aşırı hoşgörülü tutumu, çocuğun pek çok olumsuz davranışının görmezden gelinmesi (toplumun kurallarına karşı gelmesine göz yumma ya da bu davranışları pekiştirme ve çocuğa iyi kötü kavramları öğretmeme) sonucu çocukta sağlıklı davranışlar geliştirilemez. Çocuk, ebeveynlerinin de çoğu zaman haberdar oldukları sağlıksız eylemlere yönelir. Bunlar; ilaç ya da alkol kullanma, şiddet içerikli davranışları izleme ya da katılma, porno seyretme, tecavüz, gasp vb. suçlara tanık olma ya da katılma gibi eylemlerdir.

Duygusal istismara maruz kalan ergenlerin anne baba tutumları farklılık göstermektedir. Ebeveyn yapıları aşağıda verilmiştir (Müderrişoğlu’ dan aktaran Özcan, 2009):

a. Reddeden ebeveyn: Çocuğun varlığını, ilgi ve sevgi isteğini, isteklerini, duygu ve düşüncelerini, farklı bir birey olduğunu, değerini reddeder, yok sayar.

b. İzole eden ebeveyn: Çocuğu, içerisinde olması gereken sosyal hayattan uzak tutar, arkadaşlıklar geliştirmesini önler ve çocuğun yalnız olduğu düşüncesine kapılmasına yol açar.

c. Şiddet kullanan ebeveyn: Korku faktörü ön plandadır. Tehditler, sözel saldırılar, aşağılama, dalga geçme, korkutma ile oluşturulmuş ebeveyn tutumudur.

d. Umursamaz ebeveyn: Çocuğun fiziksel ve duygusal gelişimine zarar verir. Etkisizlik ve tepkisizlik ortamı yaratır. Çocukla ve ihtiyaçlarıyla ilgilenilmez.

e. Yanlış yönlendiren ebeveyn: Çocuğun yanlış sosyalleşmesini sağlar, aşırı hoşgörölü tutumla çocuğu toplumda zarar verici davranışlar yapmaya yönlendirir, sapkınlığı pekiştirir.

Duygusal istismara uğrayan çocuklarda bazı davranışsal göstergeler ortaya çıkmaktadır. Bu davranış dizisi ne kadar fazlaysa çocuk o kadar yüksek düzeyde risk altındadır ve ailenin işlevselliği de o derecede azdır. Bu davranışlar (Veltkamp ve Miller' dan aktaran Yalçın, 2007);

1. Soyutlanma ve iticilik gibi davranışların uç örnekleri,
2. Aşırı kabullenici ve benimseyici davranışlar,
3. İntihar girişimleri
4. Alışkanlık haline gelmiş davranış bozuklukları (tırnak yeme,saç çekme gibi),
5. Diğer davranış bozuklukları,
6. Engellenmişlik (başkalarından korkma, kendisini ifade etme korkusu),
- 7.Saplantılar (başkalarını memnun etme ve mükemmel olma düşüncesinin kafaya takılması),
8. Uyku bozuklukları (kabus,uykusuzluk),
9. Amaç ya da yönlendirme eksikliği, hedef yokluğu,
10. Karanlıktan, insanlardan aşırı korkma,

11. Depresyon, üzgünlük, umutsuzluk , çaresizlik duyguları,
12. Genellikle gece görülen ve çocuğun sakinleştirilemediği gece korkuları ve panik hali,
13. İticilik, zayıf davranış kontrolü,
14. Hiperaktivite,
15. Kendine zarar verici davranışlar.

2.1.3. Cinsel İstismar

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre en ağır, çocuğa en çok zarar veren istismar türü cinsel istismardır. Avrupa'da cinsel istismara rastlanma oranı her beş çocuktan biridir (Buquicchio' dan aktaran Kır, 2013). Çocuk pornografisi içeren internet sağlayıcıları verilerine bakıldığında 1. Sırada ABD %51 oranla, 2.sırada %14, 9'la Rusya, 3. Sırada % 11.7'le Japonya, 4. Sırada %8.8'le İspanya, 5. Sırada % 3.6'yla Tayland, 6. Sırada % 2.1'le de Güney Kore gelmektedir (İnternet İzleme Vakfı' ndan aktaran Kır, 2013).

Türkiye'de Adalet Bakanlığı'nın verilerine bakıldığında yılda ortalama 7 bin çocuk cinsel istismara uğramaktadır (Adalet Bak.' dan aktaran Kır, 2013). Dünya Sağlık Örgütü'nün, son dünya istatistiklerine göre yaklaşık 150 milyon kız ve 73 milyon erkek çocuğunun cinsel istismara maruz kaldığı tahmin edilmektedir (Bahar vd.' den aktaran Kır, 2013).

NCCAN (Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi'nin) 1991'de yaptığı en son ve net cinsel istismar tanımına göre; *“Çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin cinsel tatmini için kullanılmışsa, çocuğun cinsel olarak istismarı olarak kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından eğer bu çocuğun diğeri üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya bariz bir yaş farkı varsa da gerçekleştirilebilir.”* (Bayraktar' dan aktaran Kır, 2013). 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda da 18 yaşını doldurmamış kişi(madde 3) çocuk olarak kabul edilmektedir. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin 1.maddesi uyarınca; Türk Ceza Kanunu'nda (madde 103) :

“Cinsel istismar deyiminden;

a) *Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,*

b) *Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır. “* şeklindeki ifadeler yer almaktadır.

Cinsel istismarın her sosyoekonomik düzeyde görülebileceği belirtilmektedir, sosyodemografik anlamda bir bağlantı bulunmamaktadır (Hedin’ den aktaran Taner & Gökler, 2004). Cinsel istismara uğramış çocuklarda benlik saygısı ciddi zarar görmektedir ve yüksek oranda depresyon gözlenir (Kaplan, Pelcovitz & Labruna, 1999). Kişiler arası yakın ilişkileri başlatma ve sürdürme becerilerinde bozulmalar meydana gelmektedir. Ya fazla kontrolcü ve çok beklentili yaklaşımlarla aşırı yakınlık gereksinimi ya da yakın ilişkilerden kaçınma gereksinimi duyarlar. İlişkileri çoğunlukla yalnızlıkla sonuçlanmaktadır ve işlevsellikten uzaktır (Tackett’ ten aktaran Soysüren Yaşar,2009).

Cinsel istismarın görülme ihtimalinin yoğun olduğu aile profillerinde olaya çeşitli patolojilerin yol açtığı düşünülmektedir:

a. *Baskıcı ve koşulsuz itaat isteyen aile modeli:* Aile sistemi dış etkenlere kapalıdır. Kararlarda baskıcı, katı, gücün hakim olduğu aile tipidir. Babaların bir kısmı şiddete başvurmaktadır.

b. *Cinsel problemler:* Anne babalarda cinsel sorunların sık görüldüğü ailelerde, cinsel istismarın görülme ihtimali de artmaktadır.

c. *Sosyal izolasyon:* Bu tip ailelerde aile dışarıdaki sosyal ilişkilere kapalıdır ya da sınırlı iletişim mevcuttur.

d. *Rol çatışması:* Bu ailelerde genellikle anne veya baba karşı cinsteki çocuğuyla farklı bir ilişki tarzı belirleyerek rol çatışmalarına yol açar. Örneğin; anne ev kadını ve eş rollerini genellikle kızına devreder, baba da bakım vermeyi enest yoluyla gerçekleştirir.

e. Alkol ve madde kötüye kullanımı.

f. Yadsıma: Cinsel istismarın görüldüğü ailelerde en sık karşılaşılan savunma mekanizmasıdır. Baba, istismarı cinsel eğitim olarak savunurken; anne düzeni, kocası ile ilişkisi bozulabileceği için olayı görmezlikten gelebilir ya da reddedebilir. Çocuk aile düzeninin bozulmasını önlemek adına ve utanma, suçluluk duygularını bastırmak amacıyla durumu yadsıyabilir (Canat; Green’ den aktaran Taner ve Gökler, 2004).

2.1.4. İhmal

İhmal; çocukların toplum, kurumlar ve bireyler tarafından en üst düzeyde gelişimlerini engelleyen davranışlar olan eşit hak ve özgürlüklerinden mahrum bırakılması olarak ortaya çıkmaktadır. İhmal davranışının örnekleri arasında; çocuğun tek başına bırakılması, ebeveynlik görevinin yerine getirilmemesi, çocuğa gerekli beslenme ve bakım desteğinin karşılanmaması, gerekli sağlık hizmetlerini sağlamamak yer almaktadır (Aral’ dan aktaran Azizoglu, 2009).

İhmal farklı boyutlarda ve türlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bunlar; fiziksel, cinsel, duygusal ve/veya tıbbi ihmal türleridir. Ağır düzeyde ihmal ölümle sonuçlanabilmektedir (Polat’ tan aktaran Kara Doruk, 2012).

- Fiziksel ihmal; yakın kişilerin çocuğun gelişimine sürekli ket vuran ve zarar veren hareketleri sonucu çocuğa sosyal olarak mevcut kaynakların sağlanmaması, bunlardan yoksun bırakılmasıdır.
- Cinsel ihmal; çocuğun cinsel gelişimine gereken önemin ve özenin gösterilmemesi, cinsel sömürüye karşı korunmaması ve ilgisiz kalınması durumudur.
- Duygusal ihmal ise; çocuğun ihtiyacı olan sevgi, ilgi ve yakınlığın ona gösterilmemesidir. Duygusal olarak ihmal edilen, yakınlıktan mahrum bırakılan çocukta güven gelişimini engellenir, kendi kendine yeterli olma hali engellenmektedir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu; Atman’ dan aktaran Kara Doruk, 2012).

İhmal edilmiş çocuklarda fiziksel istismara uğramış çocuklara göre daha ağır bilişsel ve akademik bozukluklar, daha fazla içe kapanma, daha sınırlı arkadaşlık ilişkileri ve sorunların daha yoğun içe atımı görülmektedir (Kathryn &David, 2002). İhmale uğrayan çocukların istismara uğrama ihtimalleri de yüksektir. İhmalde kuşkulananabilecek durumlar şunlardır(Oral ve İnancı’ dan aktaran Yalçın, 2007):

- 1.Çocuk kirli, bakımsız ve hava koşullarına uygun olmayan giysiler içindeyse,
- 2.Çocukta büyüme geriliği varsa ve bu organik bir nedene bağlanamıyorsa,
- 3.Ailesi çocuk hakkındaki soruların yanıtını bilmiyorsa,
- 4.Zehirlenme, kazaya uğrama varsa,
- 5.Çocuğun çevresinde sigara, alkol, bağımlılık yapan maddeleri kullananlar varsa ve çocuk bunlara maruz kalıyorsa,
- 6.Çocuk, içedönük, iletişim kurma güçlüğü içindeyse,
- 7.Zihinsel gelişim geriliği, öğrenme güçlüğü varsa,
- 8.Zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula gitmiyorsa,
- 9.Terkedilmiş veya evden kovulmuşsa ihmalden şüphelenilebilir.

2.2. Problemli İnternet Kullanımı

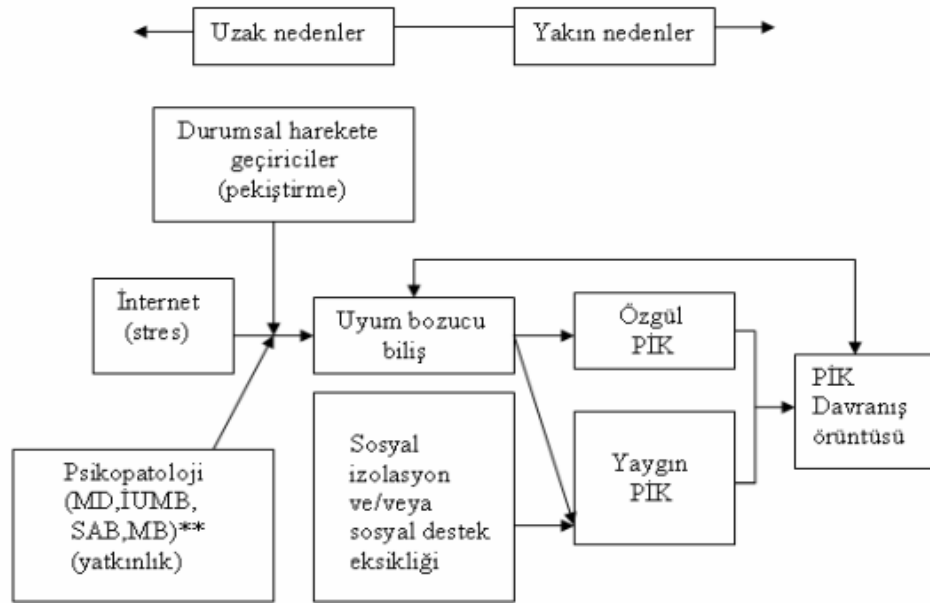
Problemli internet kullanımı daha önce bilgisayar bağımlılığı, internet bağımlılığı (internet kullanım bozukluğu), internet-omani ve patolojik internet kullanımı gibi çeşitli takma adlarla tanımlanmıştır (Bai ve ark., 2001; Beard ve Wolf, 2001; Belsare, 1997; Griffiths, 1996, 1997; O'Reilly, 1996; Shaffer ve diğerleri, 2000; Stein, 1997a, b; Shapira ve diğerleri, 1998, Young, 1998a, b; Young and Rogers' dan aktaran Shapira ve ark., 2003).

“İnternet Bağımlılığı” terimini alanyazına kazandıran Goldberg (1996), Amerikan Psikiyatri Birliği (American Psychiatric Association-APA) tarafından yayımlanan “Mental Hastalıkların Teşhis ve İstatistiği El Kitabı”ndaki (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-IV) madde bağımlılığı tanı ölçütlerinden yola çıkarak internet bağımlılığı tanı ölçütlerini geliştirmiştir (Sırakaya, 2011). Young'da (1999) problemli internet kullanımını DSM-IV'te yer alan “patolojik kumar oynama” kriterlerine göre tanımlamıştır: İnternetle zihinsel olarak aşırı ilgilenme, internet kullanımının azaltılması sonucu yaşanan yoksunluk, huzursuzluk hali, internette kalabilmek için yalan söyleme, interneti kullanma süresinde sürekli bir artışın olması, internet kullanma süresini azaltmayı başaramama, günlük aktivitelerde aksamalar, internet kullanırken yaşanan duygusal

değişiklikler ve aşırı kullanım sonucu sosyal hayatta sorunların oluşmasıdır. Tanımlanan bu 8 kriterden 5 tanesinin yaşanmasının kişinin bağımlı olduğunun göstergesi olabileceğini belirtmiştir. Araştırmacıların problemli internet kullanımı konusundaki tanımlarının ortak noktalarına bakıldığında; internette harcanan sürenin fazla olması ve kısıtlanamaması, internet olmadığı zaman ise huzursuzluk, sinirlilik hali gibi belirtilerin yer aldığı görülmektedir (Young’ dan aktaran Odacı & Berber Çelik, 2011).

Morahan-Martin ve Schumacher (2000); patolojik internet kullanımını, internetin kişinin yaşamına ciddi zararlar verecek şekilde yoğun kullanımı ve bu kullanımın kontrol altına alınamaması olarak tanımlamıştır. Problemli internet kullanımı, uyumsuz düşünceleri ve patolojik davranışları içeren psikiyatrik bir durumdur (Davis, 2001). Beard ve Wolf (2001), patolojik internet kullanımını; kişinin ev, iş, okul, sosyal ya da psikolojik yaşamında zorluk yaratan “aşırı kullanım” olarak tanımlamışlardır. Caplan (2005)’e göre ise, problemli internet kullanımı; bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelen, sosyal, akademik ya da mesleki açılardan olumsuz sonuçlar yaratan çok boyutlu bir sendromdur (Akpınar, Ata & Kelleci, 2011).

Davis (2001), internet kullanımından kaynaklanan olumsuz sonuçları tanımlamak için “patolojik internet kullanımı” kavramını tercih etmiştir. Patolojik internet kullanımını hizmet ettiği amaca ve süreye göre iki gruba ayırmıştır: “Özgül patolojik internet kullanımı” ve “Genel patolojik internet kullanımı”. “Özgül patolojik internet kullanımı” nda kullanıcılar interneti pornografi, çevrimiçi kumar, borsa veya alışveriş gibi belirli nesnelere ulaşmak amacıyla kullanmaktadır. “Genel patolojik internet kullanımı” nda ise kullanıcılar interneti belli bir amaca yönelik olmaksızın, zaman geçirmeye yönelik olarak kullanılmaktadırlar. Aşırı e-posta kullanımı, sohbet odalarına katılma genel patolojik internet kullanımına örnek olarak verilebilir. (Davis, 2001).

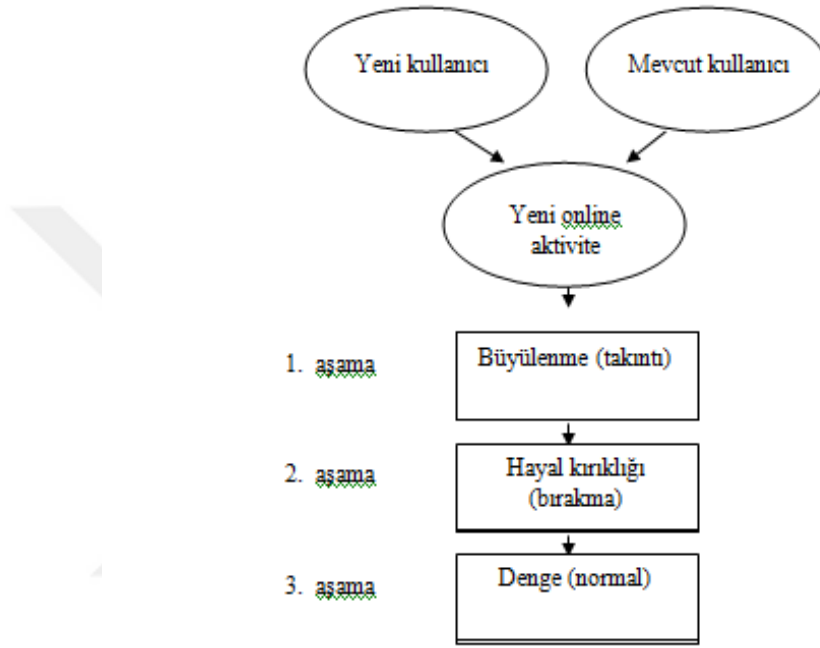
Şekil 2. Davis'in internet bağımlılığını açıklamakta kullandığı bilişsel davranışçı model (Davis' den aktaran Şenocak, Konkan ve Sungur, 2010).

(MD: Majör depresyon, İUMB: İki uçlu mizaç bozukluğu, SAB: Sosyal anksiyete bozukluğu, MB: Madde bağımlılığı, PİK: Patolojik internet kullanımı)

Davis (2001) yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi patolojik internet kullanımını bilişsel davranışçı model ile açıklamıştır. Bu modelde patolojik internet kullanımının uzak nedenleri yatkinlik-stres modeli çerçevesinde açıklanmaktadır. Buna göre normal dışı davranışlar, yatkinlikler ve yaşam olaylarının etkileşiminden oluşur. Bilişsel davranışçı modele göre patolojik internet kullanımı içinde yatkinlik psikopatolojidir. Uzak nedenler depresyon, sosyal kaygı ve diğer bağımlılıklar gibi temel psikopatoloji örüntüleridir. Yakın nedenler ise bilişsel davranışçı modele göre patolojik internet kullanımının en temel bileşeni, işlevsel olmayan bilişlerdir (Siyez ve Uz Baş' tan aktaran Zorbaz, 2013).

Grohol'un modeli günümüzde de baz alınan modellerden biridir. Üç Aşamalı Problemlili İnternet Kullanımı Modeline göre, hem yeni kullanıcılar hem de mevcut internet kullanıcılarında basit üç aşamadan oluşan gelişim süreci izlenir. Birinci aşama "büyülenme/takıntı" dır. Kişi, internetteki yeni bir uygulama/aktivite ya da teknoloji karşısında "büyülenir" bu da aşırı internet kullanımına neden olur. Bu durum, bağımlı olan kullanıcı, ikinci aşamaya geçene dek devam eder. İkinci aşama "hayal kırıklığı/bırakma" dır. Bu aşamada, online kullanıcı, aşırı kullanım nedeniyle yeni teknoloji karşısında hayal

kırıklığına uğrar hatta sıkılır ve bırakır. Bu dönem, bağımlı üçüncü aşamaya geçene dek devam eder. Üçüncü aşama “denge/normale dönme”dir. Kullanıcı dengeyi sağlar ve teknolojiyi, hayatının diğer alanlarındaki işleyişi etkilemeyecek şekilde “normal” bir seviyede kullanmaya başlar (Gürcan, 2010).

Şekil 3. Grohol'ün üç aşamalı problemlı internet kullanımı modeli (Aktaran Esen, 2010).

Alan yazında birçok uzman bağımlılığın belirtileri üzerine bazı davranış ve durumları gözlemlemişler ve ortak bir görüşe ulaşmışlardır (Griffiths; McIlwraith vd.' den aktaran Cengizhan, 2005). Bu belirtiler:

1. Her gün internete bağlanmak, online iken zamanın farkına varmamak ve inkar etmek,
2. Herkese nickname, mail adresi, sohbet odası adları vs. dağıtmaya çalışmak,
3. İnternetin haricindeki dünyaya ilgi duymamak,
4. Arkadaşlık ilişkilerinde bozulmalar ve sosyal faaliyetlerde azalma,
5. Uzun süre hareketsiz kalmak, sportif aktivitelerden uzaklaşmak,
6. İş veriminin düşmesi,
7. Uykusuzluk ve yorgunluk,

8. Alışverişlerin internet üzerinden yapılması,
9. Aile içi iletişimsizlik ve aile bağlarının zayıflaması,
10. Günlük yaşamdaki iş ve kişileri online olmaya engel olarak görme,
11. Aşırı kullanım sebebiyle eşler arasında anlaşmazlıkların ve problemlerin ortaya çıkması olarak vurgulanmıştır.

Benzer şekilde Griffiths'in(1997) yaptığı araştırmada verdiği 10 internet bağımlılığı uyarısı da şu şekildedir (Karaman & Kurtoğlu, 2009) :

1. Bilgi aramak için saatler harcadığınızı fark ediyorsanız
2. Arkadaşlarınıza, eşinize bilgisayar başında geçirdiğiniz zaman hakkında yalan söylüyorsunuz
3. Saatlerce bilgisayar karşısında oturduğunuz için fiziksel sağlık sorunlarından muzdaripseniz
4. İnternetin başına geçmek için sabırsızlanıyorsunuz
5. Aradığınız bilgiye ulaşmaya hep çok az kaldığını düşünüyorsunuz
6. Farklı kişiliklere bürünmek sizi heyecanlandırıyorsa ve internet üzerinden konuşmayı yüz yüze konuşmaya yeğliyorsunuz
7. Zorlayan bir istekle sürekli e postanızı kontrol ediyorsanız
8. İnternete girmeyi temel öğünlerinize, gündelik işlerinize ya da randevularınıza tercih ediyorsanız
9. Online geçirdiğiniz zaman için suçluluk ve haz arasında gidip geliyorsunuz
10. Bilgisayarınızdan uzakken yoksunluk semptomları gösteriyorsanız bağımlılık sinyalleri veriyorsunuz demektir.

Görüldüğü gibi, problemleri internet kullanımı birçok bilim adamı tarafından ortak ve farklı boyutları ele alınarak tanımlanmıştır. Kraut ve ark. (1998) internette fazla zaman geçiren çocuk ve gençlerin iletişim, arkadaşlık ilişkilerinde zorluklar yaşadıklarını bildirmektedir. Başka çalışmalarda da buna ek olarak sosyal izolasyon, depresif semptomlar, agresyon gibi duygusal ve davranışsal sorunların daha fazla ve daha sık görüldüğü belirlenmiştir. Horman ve ark. (2005)' nın çalışmasında ise yaygın bilgisayar oyunları ve internet kullanımının çocukların sosyal gelişimlerine önemli oranda ket vurduğu, benlik saygısında düşüşe, sosyal anksiyete ve agresyonda artışa neden olduğu bulunmuştur. Anderson ve Bushman (2001) bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerde agresif tepkilere neden olduğunu ileri sürmektedirler. Kim ve ark. (2008) ise internette online oyun oynayan gençlerin kendilerini kontrol etmekte zorlandıkları, agresyon ve narsistik kişilik

özelliklerinin online oyun bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu saptamaktadırlar (Akpınar, Ata & Kelleci, 2011).

Literatürde problemlı internet kullanımının ‘bağımlılık’ olarak nasıl bir bağımlılık olduğu, hangi kategoride değerdendirileceği hala tartışma konusudur. Nedeni; çeşitli saplantılı davranışlara ne kadar benzer olduğuna dair yeterli bilgi olmamasıdır (Reisoglu, Gedik ve Göktaş’ dan aktaran Cicioğlu, 2014). Başka bir literatürde (Balcı ve Ayhan, 2007; Şahin, 2008) kullanıcıların yaşı büyüdükçe, internet kullanma oranının arttığı, oyun amaçlı kullanımlarının azaldığı ve bilgiye ulaşma, oyun ve haberleşme gibi çok amaçlı kullanımlarının arttığı görülmektedir (Aktaran Cicioğlu, 2014).

İnternet; bilgi, eğlence ve iletişim kaynağı olarak yoğun bir sosyalleşme dönemine giren lise öğrencilerinin yaşamında önemli rol oynamaktadır. Bazı çalışmalarda adölesanlarda aşırı internet kullanımının, okul başarısını ve kimlik gelişimini etkilediği, depresyon, sosyal izolasyon ve saldırganlık gibi duygusal ve davranışsal sorunların daha fazla görüldüğü, psikososyal gelişimlerinde bozulma gibi negatif sonuçlara neden olduğu belirtilmektedir (Aktaran Yıldız, 2010). Çocukluk döneminde olumsuz aile ve çevre koşullarıyla; bu koşulların yarattığı, gelişimine ket vuran engellerle karşılaşan birey gelecek yaşantıları için ihtiyacı olan yetenekleri geliştiremez, zorlandığı koşullarda geçmiş yaşantılarından kalan yöntemleri zayıf kalır (Geçtan,1999). Bu yöntemleri zayıf kalan günümüz ergenleri ya da yetişkinleri içerisinde bulunduğumuz teknoloji çağının etkisine mi kapılmakta, interneti problemlı kullanma yöneliminde mi bulunmakta? sorusu akla gelmektedir. Alan yazında, özellikle yurtiçi alan yazınında bu konuyla ilgili daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulduğu düşünölmekte ve sağlık, eğitim gibi alanlarda önleyici çalışmalara rehberlik etmesi amacıyla söz konusu araştırma ve hedef kitle ortaya çıkmıştır.

İlgili Araştırmalar

2.3. Duygusal İstismar ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Yurtiçinde ve yurtdışında çocuk istismarı ve duygusal istismara dair önemli literatürler yer almaktadır. Ortak kanaat duygusal istismarın çok yaygın olduğunu ve diğder istismar türlerine eşlik ettiğini göstermektedir.

Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi’nden alınmış olan kanıtlanmış olgular aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

- Her yıl 1000 çocuktan 1'i duygusal olarak ihmal edilmektedir.
- Her yıl 1000 çocuktan 2,2'si duygusal olarak istismar edilmektedir.
- Her yıl 1000 çocuktan 5,3'ü duygusal, eğitsel ve fiziksel olarak ihmal edilmektedir (Veltkamp & Miller; Uzun' dan aktaran Öztürk, 2007).

Çocukluk döneminde yaşanan duygusal istismar etkilerinin ergenlik döneminde de görülmeye devam ettiği ve bu ergenlerde suçluluk duygusu, akademik başarısızlık, öfke kontrol bozukluğu, madde kullanımı ve intihar eğilimi gibi rahatsızlıkları yordamada duygusal istismarın önemli bir değişken olduğu saptanmıştır (Egeland' dan aktaran Erdem Özyurt, 2016). Duygusal istismar yaşantılarının ergenlik döneminde sosyal ve duygusal uyumsuzluklara yol açtığı görülmektedir (Shaffer, Yates ve Egeland' dan aktaran Erdem Özyurt, 2016).

Bousha & Twentman (1984) araştırmasında, annesi tarafından istismar edilen, ihmal edilen ve kötü davranılmayan çocukların aileleriyle ilgili ev ziyaretleri, gözlemler, görüşmeler ve bunların sonucunda karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonuçlara bakıldığında; istismar edilmiş çocuklarla kötü davranılmayan çocuklar karşılaştırıldıklarında istismar edilmiş çocukların kötü davranılmayan çocuklara oranla sosyal etkileşimleri daha düşük; istismar edilmiş çocukların da ihmal edilmiş çocuklara göre sosyal etkileşimleri daha yüksek bulunmuştur (Bousha & Twentman'dan aktaran Tosuntaş Karakuş, 2006).

Alan yazındaki bir çalışmada, öğrencilerin geçmişteki çocukluk dönemi ihmal ve istismar edilme durumları araştırılmış ve en çok (%81) bağırlıp azarlanmaya maruz kaldıkları belirlenmiştir (Onat, Dinç, Günaydın ve Uğurlu, 2016). Runyan, vd. (2002)' nin beş farklı ülkede yaptıkları çalışmada, en sık görülen istismar türünün duygusal istismar olduğu saptanmış ve çocuğa bağlamak %75 - 80 oranında bulunmuştur.

Savi tarafından yapılan araştırma ergenlerde duygusal istismar ile benlik algısı ve genel kaygı düzeyi arasındaki ilişki hakkındadır. 15 ve 16 yaş grubundaki ergenlerin, duygusal istismar düzeyleri ile benlik algıları arasında ters orantılı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal istismar düzeyleri ile genel kaygı düzeyleri arasında da doğru orantılı bir ilişki bulunmuştur (Savi' den aktaran Siyez, 2003).

Thompson ve Kaplan (1999)' ın 1996' da 9 klinisyenle birlikte çocuk psikiyatri servislerinde duygusal istismara maruz kalmış çocuklarla ilgili yaptıkları araştırmada 76 vaka hakkında bilgi vermektedirler. Klinisyenlerde endişe yaratan durumun, duygusal istismar nedeniyle gelen 12 çocuğun yaş ortalamasının 9 olması kayıtlara geçmiştir. Ayrıca 2 çocuk risk altında olarak kaydedilmiştir. Bu çocukların tanıları; dikkat eksikliği / hiperaktivite bozukluğu ve yıkıcı davranış bozuklukları, depresif bozukluklar, yaygın gelişimsel bozukluklar, anksiyete bozukluğu, uyum bozukluğu ve istismar veya ihmalle ilgili psikiyatrik olmayan sorunlardır.

Kara Doruk (2011), annelerin çocuklarına uyguladıkları fiziksel ve duygusal istismar/ihmal davranışlarını ve bunu etkileyebilecek faktörleri belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada annelerin fiziksel istismar uygulama düzeylerinin % 77.4, duygusal istismar/ihmal oranının ise % 87.4 olduğunu saptamıştır. Herhangi bir okul bitirmemiş olan annelerde fiziksel istismar % 95.5 ve duygusal istismar % 98.9'a yükselmektedir. İleri yaş, 20 yaş altında anne olmak, 4 çocuktan fazla çocuğu olması oranı yükselten risk faktörleridir. Çocukluğunda ya da hala şiddet gören annelerin şiddet uygulayıcı olma ihtimalleri daha çok artmaktadır. Önlem olarak; annenin eğitime önem verilmesinin, ilk annelik yaşı ve çocuk sayısı gibi aile planlamalarının, aile içi şiddetle mücadelesi edilmesinin etkili olacağı düşünülmektedir.

Ayan (2007), ortaokul 6., 7. Ve 8. Sınıf öğrencileriyle yaptığı aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin saldırganlık ölçeğinden aldığı puanların sadece ailesinde yaşayan birey sayısı ve annesinin davranış tarzına göre anlamlı farklılık gösterdiğini; ailenin eğitim düzeyi, gelir düzeyi, baba davranış tarzı gibi faktörlerin anlamlı bulunmadığını tespit etmiştir.

Balkaya ve Ceyhan (2007), lise öğrencileriyle yaptığı araştırmada suç davranışı düzeylerini kişisel ve ailesel nitelikler bakımından incelemiştir. Suç davranışı ile öğrenim görülen okul türü, yaş, cinsiyet, anne-babanın öğrenim durumu, çocuk yetiştirme tutumları, serbest zaman etkinliklerine katılma durumu, aile ortamında kendini mutlu hissetme durumu ve ailenin arkadaşları onaylama durumu arasında önemli ilişkiler elde edilmiştir. Suç davranışı ile sosyo-ekonomik düzey ve anne babanın birliktelik durumu arasında ise önemli bir ilişki bulunmamıştır.

Özcan (2009), örneklemini Samsun Merkezde ikamet eden 510 yetişkin bireyin oluşturduğu çalışmasında yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeylerini cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda algılanan duygusal istismar düzeyi yaşa göre farklılaşmamakta; ancak cinsiyete göre erkeklerde kadınlardan daha fazla görülmektedir. Eğitim düzeylerine göre algılanan duygusal istismar düzeyi anlamlı farklılık göstermiş olup lise eğitimi almış yetişkinlerde algılanan duygusal istismar düzeyinin ilköğretim, ortaokul, lisans eğitimi ve lisansüstü eğitim almış olan yetişkinlerden daha fazla olduğu saptanmıştır.

Duygusal istismar ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarından, aile içerisinde yaşanan duygusal istismarla yurtiçinde ve yurtdışında önemli oranlarda karşılaşıldığı görülmektedir. Anne eğitim durumunun duygusal istismar üzerinde özellikle belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Ayrıca duygusal istismara maruz kalan çocuğun ergenlik ve yetişkinlik döneminde de süregelen, benlik saygısında azalma, öfke kontrol bozuklukları, sosyal ilişkilerde ve kaygı, duygu durumlarında bozulmalar olduğu görülmektedir. Özellikle benlik saygısında azalma ve sanal ortamda başarı hissini yakalamanın, sosyal ilişkilerde yaşanan problemlerin ve anksiyete bozukluklarının problemli internet kullanımına yol açtığı düşünülmektedir.

2.4. Problemli İnternet Kullanımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

İlk araştırmalar İnternet Bağımlılığı terimini alan yazına kazandıran Goldberg(1996) ve Young (1999) ile başlamıştır. DSM IV tanı kriterleri arasından madde bağımlılığı ve patolojik kumar oynama tanı kriterlerinden yola çıkarak tanılamaya çalışılan internet bağımlılığı hızla değişen teknoloji karşısında literatürde önemle yerini almıştır.

Morahan-Martin ve Schumacher (2000), 277 üniversite öğrencisinde 13 maddelik bir ölçek yardımı ile Patolojik İnternet Kullanımı (PIK) olarak adlandırdıkları davranışı ölçmek amacıyla yaptıkları çalışmada örneklemin % 8'ini patolojik kullanıcı olarak sınıflandırmış ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla patolojik internet kullanıcısı olduğunu bulmuşlardır. Patolojik kullanıcılar haftada ortalama 9-16 saat, sınırlı semptom gösterenler 3-7 saat, semptom göstermeyenler ise ortalama 2,5 saatlerini internette geçirmektedirler (Morahan-Martin ve Schumacher' den aktaran Türkoğlu, 2013).

Smahel, Brown ve Blinka'nın (2012) gerçekleştirdikleri araştırmada; son on yılda, özellikle akranlarıyla internet üzerinden iletişim kurmak isteyen gençlerin sayısında çarpıcı bir artış olduğunu tespit etmişlerdir. 12-26 yaşları arasındaki Çek gençlerinin internette çevrimiçi dostluk ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmalarında, internette fazla zaman geçirmenin ve çevrimiçi iletişim kurmayı tercih etmenin ciddi risk faktörleri olduğuna dikkat çekmiştir.

Kubey, Lavin ve Barrows (2001), 576 üniversite öğrencisi ile yürüttükleri çalışmada; öğrencilerin internet bağımlılığı kavramını destekleyici görüşlerinin var olup olmadığını ve öğrencilerdeki akademik performans problemleriyle internet bağımlılığı arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. 53 katılımcı (% 9,3) "internet bağımlısı" olarak sınıflandırılmış olup bu gruptaki katılımcılar cinsiyete yönelik değerlendirildiğinde en yaygın olarak erkeklerin yer aldığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, bağımlı olarak tespit edilen gruptaki öğrenciler, kontrol eksikliği, yalnızlık hissi, akademik problemler ve suçluluk hisleri yaşadıklarını belirtmişlerdir (Kubey, Lavin ve Barrows' dan aktaran Türkoğlu, 2013).

Sanders ve ark. (2000) çalışmalarında yüksek düzeyde internet kullanımının, depresyon ve sosyal yalnızlıkla bağlantılı olup olmadığını lise öğrencileri örnekleminde araştırmışlardır. Araştırma sonucunda internet kullanım düzeyleri düşük çıkan öğrenciler yüksek çıkanlarla karşılaştırıldığında, kullanım düzeyi düşük olanların anne-baba ve arkadaşlarıyla ilişkilerinin daha iyi olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, yüksek internet kullanımının zayıf sosyal bağlarla ilgili olduğunu göstermekte ancak ilişkinin yönünü göstermemektedir (Sanders vd.' den aktaran Esen, 2010).

Kandell (1998), üniversite öğrencileri ile ilgili yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin diğer öğrencilerden daha fazla internet bağımlısı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Üniversite öğrencileri evlerinden uzak yurtlarda yaşadıkları, ailelerinin yönlendirmeleri olmadan boş vakitlerini yanlış değerlendirebildikleri, bu dönemdeki öğrencilerin kişilerarası ilişkilere yönelmeleri ve eğitim sisteminin öğrencileri internet kullanımına yönlendirmesi sebeplerini daha fazla kullanım gerekçeleri olarak göstermiştir (Kandell' den aktaran Çakır Balta ve Horzum, 2008).

Ata, Akpınar ve Kelleci (2011)' nin 'Üniversite Öğrencilerinin Problemleri İnternet Kullanımı İle Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki'yi inceledikleri araştırmanın örneklemini,

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde 2008–2009 öğretim yılında Eğitim Fakültesi, Meslek Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin problemli internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasında pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Berber Çelik ve Odacı (2012) araştırmasında; problemli internet kullanımı ile benlik saygısı ve kendilik algısı arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Analiz sonuçlarına göre kendilik algısı ile problemli internet kullanımı arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür. Ancak benlik saygısıyla problemli internet kullanımı arasında ilişki saptanmamıştır.

Büyükşahin Çevik ve Çelikkaleli (2010) araştırması, araştırmamıza konu itibariyle benzerlik gösteren bir çalışmadır. Ergenlerin problemli internet kullanımları ve arkadaş bağlılığı cinsiyetlerine, algılanan ebeveyn tutumlarına ve ebeveyn eğitim durumlarına göre incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre; arkadaş bağlılığı ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmamızla paralellik gösteren bulguya göre; anne eğitim durumuna göre ergenlerin internet bağımlılık puanları farklılaşmakta, baba eğitim durumuna göre internet bağımlılığı puanları anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır.

Bayraktar (2001) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan ilköğretim ve lise öğrencileri (12–17 yaş arasındaki öğrenciler) ile gerçekleştirdiği çalışmada internetin çoğunlukla erkek ergenler ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler tarafından kullanıldığını bulmuştur. Buna göre internet kullanımı ile sosyo-ekonomik düzey arasında pozitif korelasyon mevcuttur. Aynı çalışmada ergenlerin interneti çoğunlukla eğlence ve iletişim amaçlı kullandıkları belirlenmiştir (Bayraktar' dan aktaran Zorbaz, 2013).

Zorbaz (2013) lise öğrencilerinin problemli internet kullanımının sosyal kaygı, akran ilişkileri ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla toplam 682 lise öğrencisi ile çalışma yapmıştır. Lise öğrencilerinin problemli internet kullanımları ile sosyal kaygı ve akran ilişkileri arasında önemli ilişkiler saptamıştır. Sırakaya (2011) Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 226 öğretmen adayıyla yaptığı tez çalışmada öğretmen adaylarının problemli internet kullanımı ve internet öz-yeterlik

düzeylerini incelemiştir. Problemlı internet kullanımı ve internet öz-yeterliği değişkenlerinin birbiriyle ilişkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Gürcan(2010), Konya il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında eğitimlerine devam eden 9, 10, 11 ve 12.sınıflarla yaptığı çalışmasında ergenlerin problemlı internet kullanımları ile uyumları arasında anlamlı düzeyde ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Ergenlerin problemlı internet kullanımları (internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım) ile uyum puanları (antisosyal davranış, öfke kontrol problemi, duygusal sıkıntılar, olumlu benlik) arasında anlamlı düzeyde ilişkilerin olduğu bulunmuştur.

Cicioğlu(2014) örneklemini Bolu ilinde meslek liselerinde okuyan öğrencilerin oluşturduğu araştırmasında ergenlerin problemlı internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Cinsiyete göre meslek lisesi öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile siber zorbalık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma saptamıştır. Erkek öğrencilerin siber zorbalık tutumları ile problemlı internet kullanım düzeylerinin kız öğrencilere göre yüksek olduğu görölmüştür. Yaşa göre ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Problemlı internet kullanımının alt boyutlarıyla birlikte (aşırı kullanım, sosyal fayda/rahatlık, internetin olumsuz sonuçları) internette geçirilen sürenin istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı görölmüştür.

akır Balta ve Horzum (2008) ‘Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler’ çalışmasında öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının internet bağımlılığı düzeylerini yordamadığını ancak öğrenim gördükleri bölümler açısından anlamlı derecede farklılıklar olduğunu ve cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet kullanımına daha çok yönelindiklerin, internet kullanım süresi yönünden haftada sekiz saatten fazla internete bağlı kalan öğrencilerin, haftada sekiz saatten az internete bağlı kalan öğrencilere göre öğrenim gördükleri bölümler açısından internet bağımlılığı düzeylerinin anlamlı derecede farklılaştığı görölmüştür.

Yapılan alışmalar değerlendirildiğinde; problemlı internet kullanımının çocukluktan itibaren bireyde öfke kontrolü, kendilik algısı, iletişim, akademik performans ve iş potansiyeli üzerinde olumsuz etkilere yol açtığı görölmektedir. Araştırma sonuçlarının çoğunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre problemlı internet kullanımlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görölmüştür. Aile eğitim durumunun da internet kullanımının artmasında belirleyici rol oynadığı görölmektedir. Araştırmamız sonucunda duygusal

istismar ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkinin varlığı kanıtlanmıştır. Duygusal istismarın birey üzerindeki psikolojik etkilerinden sıyrılmak adına kişinin yönelmiş olabileceği internet kullanımının düzeyi ilerledikçe görüldüğü üzere yine psikolojik sıkıntılar beraberinde getirmektedir. Birey ya da ergen aşırı internet kullanımının sonucunda da duygusal istismara maruz kalmaya devam edebilir. Bu bir döngü halini almaya başlar. Özellikle kimlik gelişimi/rol karmaşası döneminde olan ergenin hayatında önemli olan aile tutumu ve teknoloji göz önüne alınarak bu çalışmanın gerçekleştirilmesi gerektiği inancıyla araştırma konusu belirlenmiştir. Yapılacak araştırmalar ve önleyici çalışmalarda, ergenlik döneminde aile tutumlarına ve duygusal istismara, teknolojinin sağlıklı kullanılmasının önemine ışık tutması amaçlanmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli/Deseni

Bu çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkeni algılanan duygusal istismar; bağımlı değişkeni ise problemli internet kullanım düzeyidir. “İki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli” (Karasar’ dan aktaran Tosuntaş Karakuş, 2006) olması dolayısıyla bu araştırma modeli tercih edilmiştir.

Araştırmada kullanılan “Ergenler için Algılanan Duygusal/ Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu II” için Arslan ve Kabasakal (2014), “ Problemli İnternet Kullanım Ölçeği” için Ceyhan ve Ceyhan (2014)’ dan ölçek kullanım izinleri alınmış, ekte yer verilmiştir (Ek 2). Ayrıca İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ nden okullarda araştırmanın yapılması amacıyla gerekli izin alınmıştır (Ek 3).

3.2. Evren/ Örneklem/ Çalışma Grubu/ Katılımcılar

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İzmir Aliğa ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Aliğa’ nın iş sahası sebebiyle çok fazla göç alan bir ilçe olduğu ve farklı sosyodemografik özelliklerden öğrenci ve aile profillerini barındırdığı için örneklem kapsamında bu ilçedeki Anadolu Liseleri, Meslek Liseleri, İmam Hatip Lisesi, Temel Lise gibi çeşitli türdeki liseler değerlendirilmiştir. Araştırmanın örnekleme ise ortaöğretim kurumları arasından kota örnekleme ile belirlenmiştir.

Örneklem grubunu belirlemek amacı ile ilk olarak 2017-2018 Eğitim Öğretim yılı içerisinde İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğünün resmi web sitesinden Aliğa ilçesinde bulunan örgün eğitim veren resmi ortaöğretim kurumlarının sayısı ve bu kurumlarda öğrenim gören öğrenci sayısı belirlenmiştir (MEM, 2018). İzmir Aliğa’da bulunan 12 ortaöğretim kurumundaki öğrenciler hedef kitle olarak belirlenmiştir. Evreni oluşturan toplam 4539 öğrenciden 365 öğrenci örneklem sayısını oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmacı tarafından 2017- 2018 eğitim öğretim yılı Mayıs ve Haziran aylarında tüm okulların idare ve rehber öğretmenleri ile iletişime geçilerek randevu alınmış, okullar tek tek gezilerek katılımcı öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış ve gerekli ölçek, formlar uygulanmıştır.

Araştırmada, katılımcıların bazı kişisel bilgilerine ulaşmak için “Kişisel Bilgi Formu”; algılanan duygusal istismar düzeylerini saptamak için “Ergenler için Algılanan Duygusal/Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu II”; internet bağımlılığını saptamak amacıyla “Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği” uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu. Araştırmaya katılan ergenlere ilişkin bazı genel bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu’ nda algılanan duygusal istismar düzeyi üzerinde etkisi olabileceği düşünülen sorulara yer verilmiştir. Bu sorular, 14 – 18 yaş grubu ergenlerin cinsiyetleri, yaşları, sınıfları, okudukları lise, anne babalarının eğitim durumları ve evlilik durumları, ailedeki birey sayısı ve ailelerinin gelir grubu bilgilerini içermektedir (Ek 4).

Ergenler için Algılanan Duygusal/Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu-II. İlk kısa form çalışması Erkman ve Görkem (2012) tarafından yapılmıştır. İkinci kısa form olan bu ölçek Arslan ve Kabasakal(2014) tarafından geliştirilmiştir. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, anne ve baba formu olmak üzere 32’şer maddeden oluşan 4’lü likert tipi bir ölçektir. Beş alt boyuttan oluşmaktadır: şiddetli red, gizli red, gerçekçi olmayan beklentiler, aşağılama, kabul/saygı. Ölçme aracının güvenirlik katsayılarına ilişkin elde edilen Cronbach Alpha değerleri anne formu için .88 ve baba formu için .92 olarak bulunmuştur (Arslan ve Kabasakal, 2014, s.504). Baba formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları şiddetli red için .80; gizli red için .77; gerçekçi olmayan beklentiler için .73; aşağılama için .89 ve kabul/saygı boyutunda ise .85 olarak bulunmuştur. Anne formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları şiddetli red için .83; gizli red için .78; gerçekçi olmayan beklentiler için .73; aşağılama için .91 ve kabul/saygı boyutunda ise .86 olduğu görülmüştür (Arslan ve Kabasakal, 2014, s. 504).

Araştırmamızda ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği için ise Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ile iç tutarlılık hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri anne formu için .89 ve baba

formu için .90 bulunmuştur. Anne formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları şiddetli red için .73; gizli red için .66; gerçekçi olmayan beklentiler için .71; aşağılama için .79 ve kabul/saygı boyutunda ise .83 olarak bulunmuştur. Baba formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları şiddetli red için .76; gizli red için .66; gerçekçi olmayan beklentiler için .72; aşağılama için .82 ve kabul/saygı boyutunda ise .82 olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği'nin ergenlerin anne-babalarından algılamış oldukları duygusal istismarı değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Ek 5).

Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği – Ergen. Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği ilk olarak Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan (2007) tarafından üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanım düzeylerini ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek daha sonra Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından ergenlere uyarlanarak geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır (Ceyhan ve Ceyhan, 2014). PİKÖ-E, beşli Likert tipi ve toplam 27 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 27-135 arasında değişmektedir. Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin 'internetin olumsuz sonuçları', 'aşırı kullanım' ve 'sosyal fayda/sosyal rahatlık' olmak üzere üç alt faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu üç faktörlü yapı toplam varyansın %49,35'ini açıklamıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da bu üç faktörlü yapıyı doğrulamıştır (Ceyhan ve Ceyhan, 2009). Araştırmada açımlayıcı faktör analizi sonucunda beş madde, doğrulayıcı faktör analizinde ise binişiklik nedeniyle bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Böylece, üniversite öğrencilerine yönelik geliştirilen ölçekten ergenlere yönelik ölçekte altı madde yer almamıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında, PİKÖ- E'nin ayırt edici geçerliğinin bir göstergesi olarak haftalık ortalama internet kullanma süresi ile PİKÖ-E toplam ve alt ölçekler arasında da önemli ilişkiler elde edilmiştir. PİKÖ-E'nin güvenirlik çalışmaları kapsamında ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (α) 0.93 olarak bulunmuştur. Ölçeği oluşturan üç faktörün iç tutarlılık katsayısı ise sırasıyla 0.93, 0.76 ve 0.78 olarak elde edilmiştir. Bu sonuçlar, PİKÖ-E'nin iç tutarlılığının yüksek ve güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Ceyhan ve Ceyhan, 2014).

Mevcut araştırmada ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği için ise Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ile iç tutarlılık hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri (α) 0.86 olarak bulunmuştur. Ölçeği oluşturan üç faktörün iç tutarlılık katsayıları ise internetin olumsuz sonuçları 0.91, aşırı kullanım 0.65 ve sosyal fayda/sosyal rahatlık 0.68 olarak elde edilmiştir (Ek 6).

3.4. Tasarım, Geliştirme, Uygulama Süreci

Araştırma konusunun literatür taraması ve alandaki gözlemler sonucu belirlenmesinin ardından etik kurul izni, araştırma için gerekli olan ölçeklerle ilgili izinler alınmıştır. Ardından İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Aliağa ilçesindeki ortaöğretim kurumlarında araştırmanın yapılabilmesi amacıyla izin alınmıştır.

Okulların 2017-2018 eğitim öğretim yılındaki okul, sınıf mevcutları ve kız-erkek sayılarına ulaşılmış ve kota örnekleme ile uygulanması gereken sayılar formül yoluyla elde edilmiştir. Okullarda uygulanacak öğrenci sayıları, sınıf düzeylerine göre sayılar, kız ve erkek sayıları belirlenmiştir. Okulların idari yetkilileri ve rehber öğretmenleri ile iletişime geçilerek randevular alınmıştır. Belirtilen tarihlerde okullara gidilerek ölçekler öğrencilere dağıtılmıştır. Gerekli açıklamalar yapılmış ve uygulama sürecinde gelen sorular yanıtlanmıştır. Özellikle mesleki ve teknik liselerde ölçek uygulanırken öğrencilerin uğraşmak istemedikleri görülmüş ve sağlıklı işaretleme yapılmamış çok sayıda form elenmiştir. Ayrıca uygulama esnasında anne baba birliktelik durumu ile ilgili sıkıntı yaşayan öğrencilerin (parçalanmış aile, vefat, üvey anne/baba v.b) çoğunluğunun duygusal istismar ölçeğinde işaretleme yapmadıklarına bizzat tanık olunmuştur. Bu sebeple aile birliktelik durumu değişkenimize ait sağlıklı veriler elde edilememiştir.

Veri toplama süreci planlanan zaman dahilinde tamamlanmıştır. Sağlıklı işaretlemelerin yapılmama ihtimali göz önüne alınarak ölçekler fazla sayıda öğrenciye uygulanmış ve eleme yoluyla istenen sayıda ölçek elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 17 paket programı ile analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılımdan gelme durumları araştırılırken Kolmogorov-Smirnov ve ShapiroWilk's testlerinden yararlanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup; $p < 0,05$ olması durumunda değişkenlerin normal dağılıma uyum göstermediği, $p > 0,05$ olması durumunda ise değişkenlerin normal dağılıma uyum gösterdikleri belirtilmiştir.

Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılıma uyum göstermedikleri durumlarda parametrik olmayan (nonparametric) Mann Whitney U ve Kruskal Wallis-H Testlerinden yararlanılmıştır.

Kruskal Wallis-H Testinde anlamlı farklılıkların görülmesi durumunda Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi ile aralarında farklılık olan gruplar belirlenmiştir. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup; $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

Anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı ve baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı ile problemlili internet kullanımı ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla regresyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca bunların ilişkisinin anne eğitim durumu, aile gelir düzeyi, okul türü değişkenleri açısından ele alındığı korelasyon analizlerine yer verilmiştir.

3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmamızda algılanan duygusal istismar ölçeğinin iç tutarlılık güvenirliliği için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ile iç tutarlılık hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri anne formu için .89 ve baba formu için .90 bulunmuştur.

Mevcut araştırmada problemlili internet kullanımı ölçeğinin iç tutarlılık güvenirliliği hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri (α) 0.86 olarak bulunmuştur.

Elde edilen bu bulgular ölçeklerin, ergenlerin anne-babalarından algılamış oldukları duygusal istismarı ve problemlili internet kullanımlarını değerlendirmede yüksek derecede geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduklarını göstermektedir.

3.7. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı tarafından 2017- 2018 eğitim öğretim yılı Mayıs ve Haziran aylarında tüm okulların idare ve rehber öğretmenleri ile iletişime geçilerek randevu alınmış, okullar tek tek gezilerek katılımcı öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış ve gerekli ölçekler, form uygulanmıştır. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılıp değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde yapılan araştırmaya ve alt problemlerine dair verilere yer verilmiştir. Tabloların altında yorumlar yer almaktadır.

Araştırma grubuna ilişkin Kişisel Bilgi Formundan elde edilen betimleyici veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Kategorik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Dağılım Tablosu

Değişken	Gruplar	n	%
Okul Türü	Özel/Temel Liseler	45	12,3
	İmam Hatip Lisesi	15	4,1
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	37,5
	Anadolu Liseleri	168	46,0
Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	95	26,0
	10.Sınıf	93	25,5
	11.Sınıf	92	25,2
	12.Sınıf	85	23,3
Cinsiyet	Kız	187	51,2
	Erkek	178	48,8
	Birlikte	337	92,3
Aile Birliktelik	Boşanmış	19	5,2
	Üvey/Ölüm	9	2,5
	0-1000 TL	22	6,0
Gelir Düzeyi	1001-2000 TL	71	19,5
	2001-3000 TL	102	27,9
	3001-4000 TL	74	20,3
	4001-5000 TL	44	12,1
	5000 TL'den fazla	52	14,2
Anne Eğitim Durumu	İlkokul ve altı	162	44,4
	Ortaöğretim	174	47,7
	Üniversite ve üzeri	29	7,9
Baba Eğitim Durumu	İlkokul ve altı	118	32,3

Ortaöğretim	187	51,2
Üniversite ve üzeri	60	16,4

Tablo 1'e bakıldığında örneklem grubunun %46'sının anadolu lisesine devam eden öğrencilerden; %37,5 'inin meslek lisesine; %12,3' ünün özel/temel liseye; %4,1' inin imam hatip lisesinde devam eden öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Sınıf düzeyi/ yaş değişkenine göre katılımcıların yüzdelik değerleri incelendiğinde öğrencilerin %26' sı 9. Sınıf ; %25, 5' i 10. Sınıf ; %25,2' si 11. Sınıf; % 23,3' ü 12. Sınıftır.

Örneklem grubunun %51,2' si kadın öğrencilerden; %48, 8'i erkek öğrencilerden oluşmuştur.

Öğrencilerin aile birliktelik durumlarını gösteren değerlere bakıldığında anne babası boşanmış öğrenci oranı %5,2; üvey/ ölüm oranı %2,5; anne baba birliktelik durumu %92, 3 olarak görülmektedir.

Ailelerin ekonomik durumları incelendiğinde örneklem grubunun %6' sının gelir durumunun 0-1000 TL arası; % 19,5' inin 1001-2000 TL arası; %27,9' unun 2001-3000 TL arası; %20,3' ünün 3001 – 4000 TL arası; %12, 1' inin 4001- 5000 TL arası ve %14,2'sinin 5000 TL' den fazla gelire sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 1'de anne eğitim durumu değişkenine göre araştırma grubunun frekans ve yüzdelik değerlerine bakıldığında örneklem grubundaki öğrencilerin annelerinin %44, 4' ünün ilkokul ve altı; %47,7' sinin ortaöğretim mezunu; %7,9' unun üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Baba eğitim durumu değişkenine göre araştırma grubunun frekans ve yüzdelik değerlerine bakıldığında örneklem grubundaki öğrencilerin babalarının %32, 3' ünün ilkokul ve altı; %51,2' sinin ortaöğretim mezunu; %16,4' ünün üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 2

ADİÖ - PİKÖ Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler Tablosu

	n	Ortalama	ss.	Min	Max
ANNE ADİÖ TOPLAM	365	53,58	14,64	31	114
Anne / Gizli Red	365	8,04	3,02	3	20
Anne / Şiddetli Red	365	5,81	2,61	2	16
Anne / Aşağılama	365	15,16	5,37	8	36
Anne / Kabul-Saygı	365	12,31	4,99	5	24
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	365	12,25	4,17	4	24
BABA ADİÖ TOPLAM	365	54,61	15,68	31	114
Baba / Gizli Red	365	8,22	3,19	2	20
Baba / Şiddetli Red	365	6,06	2,83	1	16
Baba / Aşağılama	365	15,28	5,82	8	38
Baba /Kabul-Saygı.	365	13,20	5,01	5	24
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	365	11,85	4,29	4	25
PİKÖ TOPLAM	365	62,50	16,92	30	119
İnternetin Olumsuz Sonuçları	365	28,84	12,55	14	70
Aşırı Kullanım	365	18,84	4,63	6	30
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	365	14,82	5,17	6	31

Normallik Testleri

Veri setinin analizi öncesinde, kullanılacak istatistiksel yöntemin belirlenmesi için ilgili değişkenlerin normal dağılıma uyum sağlayıp sağlamadıkları test edilmiştir. Bu aşamada Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinden yararlanılmıştır. Kritik değer olarak $p=0,05$ alınmıştır. Test sonucunda ilgili değişkenler için elde edilen p değerlerinin $0,05$ 'ten büyük olması durumunda verinin normal dağılıma uyduğu, küçük olması durumunda ise normal dağılıma uymadığı kabul edilmiştir. Veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği değişkenler için parametrik olmayan yöntemlerden “Mann Whitney U” ve “Kruskal Wallis H” testleri kullanılmıştır.

Alt problem 1. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemlı internet kullanımı okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Anne ve babadan algılanan duygusal istismar ve problemlı internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının okul türüne göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 3

“Okul Türü” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Okul Türü		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	p
ANNE ADİÖ TOPLAM	Özel/Temel Liseler	,120	45	,102	,922	45	,005
	İmam Hatip Lisesi	,163	15	,200	,913	15	,150
	Mesleki ve Teknik Liseler	,080	137	,030	,937	137	,000
	Anadolu Liseleri	,139	168	,000	,885	168	,000
Anne / Gizli Red	Özel/Temel Liseler	,158	45	,007	,928	45	,008
	İmam Hatip Lisesi	,254	15	,010	,854	15	,020
	Mesleki ve Teknik Liseler	,103	137	,001	,932	137	,000
	Anadolu Liseleri	,193	168	,000	,859	168	,000
Anne / Şiddetli Red	Özel/Temel Liseler	,183	45	,001	,871	45	,000
	İmam Hatip Lisesi	,324	15	,000	,714	15	,000
	Mesleki ve Teknik Liseler	,233	137	,000	,807	137	,000
	Anadolu Liseleri	,266	168	,000	,736	168	,000
Anne / Aşağılama	Özel/Temel Liseler	,201	45	,000	,882	45	,000
	İmam Hatip Lisesi	,265	15	,006	,815	15	,006
	Mesleki ve Teknik Liseler	,217	137	,000	,860	137	,000
	Anadolu Liseleri	,193	168	,000	,803	168	,000
Anne / Kabul- Saygı	Özel/Temel Liseler	,118	45	,127	,918	45	,004
	İmam Hatip Lisesi	,179	15	,200	,937	15	,346
	Mesleki ve Teknik Liseler	,107	137	,001	,944	137	,000
	Anadolu Liseleri	,112	168	,000	,918	168	,000
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Özel/Temel Liseler	,136	45	,036	,960	45	,117
	İmam Hatip Lisesi	,172	15	,200	,967	15	,818
	Mesleki ve Teknik Liseler	,126	137	,000	,951	137	,000
	Anadolu Liseleri	,098	168	,000	,964	168	,000
BABA ADİÖ TOPLAM	Özel/Temel Liseler	,140	45	,027	,932	45	,011
	İmam Hatip Lisesi	,171	15	,200	,912	15	,146

	Mesleki ve Teknik Liseler	,090	137	,008	,936	137	,000
	Anadolu Liseleri	,151	168	,000	,890	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,176	45	,001	,915	45	,003
Baba / Gizli Red	İmam Hatip Lisesi	,249	15	,013	,829	15	,009
	Mesleki ve Teknik Liseler	,114	137	,000	,941	137	,000
	Anadolu Liseleri	,159	168	,000	,895	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,209	45	,000	,860	45	,000
Baba / Şiddetli Red	İmam Hatip Lisesi	,351	15	,000	,687	15	,000
	Mesleki ve Teknik Liseler	,217	137	,000	,837	137	,000
	Anadolu Liseleri	,255	168	,000	,746	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,246	45	,000	,825	45	,000
Baba / Aşğılama	İmam Hatip Lisesi	,189	15	,154	,785	15	,002
	Mesleki ve Teknik Liseler	,201	137	,000	,852	137	,000
	Anadolu Liseleri	,232	168	,000	,766	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,139	45	,028	,928	45	,008
Baba / Kabul-Saygı	İmam Hatip Lisesi	,186	15	,170	,898	15	,090
	Mesleki ve Teknik Liseler	,105	137	,001	,961	137	,001
	Anadolu Liseleri	,095	168	,001	,955	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,126	45	,071	,940	45	,022
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	İmam Hatip Lisesi	,222	15	,044	,929	15	,267
	Mesleki ve Teknik Liseler	,093	137	,005	,968	137	,003
	Anadolu Liseleri	,107	168	,000	,954	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,105	45	,200	,926	45	,007
PİKÖ TOPLAM	İmam Hatip Lisesi	,180	15	,200	,932	15	,292
	Mesleki ve Teknik Liseler	,106	137	,001	,961	137	,001
	Anadolu Liseleri	,104	168	,000	,971	168	,001
	Özel/Temel Liseler	,120	45	,101	,920	45	,004
İnternetin Olumsuz Sonuçları	İmam Hatip Lisesi	,157	15	,200	,971	15	,866
	Mesleki ve Teknik Liseler	,153	137	,000	,874	137	,000
	Anadolu Liseleri	,111	168	,000	,924	168	,000
	Özel/Temel Liseler	,158	45	,006	,973	45	,360
Aşırı Kullanım	İmam Hatip Lisesi	,164	15	,200	,950	15	,528
	Mesleki ve Teknik Liseler	,078	137	,041	,984	137	,098
	Anadolu Liseleri	,072	168	,033	,989	168	,227
	Özel/Temel Liseler	,152	45	,011	,950	45	,051
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	İmam Hatip Lisesi	,159	15	,200*	,934	15	,312
	Mesleki ve Teknik Liseler	,105	137	,001	,966	137	,002
	Anadolu Liseleri	,114	168	,000	,945	168	,000

ADİÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p<0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Okul Türü” kategorileri arasındaki karşılaştırmalarda

parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen değişkenler için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Tablo 4

“Okul Türü” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Okul Türü	n	Ort.	ss.	Min	Max	H	p	Fark
ANNE ADİÖ TOPLAM	Özel/Temel Liseler	45	52,93	13,29	36	85	11,137	0,011*	3-4
	İmam Hatip Lisesi	15	51,87	13,03	34	85			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	56,53	15,27	33	107			
	Anadolu Liseleri	168	51,50	14,30	31	114			
Anne / Gizli Red	Özel/Temel Liseler	45	7,36	2,44	4	14	8,177	0,042*	1-3 3-4
	İmam Hatip Lisesi	15	7,60	2,72	5	13			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	8,61	3,29	3	20			
	Anadolu Liseleri	168	7,80	2,91	4	20			
Anne / Şiddetli Red	Özel/Temel Liseler	45	5,78	1,74	4	11	9,564	0,023*	3-4
	İmam Hatip Lisesi	15	5,53	2,33	4	12			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	6,31	3,09	2	16			
	Anadolu Liseleri	168	5,45	2,33	3	16			
Anne / Aşığılama	Özel/Temel Liseler	45	15,16	5,07	9	29	1,783	0,619	-
	İmam Hatip Lisesi	15	13,93	4,54	9	27			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	15,69	6,01	8	33			
	Anadolu Liseleri	168	14,85	4,94	9	36			
Anne / Kabul- Saygı	Özel/Temel Liseler	45	11,96	5,03	6	24	9,454	0,024*	3-4
	İmam Hatip Lisesi	15	12,13	4,47	6	22			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	13,39	5,29	6	24			
	Anadolu Liseleri	168	11,55	4,64	5	24			
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Özel/Temel Liseler	45	12,69	3,84	6	22	2,426	0,489	-
	İmam Hatip Lisesi	15	12,67	3,27	6	19			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	12,53	4,57	5	24			
	Anadolu Liseleri	168	11,86	3,98	4	21			
BABA ADİÖ TOPLAM	Özel/Temel Liseler	45	53,93	14,98	33	90	8,638	0,035*	3-4
	İmam Hatip Lisesi	15	50,80	12,14	33	83			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	57,36	16,20	33	109			

	Anadolu Liseleri	168	52,89	15,48	31	114			
	Özel/Temel Liseler	45	7,53	2,80	3	14			
Baba /	İmam Hatip Lisesi	15	7,60	2,87	5	13			
Gizli Red	Mesleki ve Teknik Liseler	137	8,51	3,38	2	20	3,683	0,298	-
	Anadolu Liseleri	168	8,22	3,15	4	20			
	Özel/Temel Liseler	45	5,93	2,21	3	11			
Baba /	İmam Hatip Lisesi	15	5,33	2,58	3	13			
Şiddetli Red	Mesleki ve Teknik Liseler	137	6,44	3,13	1	16	4,862	0,182	-
	Anadolu Liseleri	168	5,86	2,71	3	16			
	Özel/Temel Liseler	45	15,16	4,90	9	29			
Baba /	İmam Hatip Lisesi	15	14,07	4,20	9	27			
Aşağılama	Mesleki ve Teknik Liseler	137	15,88	6,32	8	38	1,958	0,581	-
	Anadolu Liseleri	168	14,94	5,74	9	36			
	Özel/Temel Liseler	45	12,78	5,14	6	24			
Baba /	İmam Hatip Lisesi	15	11,20	4,04	6	18			
Kabul-Saygı	Mesleki ve Teknik Liseler	137	14,01	5,14	5	24	6,653	0,084	-
	Anadolu Liseleri	168	12,83	4,87	5	24			
	Özel/Temel Liseler	45	12,53	4,41	6	22			
Baba /	İmam Hatip Lisesi	15	12,60	3,07	6	17			
Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Mesleki ve Teknik Liseler	137	12,52	4,72	4	25	10,249	0,017*	2-4 3-4
	Anadolu Liseleri	168	11,05	3,86	4	22			
	Özel/Temel Liseler	45	64,24	17,64	41	100			
PİKÖ TOPLAM	İmam Hatip Lisesi	15	65,27	9,51	49	79			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	62,04	18,02	31	119	1,841	0,606	-
	Anadolu Liseleri	168	62,16	16,38	30	116			
	Özel/Temel Liseler	45	29,36	12,69	14	60			
İnternetin Olumsuz Sonuçları	İmam Hatip Lisesi	15	31,87	8,53	15	47			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	28,14	13,24	14	70	4,001	0,261	-
	Anadolu Liseleri	168	29,00	12,27	14	67			
	Özel/Temel Liseler	45	19,64	4,41	9	29			
Aşırı Kullanım	İmam Hatip Lisesi	15	19,47	4,39	10	26			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	18,16	4,75	6	28	3,38	0,337	-
	Anadolu Liseleri	168	19,12	4,57	7	30			
	Özel/Temel Liseler	45	15,24	5,10	7	28			
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	İmam Hatip Lisesi	15	13,93	3,39	9	22			
	Mesleki ve Teknik Liseler	137	15,74	5,56	6	31	7,927	0,048*	3-4
	Anadolu Liseleri	168	14,04	4,89	7	29			

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “Anne Gizli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanları özel/temel liseler ve anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “Anne Şiddetli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Şiddetli Red” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Şiddetli Red” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “Anne Kabul / Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul / Saygı” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul / Saygı” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “BABA ADİÖ TOPLAM” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “Baba Gerçekçi Olmayan Beklentiler” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Baba Gerçekçi Olmayan Beklentiler” puanları imam hatip lisesi ile mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “Baba Gerçekçi Olmayan Beklentiler” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Katılımcıların yer aldıkları “Okul Türü” kategorileri açısından “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Alt problem 2. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemlı internet kullanımı sınıf düzeyi/ yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

Anne/ babadan algılanan duygusal istismar ve problemlı internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının sınıf düzeyi/ yaşa göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 5 ve Tablo 6’ da gösterilmiştir.

Tablo 5

“Sınıf Düzeyi / Yaş ” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	P
ANNE ADİÖ TOPLAM	9.Sınıf	,110	95	,006	,906	95	,000
	10.Sınıf	,134	93	,000	,911	93	,000
	11.Sınıf	,126	92	,001	,934	92	,000
	12.Sınıf	,127	85	,002	,904	85	,000
Anne / Gizli Red	9.Sınıf	,176	95	,000	,891	95	,000
	10.Sınıf	,169	93	,000	,896	93	,000
	11.Sınıf	,134	92	,000	,922	92	,000
	12.Sınıf	,192	85	,000	,884	85	,000
Anne / Şiddetli Red	9.Sınıf	,284	95	,000	,783	95	,000
	10.Sınıf	,223	93	,000	,775	93	,000
	11.Sınıf	,244	92	,000	,800	92	,000
	12.Sınıf	,248	85	,000	,722	85	,000
Anne / Aşağılama	9.Sınıf	,219	95	,000	,830	95	,000
	10.Sınıf	,216	93	,000	,820	93	,000
	11.Sınıf	,208	92	,000	,838	92	,000
	12.Sınıf	,179	85	,000	,858	85	,000
Anne / Kabul- Saygı	9.Sınıf	,107	95	,009	,927	95	,000
	10.Sınıf	,097	93	,030	,954	93	,002
	11.Sınıf	,145	92	,000	,881	92	,000
	12.Sınıf	,103	85	,027	,949	85	,002
Anne / Gerçekçi Olmayan	9.Sınıf	,113	95	,004	,948	95	,001
	10.Sınıf	,112	93	,006	,959	93	,005

Beklentiler	11.Sınıf	,110	92	,008	,963	92	,011
	12.Sınıf	,111	85	,012	,961	85	,012
	9.Sınıf	,138	95	,000	,914	95	,000
BABA ADİÖ TOPLAM	10.Sınıf	,147	93	,000	,922	93	,000
	11.Sınıf	,124	92	,001	,921	92	,000
	12.Sınıf	,132	85	,001	,911	85	,000
Baba / Gizli Red	9.Sınıf	,162	95	,000	,910	95	,000
	10.Sınıf	,153	93	,000	,895	93	,000
	11.Sınıf	,122	92	,002	,941	92	,000
Baba / Şiddetli Red	12.Sınıf	,163	85	,000	,909	85	,000
	9.Sınıf	,271	95	,000	,784	95	,000
	10.Sınıf	,214	93	,000	,793	93	,000
Baba / Aşğılama	11.Sınıf	,226	92	,000	,808	92	,000
	12.Sınıf	,239	85	,000	,792	85	,000
	9.Sınıf	,217	95	,000	,808	95	,000
Baba / Kabul- Sayğı	10.Sınıf	,206	93	,000	,787	93	,000
	11.Sınıf	,221	92	,000	,813	92	,000
	12.Sınıf	,230	85	,000	,800	85	,000
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	9.Sınıf	,105	95	,011	,961	95	,006
	10.Sınıf	,094	93	,042	,957	93	,004
	11.Sınıf	,104	92	,015	,932	92	,000
PİKÖ TOPLAM	12.Sınıf	,100	85	,036	,954	85	,004
	9.Sınıf	,113	95	,005	,948	95	,001
	10.Sınıf	,087	93	,077	,970	93	,032
İnternetin Olumsuz Sonuçları	11.Sınıf	,151	92	,000	,939	92	,000
	12.Sınıf	,096	85	,053	,965	85	,022
	9.Sınıf	,100	95	,020	,969	95	,023
Aşırı Kullanım	10.Sınıf	,083	93	,132	,959	93	,005
	11.Sınıf	,088	92	,075	,958	92	,005
	12.Sınıf	,105	85	,021	,966	85	,024
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	9.Sınıf	,129	95	,000	,910	95	,000
	10.Sınıf	,113	93	,005	,916	93	,000
	11.Sınıf	,109	92	,009	,920	92	,000
	12.Sınıf	,126	85	,002	,901	85	,000
	9.Sınıf	,079	95	,180	,978	95	,110
	10.Sınıf	,076	93	,200*	,990	93	,741
	11.Sınıf	,087	92	,079	,988	92	,569
	12.Sınıf	,092	85	,045	,973	85	,044
	9.Sınıf	,089	95	,059	,968	95	,020
	10.Sınıf	,106	93	,012	,966	93	,016
	11.Sınıf	,150	92	,000	,918	92	,000
	12.Sınıf	,151	85	,000	,943	85	,001

ADİÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Sınıf Düzeyi / Yaş” kategorileri arasındaki karşılaştırmalarda parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen değişkenler için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Tablo 6

“Sınıf Düzeyi/Yaş” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	n	Ort.	ss.	Min	Max	H	p	Fark
ANNE ADİÖ TOPLAM	9.Sınıf	95	53,33	14,75	33	114	1,231	0,746	-
	10.Sınıf	93	54,00	15,81	31	105			
	11.Sınıf	92	52,38	13,38	33	95			
	12.Sınıf	85	54,69	14,65	31	107			
Anne / Gizli Red	9.Sınıf	95	8,20	3,35	3	20	4,871	0,181	-
	10.Sınıf	93	7,51	2,59	4	17			
	11.Sınıf	92	8,52	3,17	4	20			
	12.Sınıf	85	7,93	2,85	4	20			
Anne / Şiddetli Red	9.Sınıf	95	5,81	2,42	3	16	0,615	0,893	-
	10.Sınıf	93	5,96	2,84	3	16			
	11.Sınıf	92	5,76	2,39	3	14			
	12.Sınıf	85	5,72	2,80	2	16			
Anne / Aşağılama	9.Sınıf	95	14,91	5,20	8	33	0,285	0,963	-
	10.Sınıf	93	15,41	5,80	8	33			
	11.Sınıf	92	15,24	5,27	9	36			
	12.Sınıf	85	15,11	5,24	9	33			
Anne / Kabul- Saygı	9.Sınıf	95	12,01	4,83	6	24	16,892	0,001*	1-4
	10.Sınıf	93	12,89	5,04	5	24			2-3
	11.Sınıf	92	10,79	4,47	6	24			3-4
	12.Sınıf	85	13,66	5,24	6	24			
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	9.Sınıf	95	12,40	4,25	6	24	0,183	0,98	-
	10.Sınıf	93	12,24	4,52	4	24			
	11.Sınıf	92	12,07	3,81	6	21			
	12.Sınıf	85	12,28	4,11	5	21			
BABA ADİÖ TOPLAM	9.Sınıf	95	53,84	15,59	32	114	0,393	0,942	-
	10.Sınıf	93	54,96	16,47	31	105			
	11.Sınıf	92	54,89	15,62	33	108			
	12.Sınıf	85	54,80	15,19	31	109			
Baba / Gizli	9.Sınıf	95	8,43	3,55	3	20	6,053	0,109	-

Red	10.Sınıf	93	7,56	2,81	2	17			
	11.Sınıf	92	8,67	3,24	4	20			
	12.Sınıf	85	8,21	3,06	4	20			
	9.Sınıf	95	5,86	2,63	3	16	0,782	0,854	-
Baba / Şiddetli Red	10.Sınıf	93	6,33	3,11	3	16			
	11.Sınıf	92	6,14	2,76	3	16			
	12.Sınıf	85	5,91	2,79	1	16			
	9.Sınıf	95	14,72	5,24	9	33	1,344	0,719	-
Baba / Aşağılama	10.Sınıf	93	15,42	6,23	8	33			
	11.Sınıf	92	15,83	6,13	9	38			
	12.Sınıf	85	15,19	5,66	9	33			
	9.Sınıf	95	13,17	4,83	5	24	5,201	0,158	-
Baba / Kabul- Saygı	10.Sınıf	93	13,73	5,15	6	24			
	11.Sınıf	92	12,27	4,95	5	24			
	12.Sınıf	85	13,66	5,03	6	24			
	9.Sınıf	95	11,66	4,32	5	24	0,324	0,955	-
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	10.Sınıf	93	11,91	4,41	4	24			
	11.Sınıf	92	11,98	4,42	5	25			
	12.Sınıf	85	11,84	4,06	4	21			
	9.Sınıf	95	64,27	17,65	33	116	1,38	0,71	-
PİKÖ TOPLAM	10.Sınıf	93	61,15	15,92	36	110			
	11.Sınıf	92	62,22	15,90	34	105			
	12.Sınıf	85	62,31	18,30	30	119			
	9.Sınıf	95	28,26	12,56	14	67	0,505	0,918	-
İnternetin Olumsuz Sonuçları	10.Sınıf	93	28,69	12,09	14	70			
	11.Sınıf	92	28,89	12,10	14	64			
	12.Sınıf	85	29,59	13,64	14	70			
	9.Sınıf	95	19,68	4,80	9	29	5,285	0,152	-
Aşırı Kullanım	10.Sınıf	93	18,30	4,32	7	29			
	11.Sınıf	92	18,82	4,33	6	30			
	12.Sınıf	85	18,51	5,01	7	28			
	9.Sınıf	95	16,33	5,73	7	29	9,263	0,026*	1-2
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	10.Sınıf	93	14,16	4,42	7	26			1-3
	11.Sınıf	92	14,51	4,90	7	27			1-4
	12.Sınıf	85	14,21	5,32	6	31			

Katılımcıların yer aldıkları “Sınıf Düzeyi” kategorileri açısından “Anne Kabul/Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). 12.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanları 9.sınıfta veya 11.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca 10.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı”

puanları 11.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Sınıf Düzeyi” kategorileri açısından “Sosyal fayda / Sosyal Rahatlık” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). 9.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal Rahatlık” puanları 10., 11. veya 12.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal Rahatlık” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Alt problem 3. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Anne/ babadan algılanan duygusal istismar ve problemli internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8’ de gösterilmiştir.

Tablo 7

“Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

	Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	P
ANNE ADİÖ	Kız	,127	187	,000	,905	187	,000
TOPLAM	Erkek	,099	178	,000	,928	178	,000
Anne / Gizli	Kız	,142	187	,000	,912	187	,000
Red	Erkek	,161	178	,000	,887	178	,000
Anne / Şiddetli	Kız	,278	187	,000	,741	187	,000
Red	Erkek	,219	178	,000	,804	178	,000
Anne /	Kız	,209	187	,000	,831	187	,000
Aşağılama	Erkek	,205	178	,000	,851	178	,000
Anne / Kabul -	Kız	,115	187	,000	,921	187	,000
Saygı	Erkek	,125	178	,000	,937	178	,000
Anne /	Kız	,093	187	,000	,958	187	,000
Gerçekçi							
Olmayan	Erkek	,125	178	,000	,965	178	,000
Beklentiler							
BABA ADİÖ	Kız	,137	187	,000	,898	187	,000
TOPLAM	Erkek	,095	178	,000	,939	178	,000
Baba / Gizli	Kız	,142	187	,000	,925	187	,000
Red	Erkek	,144	178	,000	,918	178	,000
Baba / Şiddetli	Kız	,258	187	,000	,764	187	,000

Red	Erkek	,221	178	,000	,824	178	,000
Baba /	Kız	,232	187	,000	,765	187	,000
Aşağılama	Erkek	,188	178	,000	,850	178	,000
Baba / Kabul -	Kız	,095	187	,000	,951	187	,000
Saygı	Erkek	,130	178	,000	,953	178	,000
Baba / Gerçekçi	Kız	,102	187	,000	,957	187	,000
Olmayan	Erkek	,108	178	,000	,963	178	,000
Beklentiler	Kız	,102	187	,000	,966	187	,000
PİKÖ	Erkek	,076	178	,015	,965	178	,000
TOPLAM	Kız	,124	187	,000	,909	187	,000
İnternetin	Erkek	,123	178	,000	,918	178	,000
Olumsuz	Kız	,072	187	,020	,987	187	,090
Sonuçları	Erkek	,064	178	,069	,991	178	,333
Aşırı Kullanım	Kız	,125	187	,000	,953	187	,000
Sosyal fayda /	Erkek	,121	178	,000	,954	178	,000
Sosyal rahatlık							

ADIÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p<0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Cinsiyet”ler arasındaki karşılaştırmalarda parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 8

“Cinsiyet” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Ort.	ss.	Min	Max	Z	p
ANNE ADİÖ	Kız	187	53,61	15,79	31	107	-0,684	0,494
TOPLAM	Erkek	178	53,54	13,37	33	114		
Anne / Gizli	Kız	187	8,29	3,23	3	20	-1,471	0,141
Red	Erkek	178	7,78	2,77	4	20		
Anne /	Kız	187	5,75	2,83	2	16	-1,964	0,051
Şiddetli Red	Erkek	178	5,88	2,36	3	16		
Anne /	Kız	187	15,51	5,59	8	36	-1,263	0,206
Aşağılama	Erkek	178	14,80	5,11	8	33		
Anne / Kabul	Kız	187	11,94	5,07	5	24	-1,666	0,096
- Saygı	Erkek	178	12,70	4,89	6	24		
Anne /	Kız	187	12,11	4,35	4	24	-0,815	0,415
Gerçekçi	Erkek	178	12,39	3,98	5	22		
Olmayan								

Beklentiler									
BABA ADİÖ	Kız	187	53,96	16,80	31	109			
TOPLAM	Erkek	178	55,30	14,42	32	114	-1,771	0,077	
Baba / Gizli	Kız	187	8,52	3,49	3	20			
Red	Erkek	178	7,90	2,82	2	20	-1,371	0,17	
Baba /	Kız	187	5,93	2,99	1	16			
Şiddetli Red	Erkek	178	6,20	2,64	3	16	-2,131	0,033*	
Baba /	Kız	187	15,15	5,96	9	36			
Aşağılama	Erkek	178	15,43	5,68	8	38	-1,234	0,217	
Baba / Kabul	Kız	187	12,64	4,92	5	24			
- Saygı	Erkek	178	13,79	5,04	5	24	-2,001	0,045*	
Baba /	Kız	187	11,73	4,51	4	24			
Gerçekçi									
Olmayan									
Beklentiler	Erkek	178	11,97	4,06	5	25	-0,862	0,389	
PİKÖ	Kız	187	61,70	17,10	30	119			
TOPLAM	Erkek	178	63,34	16,74	33	116	-0,993	0,321	
İnternetin	Kız	187	28,43	12,49	14	70			
Olumsuz									
Sonuçları	Erkek	178	29,26	12,63	14	70	-0,708	0,479	
Aşırı	Kız	187	18,92	4,69	6	29			
Kullanım	Erkek	178	18,75	4,58	7	30	-0,382	0,702	
Sosyal fayda /	Kız	187	14,35	4,99	6	27			
Sosyal									
rahatlık	Erkek	178	15,33	5,33	7	31	-1,629	0,103	

Katılımcıların cinsiyetleri açısından “Baba Şiddetli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Erkeklere ait ortalama “Baba Şiddetli Red” puanları kızlara ait ortalama “Baba Şiddetli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların cinsiyetleri açısından “Baba Kabul/ Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Erkeklere ait ortalama “Baba Kabul/ Saygı” puanları kızlara ait ortalama “Baba Kabul/ Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Alt problem 4. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı aile birliktelik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Anne/ babadan algılanan duygusal istismar ve problemlı internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının aile birliktelik durumuna göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 9 ve Tablo 10’ da gösterilmiştir.

Tablo 9

“Aile Birliktelik” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Aile Birliktelik		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	P
ANNE ADİÖ TOPLAM	Birlikte	,115	337	,000	,912	337	,000
	Boşanmış	,121	19	,200*	,955	19	,471
	Üvey / Ölüm	,225	9	,200*	,816	9	,031
Anne / Gizli Red	Birlikte	,159	337	,000	,897	337	,000
	Boşanmış	,131	19	,200*	,929	19	,168
	Üvey / Ölüm	,248	9	,117	,825	9	,039
Anne / Şiddetli Red	Birlikte	,247	337	,000	,773	337	,000
	Boşanmış	,182	19	,096	,933	19	,196
	Üvey / Ölüm	,321	9	,008	,652	9	,000
Anne / Aşağılama	Birlikte	,202	337	,000	,842	337	,000
	Boşanmış	,166	19	,182	,884	19	,025
	Üvey / Ölüm	,326	9	,007	,641	9	,000
Anne / Kabul - Saygı	Birlikte	,113	337	,000	,931	337	,000
	Boşanmış	,194	19	,059	,913	19	,084
	Üvey / Ölüm	,181	9	,200*	,952	9	,712
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Birlikte	,102	337	,000	,967	337	,000
	Boşanmış	,166	19	,180	,919	19	,108
	Üvey / Ölüm	,185	9	,200*	,905	9	,280
BABA ADİÖ TOPLAM	Birlikte	,113	337	,000	,920	337	,000
	Boşanmış	,181	19	,104	,945	19	,325
	Üvey / Ölüm	,330	9	,005	,754	9	,006
Baba / Gizli Red	Birlikte	,144	337	,000	,913	337	,000
	Boşanmış	,153	19	,200*	,943	19	,298
	Üvey / Ölüm	,264	9	,069	,849	9	,073
Baba / Şiddetli Red	Birlikte	,240	337	,000	,796	337	,000
	Boşanmış	,190	19	,070	,898	19	,045
	Üvey / Ölüm	,291	9	,027	,644	9	,000
Baba / Aşağılama	Birlikte	,212	337	,000	,810	337	,000
	Boşanmış	,167	19	,169	,902	19	,052
	Üvey / Ölüm	,387	9	,000	,628	9	,000
Baba / Kabul -	Birlikte	,092	337	,000	,959	337	,000

Saygı	Boşanmış	,134	19	,200*	,945	19	,322
	Üvey / Ölüm	,167	9	,200*	,928	9	,465
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Birlikte	,098	337	,000	,964	337	,000
	Boşanmış	,181	19	,101	,890	19	,032
	Üvey / Ölüm	,253	9	,101	,856	9	,086
	Birlikte	,089	337	,000	,964	337	,000
PİKÖ TOPLAM	Boşanmış	,134	19	,200*	,937	19	,235
	Üvey / Ölüm	,171	9	,200*	,960	9	,803
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Birlikte	,118	337	,000	,914	337	,000
	Boşanmış	,216	19	,020	,863	19	,011
	Üvey / Ölüm	,239	9	,148	,894	9	,220
	Birlikte	,057	337	,010	,990	337	,018
Aşırı Kullanım	Boşanmış	,141	19	,200*	,956	19	,495
	Üvey / Ölüm	,214	9	,200*	,883	9	,170
	Birlikte	,122	337	,000	,955	337	,000
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	Boşanmış	,149	19	,200*	,913	19	,083
	Üvey / Ölüm	,206	9	,200*	,861	9	,098

ADİÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Aile Birliktelik” kategorileri arasındaki karşılaştırmalarda parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen değişkenler için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Tablo 10

“Aile Birliktelik” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Aile Birliktelik	n	Ort.	ss.	Min	Max	H	p	Fark
ANNE	Birlikte	337	53,72	14,67	31	114			
ADİÖ	Boşanmış	19	54,37	15,10	33	85	2,706	0,258	-
TOPLAM	Üvey/Ölüm	9	46,78	12,17	36	75			
	Birlikte	337	8,00	2,99	3	20			
Anne / Gizli Red	Boşanmış	19	8,95	3,54	4	16	1,773	0,412	-
	Üvey/Ölüm	9	7,67	3,32	5	14			
Anne / Şiddetli Red	Birlikte	337	5,87	2,67	2	16			
	Boşanmış	19	5,37	1,54	3	9	1,409	0,494	-
	Üvey/Ölüm	9	4,78	1,30	4	8			

Anne / Aşağılama	Birlikte	337	15,22	5,43	8	36			
	Boşanmış	19	15,11	5,05	9	29	1,498	0,473	-
	Üvey/Ölüm	9	13,11	2,71	11	20			
Anne / Kabul - Saygı	Birlikte	337	12,34	5,02	5	24			
	Boşanmış	19	12,84	5,18	6	23	2,045	0,36	-
	Üvey/Ölüm	9	10,00	3,12	6	16			
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Birlikte	337	12,28	4,14	4	24			
	Boşanmış	19	12,11	4,93	6	21	0,601	0,741	-
	Üvey/Ölüm	9	11,22	3,70	7	17			
BABA ADİÖ TOPLAM	Birlikte	337	54,72	15,59	31	114			
	Boşanmış	19	54,74	16,05	33	88	2,177	0,337	-
	Üvey/Ölüm	9	50,56	19,50	35	91			
Baba / Gizli Red	Birlikte	337	8,19	3,14	2	20			
	Boşanmış	19	8,68	3,74	3	16	0,424	0,809	-
	Üvey/Ölüm	9	8,33	4,24	4	15			
Baba / Şiddetli Red .	Birlikte	337	6,09	2,85	1	16			
	Boşanmış	19	5,53	1,87	3	9	0,515	0,773	-
	Üvey/Ölüm	9	6,00	3,64	4	15			
Baba / Aşağılama	Birlikte	337	15,24	5,78	8	38			
	Boşanmış	19	15,63	5,48	9	29	0,291	0,865	-
	Üvey/Ölüm	9	16,33	8,41	11	33			
Baba / Kabul - Saygı	Birlikte	337	13,31	5,00	5	24			
	Boşanmış	19	13,26	5,34	6	24	7,395	0,025*	1-3 2-3
	Üvey/Ölüm	9	9,00	2,40	6	13			
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	Birlikte	337	11,88	4,27	4	25			
	Boşanmış	19	11,63	5,07	6	21	0,678	0,713	-
	Üvey/Ölüm	9	10,89	3,66	7	16			
PİKÖ TOPLAM	Birlikte	337	62,31	16,82	30	119			
	Boşanmış	19	65,11	17,89	36	94	0,854	0,652	-
	Üvey/Ölüm	9	64,11	20,15	37	102			
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Birlikte	337	28,66	12,37	14	70			
	Boşanmış	19	31,37	15,95	14	58	0,381	0,826	-
	Üvey/Ölüm	9	30,22	12,27	17	56			
Aşırı Kullanım	Birlikte	337	18,82	4,57	6	29			
	Boşanmış	19	19,21	5,13	11	30	0,076	0,963	-
	Üvey/Ölüm	9	18,56	6,25	10	26			
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	Birlikte	337	14,83	5,16	6	31			
	Boşanmış	19	14,53	5,84	7	25	0,299	0,861	-
	Üvey/Ölüm	9	15,33	4,69	10	21			

Katılımcıların “Aile Birliktelik” durumları açısından “Baba Kabul/ Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Ailesiyle birliktelik

durumu üvey/ölüm kategorisinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanı ailesiyle birliktelik durumu birlikte veya boşanmış olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Alt problem 5. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemlı internet kullanımı gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Anne/ babadan algılanan duygusal istismar ve problemlı internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının gelir düzeyine göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 11 ve Tablo 12’ da gösterilmiştir.

Tablo 11

“Gelir Düzeyi” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Gelir Düzeyi		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	P
ANNE ADİÖ TOPLAM	0-1000 TL	,177	22	,071	,940	22	,195
	1001-2000 TL	,088	71	,200*	,959	71	,021
	2001-3000 TL	,143	102	,000	,904	102	,000
	3001-4000 TL	,136	74	,002	,820	74	,000
	4001-5000 TL	,104	44	,200*	,873	44	,000
	5000 TL'den fazla	,143	52	,009	,900	52	,000
Anne / Gizli Red	0-1000 TL	,153	22	,196	,935	22	,156
	1001-2000 TL	,155	71	,000	,927	71	,001
	2001-3000 TL	,155	102	,000	,898	102	,000
	3001-4000 TL	,186	74	,000	,849	74	,000
	4001-5000 TL	,157	44	,008	,881	44	,000
	5000 TL'den fazla	,240	52	,000	,881	52	,000
Anne / Şiddetli Red	0-1000 TL	,198	22	,025	,869	22	,007
	1001-2000 TL	,242	71	,000	,837	71	,000
	2001-3000 TL	,276	102	,000	,775	102	,000
	3001-4000 TL	,283	74	,000	,620	74	,000
	4001-5000 TL	,235	44	,000	,824	44	,000
	5000 TL'den fazla	,221	52	,000	,788	52	,000
Anne / Aşağılama	0-1000 TL	,144	22	,200*	,902	22	,033
	1001-2000 TL	,194	71	,000	,837	71	,000
	2001-3000 TL	,220	102	,000	,848	102	,000
	3001-4000 TL	,230	74	,000	,769	74	,000
	4001-5000 TL	,176	44	,002	,841	44	,000

	5000 TL'den fazla	,246	52	,000	,805	52	,000
	0-1000 TL	,175	22	,077	,960	22	,481
	1001-2000 TL	,120	71	,013	,947	71	,005
Anne / Kabul – Saygı	2001-3000 TL	,137	102	,000	,914	102	,000
	3001-4000 TL	,143	74	,001	,897	74	,000
	4001-5000 TL	,099	44	,200*	,961	44	,138
	5000 TL'den fazla	,148	52	,006	,878	52	,000
	0-1000 TL	,154	22	,191	,954	22	,371
	1001-2000 TL	,089	71	,200*	,969	71	,078
Anne /Gerçekçi Olmayan Beklentiler	2001-3000 TL	,114	102	,002	,957	102	,002
	3001-4000 TL	,090	74	,200*	,958	74	,014
	4001-5000 TL	,106	44	,200*	,953	44	,069
	5000 TL'den fazla	,169	52	,001	,923	52	,002
	0-1000 TL	,107	22	,200*	,974	22	,809
	1001-2000 TL	,133	71	,003	,944	71	,003
BABA ADİÖ TOPLAM	2001-3000 TL	,152	102	,000	,891	102	,000
	3001-4000 TL	,134	74	,002	,892	74	,000
	4001-5000 TL	,152	44	,012	,913	44	,003
	5000 TL'den fazla	,153	52	,004	,918	52	,002
	0-1000 TL	,101	22	,200*	,964	22	,584
	1001-2000 TL	,158	71	,000	,939	71	,002
Baba / Gizli Red	2001-3000 TL	,153	102	,000	,893	102	,000
	3001-4000 TL	,158	74	,000	,898	74	,000
	4001-5000 TL	,184	44	,001	,933	44	,013
	5000 TL'den fazla	,192	52	,000	,925	52	,003
	0-1000 TL	,270	22	,000	,810	22	,001
	1001-2000 TL	,231	71	,000	,855	71	,000
Baba / Şiddetli Red	2001-3000 TL	,262	102	,000	,776	102	,000
	3001-4000 TL	,266	74	,000	,713	74	,000
	4001-5000 TL	,234	44	,000	,843	44	,000
	5000 TL'den fazla	,209	52	,000	,788	52	,000
	0-1000 TL	,194	22	,031	,903	22	,035
	1001-2000 TL	,198	71	,000	,834	71	,000
Baba / Aşağılama	2001-3000 TL	,226	102	,000	,798	102	,000
	3001-4000 TL	,241	74	,000	,746	74	,000
	4001-5000 TL	,210	44	,000	,822	44	,000
	5000 TL'den fazla	,210	52	,000	,807	52	,000
	0-1000 TL	,134	22	,200*	,963	22	,543
	1001-2000 TL	,089	71	,200*	,972	71	,109
Baba / Kabul - Saygı	2001-3000 TL	,088	102	,052	,962	102	,005
	3001-4000 TL	,111	74	,025	,921	74	,000
	4001-5000 TL	,087	44	,200*	,967	44	,229
	5000 TL'den fazla	,161	52	,002	,897	52	,000

Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	0-1000 TL	,135	22	,200*	,954	22	,370
	1001-2000 TL	,096	71	,170	,968	71	,064
	2001-3000 TL	,111	102	,003	,958	102	,002
	3001-4000 TL	,110	74	,028	,966	74	,044
	4001-5000 TL	,118	44	,140	,952	44	,064
	5000 TL'den fazla	,116	52	,076	,947	52	,022
PİKÖ TOPLAM	0-1000 TL	,208	22	,014	,918	22	,069
	1001-2000 TL	,160	71	,000	,900	71	,000
	2001-3000 TL	,084	102	,073	,974	102	,041
	3001-4000 TL	,082	74	,200*	,958	74	,014
	4001-5000 TL	,133	44	,049	,971	44	,333
	5000 TL'den fazla	,108	52	,190	,957	52	,059
İnternetin Olumsuz Sonuçları	0-1000 TL	,187	22	,044	,868	22	,007
	1001-2000 TL	,195	71	,000	,819	71	,000
	2001-3000 TL	,109	102	,004	,932	102	,000
	3001-4000 TL	,121	74	,009	,906	74	,000
	4001-5000 TL	,121	44	,104	,924	44	,007
	5000 TL'den fazla	,112	52	,100	,913	52	,001
Aşırı Kullanım	0-1000 TL	,116	22	,200*	,985	22	,978
	1001-2000 TL	,081	71	,200*	,991	71	,879
	2001-3000 TL	,092	102	,034	,982	102	,186
	3001-4000 TL	,094	74	,172	,986	74	,600
	4001-5000 TL	,090	44	,200*	,972	44	,347
	5000 TL'den fazla	,074	52	,200*	,981	52	,577
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	0-1000 TL	,161	22	,142	,895	22	,024
	1001-2000 TL	,133	71	,003	,942	71	,002
	2001-3000 TL	,103	102	,010	,962	102	,005
	3001-4000 TL	,140	74	,001	,950	74	,005
	4001-5000 TL	,091	44	,200*	,965	44	,195
	5000 TL'den fazla	,118	52	,067	,947	52	,022

ADİÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p<0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Gelir Düzeyi” kategorileri arasındaki karşılaştırmalarda parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen değişkenler için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Tablo 12

“Gelir Düzeyi” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Gelir Düzeyi	n	Ort.	ss.	Min	Max	H	p	Fark
ANNE ADİÖ TOPLAM	0-1000 TL	22	63,91	15,15	37	86	18,202	0,003*	
	1001-2000 TL	71	55,73	14,26	31	95			1-2
	2001-3000 TL	102	53,82	15,55	33	107			1-3
	3001-4000 TL	74	51,53	14,46	31	114			1-4
	4001-5000 TL	44	51,70	12,71	34	105			1-5
	5000 TL'den fazla	52	50,29	12,99	33	93			1-6
Anne / Gizli Red	0-1000 TL	22	8,68	2,50	5	14	17,703	0,003*	2-4
	1001-2000 TL	71	8,80	2,99	4	20			2-5
	2001-3000 TL	102	8,37	3,44	3	20			2-6
	3001-4000 TL	74	7,46	2,83	4	20			3-6
	4001-5000 TL	44	7,73	2,89	4	17			
	5000 TL'den fazla	52	7,17	2,43	4	14			
Anne / Şiddetli Red	0-1000 TL	22	7,64	3,75	4	16	11,167	0,048*	
	1001-2000 TL	71	6,01	2,63	3	15			1-4
	2001-3000 TL	102	5,95	2,68	3	16			1-5
	3001-4000 TL	74	5,46	2,61	3	16			
	4001-5000 TL	44	5,07	1,91	2	13			
	5000 TL'den fazla	52	5,63	2,00	4	14			
Anne / Aşağılama	0-1000 TL	22	18,36	7,38	9	30	8,261	0,142	
	1001-2000 TL	71	15,06	5,71	8	36			
	2001-3000 TL	102	15,60	5,45	8	33			
	3001-4000 TL	74	14,49	5,13	9	33			
	4001-5000 TL	44	15,20	4,27	10	33			
	5000 TL'den fazla	52	14,04	4,44	9	31			
Anne / Kabul – Saygı	0-1000 TL	22	15,41	4,43	7	24	14,625	0,012*	1-2
	1001-2000 TL	71	13,00	5,01	6	24			1-3
	2001-3000 TL	102	11,44	4,55	6	24			1-4
	3001-4000 TL	74	12,50	5,88	5	24			1-5
	4001-5000 TL	44	11,86	3,73	6	20			1-6
	5000 TL'den fazla	52	11,88	5,13	6	24			2-3
Anne /Gerçekçi Olmayan Beklentiler	0-1000 TL	22	13,82	5,16	6	24	7,336	0,197	
	1001-2000 TL	71	12,86	4,09	4	20			
	2001-3000 TL	102	12,46	4,29	5	23			
	3001-4000 TL	74	11,62	3,92	5	21			
	4001-5000 TL	44	11,84	3,85	6	24			
	5000 TL'den fazla	52	11,56	4,05	6	22			

	0-1000 TL	22	62,86	14,54	37	92			
BABA	1001-2000 TL	71	57,25	16,16	31	108			1-3
ADİÖ	2001-3000 TL	102	53,93	15,90	32	109	15,817	0,007*	1-4
TOPLAM	3001-4000 TL	74	53,74	15,63	31	114			1-5
	4001-5000 TL	44	54,50	16,64	33	105			1-6
	5000 TL'den fazla	52	50,19	12,79	32	90			2-6
	0-1000 TL	22	8,41	3,14	3	14			
	1001-2000 TL	71	8,86	3,11	4	20			
Baba /	2001-3000 TL	102	8,43	3,63	3	20	8,835	0,116	-
Gizli Red	3001-4000 TL	74	8,00	3,11	3	20			
	4001-5000 TL	44	8,20	3,30	2	17			
	5000 TL'den fazla	52	7,17	2,10	4	12			
	0-1000 TL	22	7,45	4,25	3	16			
	1001-2000 TL	71	6,31	2,77	3	13			
Baba /	2001-3000 TL	102	5,92	2,68	3	16	4,407	0,492	-
Şiddetli	3001-4000 TL	74	6,09	2,96	4	16			
Red	4001-5000 TL	44	5,70	2,85	1	14			
	5000 TL'den fazla	52	5,67	2,06	4	14			
	0-1000 TL	22	17,91	7,66	9	36			
	1001-2000 TL	71	15,56	6,71	8	38			
Baba /	2001-3000 TL	102	15,43	5,73	9	33	3,998	0,55	-
Aşağılama	3001-4000 TL	74	14,92	5,60	9	33			
	4001-5000 TL	44	15,34	5,37	9	33			
	5000 TL'den fazla	52	13,98	4,08	9	30			
	0-1000 TL	22	15,55	4,58	6	23			
	1001-2000 TL	71	14,14	4,75	6	24			1-3
Baba /	2001-3000 TL	102	12,30	4,47	5	24	14,167	0,015*	1-5
Kabul -	3001-4000 TL	74	13,45	5,87	5	24			1-6
Saygı	4001-5000 TL	44	13,20	4,38	6	24			2-3
	5000 TL'den fazla	52	12,33	5,28	6	24			2-6
	0-1000 TL	22	13,55	4,93	6	24			
	1001-2000 TL	71	12,38	4,62	4	25			
Baba /	2001-3000 TL	102	11,84	3,94	5	21	6,228	0,285	-
Gerçekçi	3001-4000 TL	74	11,28	3,96	4	21			
Olmayan	4001-5000 TL	44	12,05	4,85	5	24			
Beklentiler	5000 TL'den fazla	52	11,04	4,03	5	22			
	0-1000 TL	22	61,18	16,74	39	99			
	1001-2000 TL	71	60,59	16,48	36	119			
PİKÖ	2001-3000 TL	102	63,29	17,48	33	105	3,737	0,588	-
TOPLAM	3001-4000 TL	74	61,84	16,03	34	104			
	4001-5000 TL	44	65,91	17,94	31	100			
	5000 TL'den fazla	52	62,17	17,13	30	116			
İnternetin	0-1000 TL	22	27,50	11,79	15	52	2,264	0,812	-

Olumsuz Sonuçları	1001-2000 TL	71	27,76	13,33	14	70			
	2001-3000 TL	102	29,51	12,26	14	56			
	3001-4000 TL	74	28,49	12,40	14	65			
	4001-5000 TL	44	30,57	13,66	14	64			
	5000 TL'den fazla	52	28,60	11,89	14	67			
	0-1000 TL	22	17,73	5,46	7	29			
Aşırı Kullanım	1001-2000 TL	71	18,87	4,66	6	30			
	2001-3000 TL	102	19,08	4,08	9	28	2,749	0,739	-
	3001-4000 TL	74	18,45	4,69	8	29			
	4001-5000 TL	44	19,14	4,99	7	29			
	5000 TL'den fazla	52	19,10	4,93	7	29			
	0-1000 TL	22	15,95	6,64	8	29			
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	1001-2000 TL	71	13,96	4,51	7	25			
	2001-3000 TL	102	14,71	5,21	6	27	4,612	0,465	-
	3001-4000 TL	74	14,91	4,99	7	29			
	4001-5000 TL	44	16,20	5,74	7	31			
	5000 TL'den fazla	52	14,48	4,92	7	27			

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). Gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları diğer gelir gruplarında yer alan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanı gelir düzeyi 3001-4000 TL aralığında ve 5000 TL’den fazla olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından “Anne Gizli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). Gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanları gelir düzeyi 3001-4000 TL aralığında ve 5000 TL’den fazla olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanları gelir düzeyi 3001-4000 TL, 4001-5000 TL aralığında ve 5000 TL’den fazla olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından “Anne Şiddetli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Gelir

düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Şiddetli Red” puanları gelir düzeyi 3001-4000 TL ve 4001-5000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Şiddetli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından “Anne Kabul/Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanları diğer gelir gruplarında yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanı gelir düzeyi 2001-3000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından “BABA ADİÖ TOPLAM” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). Gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanları diğer gelir gruplarında yer alan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanı gelir düzeyi 5000 TL’den fazla olan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından “Baba Kabul/Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanları gelir düzeyi 2001-3000 TL, 4001-5000 TL aralığında ve 5000 TL’den fazla olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanı gelir düzeyi 2001-3000 TL aralığında ve 5000 TL’den fazla olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Alt problem 6. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı anne eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Anne/ babadan algılanan duygusal istismar ve problemlı internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının anne eğitim durumuna göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 13 ve Tablo 14’ de gösterilmiştir.

Tablo 13

“Anne Eğitim Durumu” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	p
ANNE ADİÖ TOPLAM	İlkokul ve altı	,090	162	,003	,928	162	,000
	Ortaöğretim	,122	174	,000	,912	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,214	29	,002	,868	29	,002
Anne / Gizli Red	İlkokul ve altı	,123	162	,000	,927	162	,000
	Ortaöğretim	,182	174	,000	,868	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,212	29	,002	,847	29	,001
Anne / Şiddetli Red	İlkokul ve altı	,271	162	,000	,755	162	,000
	Ortaöğretim	,229	174	,000	,797	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,236	29	,000	,845	29	,001
Anne / Aşağılama	İlkokul ve altı	,200	162	,000	,851	162	,000
	Ortaöğretim	,200	174	,000	,826	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,222	29	,001	,842	29	,001
Anne / Kabul - Saygı	İlkokul ve altı	,105	162	,000	,946	162	,000
	Ortaöğretim	,127	174	,000	,918	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,118	29	,200*	,902	29	,011
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	İlkokul ve altı	,107	162	,000	,959	162	,000
	Ortaöğretim	,098	174	,000	,969	174	,001
	Üniversite ve üzeri	,121	29	,200*	,923	29	,037
BABA ADİÖ TOPLAM	İlkokul ve altı	,127	162	,000	,916	162	,000
	Ortaöğretim	,112	174	,000	,931	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,236	29	,000	,867	29	,002
Baba / Gizli Red	İlkokul ve altı	,148	162	,000	,954	162	,000
	Ortaöğretim	,169	174	,000	,882	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,220	29	,001	,895	29	,007
Baba / Şiddetli Red	İlkokul ve altı	,260	162	,000	,782	162	,000
	Ortaöğretim	,226	174	,000	,824	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,235	29	,000	,722	29	,000
Baba / Aşağılama	İlkokul ve altı	,223	162	,000	,804	162	,000
	Ortaöğretim	,213	174	,000	,820	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,276	29	,000	,746	29	,000
Baba / Kabul -	İlkokul ve altı	,087	162	,005	,969	162	,001

Saygı	Ortaöğretim	,086	174	,003	,947	174	,000
	Üniversite ve üzeri	,125	29	,200*	,904	29	,012
Baba / Gerçekçi	İlkokul ve altı	,096	162	,001	,952	162	,000
Olmayan	Ortaöğretim	,114	174	,000	,960	174	,000
Beklentiler	Üniversite ve üzeri	,118	29	,200*	,962	29	,366
	İlkokul ve altı	,096	162	,001	,969	162	,001
PİKÖ TOPLAM	Ortaöğretim	,081	174	,007	,968	174	,001
	Üniversite ve üzeri	,118	29	,200*	,919	29	,029
İnternetin	İlkokul ve altı	,114	162	,000	,923	162	,000
Olumsuz	Ortaöğretim	,130	174	,000	,909	174	,000
Sonuçları	Üniversite ve üzeri	,145	29	,124	,928	29	,049
	İlkokul ve altı	,082	162	,010	,988	162	,177
Aşırı Kullanım	Ortaöğretim	,066	174	,063	,987	174	,105
	Üniversite ve üzeri	,114	29	,200*	,970	29	,556
	İlkokul ve altı	,129	162	,000	,941	162	,000
Sosyal fayda /	Ortaöğretim	,100	174	,000	,969	174	,001
Sosyal rahatlık	Üniversite ve üzeri	,236	29	,000	,749	29	,000

ADİÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Anne Eğitim Durumu” kategorileri arasındaki karşılaştırmalarda parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen değişkenler için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Tablo 14

“Anne Eğitim Durumu” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	n	Ort.	ss.	Min	Max	H	p	Fark
ANNE	İlkokul ve altı	162	55,81	15,61	33	107	6,734	0,034*	1-2 1-3
ADİÖ	Ortaöğretim	174	52,02	13,72	31	114			
TOPLAM	Üniversite ve üzeri	29	50,41	12,99	34	83			
Anne / Gizli Red	İlkokul ve altı	162	8,55	2,98	3	20	15,079	0,001*	1-2 1-3
	Ortaöğretim	174	7,75	3,09	4	20			
	Üniversite ve üzeri	29	6,93	2,34	4	14			
Anne / Şiddetli Red	İlkokul ve altı	162	6,00	3,03	3	16	0,292	0,864	-
	Ortaöğretim	174	5,66	2,28	2	16			
	Üniversite ve üzeri	29	5,69	1,79	4	10			
Anne /	İlkokul ve altı	162	15,66	5,78	8	33	1,069	0,586	-

Aşağılama	Ortaöğretim	174	14,76	5,10	8	36			
	Üniversite ve üzeri	29	14,83	4,38	9	26			
Anne /	İlkokul ve altı	162	13,10	5,07	6	24	8,355	0,015*	1-2
Kabul -	Ortaöğretim	174	11,79	4,94	5	24			1-3
Saygı	Üniversite ve üzeri	29	11,03	4,26	6	24			
Anne /	İlkokul ve altı	162	12,51	4,49	5	24	0,579	0,749	-
Gerçekçi	Ortaöğretim	174	12,06	3,79	4	21			
Olmayan	Üniversite ve üzeri	29	11,93	4,53	6	22			
Beklentiler	İlkokul ve altı	162	56,38	16,39	32	109	4,05	0,132	-
BABA	Ortaöğretim	174	53,53	15,13	31	114			
ADİÖ	Üniversite ve üzeri	29	51,21	14,07	32	92			
TOPLAM	İlkokul ve altı	162	8,53	3,12	2	20	6,447	0,040*	1-3
	Ortaöğretim	174	8,10	3,36	3	20			
Baba /	Üniversite ve üzeri	29	7,17	2,25	4	12			
Gizli Red	İlkokul ve altı	162	6,30	3,14	3	16	0,809	0,667	-
Baba /	Ortaöğretim	174	5,87	2,53	1	16			
Şiddetli	Üniversite ve üzeri	29	5,90	2,62	4	16			
Red	İlkokul ve altı	162	15,42	6,31	9	38	1,016	0,602	-
.	Ortaöğretim	174	15,17	5,42	8	36			
Baba /	Üniversite ve üzeri	29	15,24	5,47	9	36			
Aşağılama	İlkokul ve altı	162	13,93	4,98	5	24	10,691	0,005*	1-3
	Ortaöğretim	174	12,90	5,03	6	24			2-3
Baba /	Üniversite ve üzeri	29	10,93	4,22	6	24			
Kabul -	İlkokul ve altı	162	12,20	4,47	5	25	1,726	0,422	-
Saygı	Ortaöğretim	174	11,49	4,08	4	21			
	Üniversite ve üzeri	29	11,97	4,50	4	22			
Baba /	İlkokul ve altı	162	61,41	15,18	33	119	5,466	0,065	-
Gerçekçi	Ortaöğretim	174	64,48	18,51	31	116			
Olmayan	Üniversite ve üzeri	29	56,69	14,70	30	99			
Beklentiler	İlkokul ve altı	162	28,05	11,64	14	70	2,234	0,327	-
PİKÖ	Ortaöğretim	174	30,11	13,71	14	70			
TOPLAM	Üniversite ve üzeri	29	25,59	9,07	14	43			
İnternetin	İlkokul ve altı	162	18,65	4,28	7	29	0,583	0,747	-
Olumsuz	Ortaöğretim	174	19,05	5,03	6	30			
Sonuçları	Üniversite ve üzeri	29	18,59	4,02	8	29			
Aşırı	İlkokul ve altı	162	14,71	5,11	7	31	9,236	0,010*	1-3
Kullanım	Ortaöğretim	174	15,32	5,24	6	29			2-3
	Üniversite ve üzeri	29	12,52	4,60	7	27			
Sosyal	İlkokul ve altı	162	14,71	5,11	7	31	9,236	0,010*	1-3
fayda /	Ortaöğretim	174	15,32	5,24	6	29			2-3
Sosyal	Üniversite ve üzeri	29	12,52	4,60	7	27			
rahatlık									

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” kategorileri açısından “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$).

Anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları anne eğitim durumu “ortaöğretim” veya “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Anne Gizli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). Anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanları anne eğitim durumu “ortaöğretim” veya “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Anne Kabul / Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” olan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul / Saygı” puanları anne eğitim durumu “ortaöğretim” veya “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul / Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Baba Gizli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Gizli Red” puanları anne eğitim durumu “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Gizli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Baba Kabul/Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). Anne eğitim durumu “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanları anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” veya “ortaöğretim” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,01$). Anne eğitim durumu “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanları anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” veya “ortaöğretim” olan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Alt problem 7. Anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı baba eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Anne/ babadan algılanan duygusal istismar ve problemli internet kullanımı toplam ve alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre normallik ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 15 ve Tablo 16’ da gösterilmiştir.

Tablo 15

“Baba Eğitim Durumu” Kategorilerine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd.	p	İstatistik	sd.	p
ANNE ADİÖ TOPLAM	İlkokul ve altı	,097	118	,009	,944	118	,000
	Ortaöğretim	,116	187	,000	,892	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,144	60	,003	,929	60	,002
Anne / Gizli Red	İlkokul ve altı	,133	118	,000	,931	118	,000
	Ortaöğretim	,172	187	,000	,874	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,177	60	,000	,880	60	,000
Anne / Şiddetli Red	İlkokul ve altı	,249	118	,000	,780	118	,000
	Ortaöğretim	,258	187	,000	,753	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,213	60	,000	,877	60	,000
Anne / Aşağılama	İlkokul ve altı	,211	118	,000	,873	118	,000
	Ortaöğretim	,221	187	,000	,798	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,174	60	,000	,873	60	,000
Anne / Kabul - Saygı	İlkokul ve altı	,121	118	,000	,930	118	,000
	Ortaöğretim	,110	187	,000	,934	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,124	60	,023	,915	60	,000
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	İlkokul ve altı	,098	118	,007	,951	118	,000
	Ortaöğretim	,115	187	,000	,959	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,117	60	,039	,973	60	,195
BABA ADİÖ TOPLAM	İlkokul ve altı	,117	118	,000	,932	118	,000
	Ortaöğretim	,119	187	,000	,907	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,162	60	,000	,929	60	,002
Baba / Gizli Red	İlkokul ve altı	,135	118	,000	,949	118	,000
	Ortaöğretim	,153	187	,000	,892	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,162	60	,000	,930	60	,002
Baba / Şiddetli Red	İlkokul ve altı	,233	118	,000	,807	118	,000
	Ortaöğretim	,247	187	,000	,773	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,226	60	,000	,874	60	,000
Baba /	İlkokul ve altı	,220	118	,000	,839	118	,000

Aşağılama	Ortaöğretim	,241	187	,000	,773	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,204	60	,000	,849	60	,000
Baba / Kabul - Saygı	İlkokul ve altı	,110	118	,001	,956	118	,001
	Ortaöğretim	,076	187	,010	,957	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,097	60	,200*	,943	60	,008
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	İlkokul ve altı	,093	118	,013	,954	118	,000
	Ortaöğretim	,126	187	,000	,957	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,134	60	,009	,966	60	,089
	İlkokul ve altı	,107	118	,002	,971	118	,011
PİKÖ TOPLAM	Ortaöğretim	,087	187	,002	,958	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,096	60	,200*	,974	60	,217
İnternetin Olumsuz Sonuçları	İlkokul ve altı	,121	118	,000	,907	118	,000
	Ortaöğretim	,126	187	,000	,905	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,115	60	,046	,933	60	,003
	İlkokul ve altı	,074	118	,169	,990	118	,515
Aşırı Kullanım	Ortaöğretim	,064	187	,040	,989	187	,170
	Üniversite ve üzeri	,103	60	,186	,987	60	,751
	İlkokul ve altı	,104	118	,003	,963	118	,002
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	Ortaöğretim	,111	187	,000	,948	187	,000
	Üniversite ve üzeri	,175	60	,000	,944	60	,008

ADİÖ - PİKÖ toplam ve alt kategorilerine ilişkin dağılım incelendiğinde veri setinin normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Veri setinin normal dağılıma uyum göstermemesi sebebiyle “Baba Eğitim Durumu” kategorileri arasındaki karşılaştırmalarda parametrik olmayan (nonparametric) yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen değişkenler için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Tablo 16

“Baba Eğitim Durumu” Değişkeni Açısından ADİÖ – PİKÖ Toplam ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	n	Ort.	ss.	Min	Max	H	p	Fark
ANNE	İlkokul ve altı	118	55,59	14,48	34	106	4,727	0,094	-
ADİÖ	Ortaöğretim	187	52,90	15,33	31	114			
TOPLAM	Üniversite ve üzeri	60	51,73	12,35	31	85			
	İlkokul ve altı	118	8,54	2,94	3	20	8,702	0,013*	1-2
Anne / Gizli Red	Ortaöğretim	187	7,90	3,14	4	20			1-3
	Üniversite ve üzeri	60	7,50	2,70	4	14			
Anne /	İlkokul ve altı	118	6,15	3,05	3	16	0,629	0,73	-

Şiddetli Red	Ortaöğretim	187	5,71	2,51	2	16			
	Üniversite ve üzeri	60	5,48	1,79	3	10			
Anne / Aşağılama	İlkokul ve altı	118	15,84	5,69	9	33	3,146	0,207	-
	Ortaöğretim	187	14,75	5,38	8	36			
	Üniversite ve üzeri	60	15,13	4,55	9	29			
Anne / Kabul - Saygı	İlkokul ve altı	118	12,67	5,06	6	24	3,588	0,166	-
	Ortaöğretim	187	12,49	5,20	5	24			
	Üniversite ve üzeri	60	11,07	3,97	6	24			
Anne / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	İlkokul ve altı	118	12,39	4,45	5	23	1,318	0,517	-
	Ortaöğretim	187	12,06	4,11	5	24			
	Üniversite ve üzeri	60	12,55	3,78	4	22			
BABA ADİÖ TOPLAM	İlkokul ve altı	118	56,29	15,57	33	108	3,177	0,204	-
	Ortaöğretim	187	54,26	16,34	31	114			
	Üniversite ve üzeri	60	52,42	13,53	31	88			
	İlkokul ve altı	118	8,52	3,19	2	19	2,771	0,25	-
Baba / Gizli Red	Ortaöğretim	187	8,19	3,37	3	20			
	Üniversite ve üzeri	60	7,73	2,57	4	14			
Baba / Şiddetli Red	İlkokul ve altı	118	6,31	3,06	3	16	0,516	0,773	-
	Ortaöğretim	187	6,02	2,90	1	16			
	Üniversite ve üzeri	60	5,72	1,97	3	11			
Baba / Aşağılama	İlkokul ve altı	118	15,86	6,17	9	38	2,114	0,348	-
	Ortaöğretim	187	14,99	5,93	8	36			
	Üniversite ve üzeri	60	15,05	4,65	9	29			
Baba / Kabul - Saygı	İlkokul ve altı	118	13,69	4,94	6	24	6,147	0,046*	1-3
	Ortaöğretim	187	13,36	5,15	5	24			2-3
	Üniversite ve üzeri	60	11,73	4,46	5	24			
Baba / Gerçekçi Olmayan Beklentiler	İlkokul ve altı	118	11,92	4,40	5	25	0,617	0,735	-
	Ortaöğretim	187	11,70	4,23	4	24			
	Üniversite ve üzeri	60	12,18	4,31	4	22			
PİKÖ TOPLAM	İlkokul ve altı	118	62,65	16,87	33	119	0,091	0,955	-
	Ortaöğretim	187	62,67	17,46	31	116			
	Üniversite ve üzeri	60	61,68	15,50	30	104			
İnternetin Olumsuz Sonuçları	İlkokul ve altı	118	28,81	12,56	14	70	0,156	0,925	-
	Ortaöğretim	187	28,90	13,01	14	67			
	Üniversite ve üzeri	60	28,70	11,17	14	61			
	İlkokul ve altı	118	18,91	4,43	7	29	0,136	0,934	-
Aşırı Kullanım	Ortaöğretim	187	18,84	4,87	6	30			
	Üniversite ve üzeri	60	18,68	4,29	8	29			
Sosyal fayda / Sosyal rahatlık	İlkokul ve altı	118	14,94	5,35	6	31	0,496	0,78	-
	Ortaöğretim	187	14,92	5,20	7	29			
	Üniversite ve üzeri	60	14,30	4,77	7	27			

Katılımcıların “Baba Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Anne Gizli Red” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Baba

eğitim durumu “ilkokul ve altı” olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanları baba eğitim durumu “ortaöğretim” veya “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Anne Gizli Red” puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Katılımcıların “Baba Eğitim Durumu” kategorileri açısından “Baba Kabul/Saygı” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Baba eğitim durumu “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanları baba eğitim durumu “ilkokul ve altı” veya “ortaöğretim” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Araştırmanın ana problemi olan anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı arasında ilişkinin var olup olmadığını gösteren regresyon analizleri Tablo 17 ve Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 17

Anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı – Problemli internet kullanımı ölçeği toplam puanı regresyon analizi

	B	Std. Error	t	p
(Constant)	55,964	3,350	16,703	,000
ANNE ADİÖ TOPLAM	,122	,060	2,022	,044

Problemli internet kullanımı ölçeğinden elde edilen toplam puan ile anne algılanan duygusal istismar ölçeğinden elde edilen toplam puan arasında regresyon analizi yapılmıştır. Analizde “Problemli İnternet Kullanım Ölçeği Toplam puanı” bağımlı değişken, “Anne Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Toplam Puanı” ise bağımsız değişken olarak alınmıştır. Analiz neticesinde anne algılanan duygusal istismar toplam puanının problemli internet kullanımı toplam puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anne algılanan duygusal istismar toplam puanı 1 puan arttığında problemli internet kullanımı toplam puanında 0,122 puanlık bir artış olması beklenmektedir.

Tablo 18

Baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı– Problemli internet kullanımı ölçeği toplam puanı regresyon analizi

	B	Std. Error	t	p
(Constant)	55,641	3,197	17,406	,000
BABA ADİÖ TOPLAM	,126	,056	2,232	,026

Problemli internet kullanımı ölçeğinden elde edilen toplam puan ile baba algılanan duygusal istismar ölçeğinden elde edilen toplam puan arasında regresyon analizi yapılmıştır. Analizde “Problemli İnternet Kullanım Ölçeği Toplam puanı” bağımlı değişken, “Baba Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Toplam Puanı” ise bağımsız değişken olarak alınmıştır. Analiz neticesinde baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanının problemli internet kullanımı toplam puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanı 1 puan arttığında problemli internet kullanımı toplam puanında 0,126 puanlık bir artış olması beklenmektedir.

Araştırmanın alt problemlerine bakıldığında anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımının özellikle okul türü, gelir düzeyi ve anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu değişkenlere göre anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı ilişkisi Tablo 19, Tablo 20, Tablo 21 ve Tablo 22’ de ele alınmıştır.

Tablo 19

Okul türüne göre korelasyon analizi sonuçları

Okul Türü			Anne Adıö Toplam	Baba Adıö Toplam
Özel / Temel Liseler	PİKÖ	r	,044	,080
	TOPLAM	p	,773	,604
İmam Hatip Lisesi	PİKÖ	r	-,031	,148
	TOPLAM	p	,911	,598
Mesleki ve Teknik Liseler	PİKÖ	r	,074	,087
	TOPLAM	p	,389	,311
Anadolu Liseleri	PİKÖ	r	,167*	,163*

TOPLAM	p	,031	,035
--------	---	------	------

“Özel / Temel Liseler”de öğrenim gören katılımcıların anne algılanan duygusal istismar toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

“İmam Hatip Lisesi”nde öğrenim gören katılımcıların anne algılanan duygusal istismar toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

“Mesleki ve Teknik Liseler”de öğrenim gören katılımcıların anne algılanan duygusal istismar toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

“Anadolu Liseleri”nde öğrenim gören katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,167$; $p<0,05$).

“Anadolu Liseleri”nde öğrenim gören katılımcıların baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,163$; $p<0,05$).

Araştırmamız değişkeni gelir düzeyine göre anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemleri internet kullanımı ilişkisinin yer aldığı korelasyon analizi Tablo 20’ de yer almaktadır.

Tablo 20

Gelir düzeyine göre korelasyon analizi sonuçları

Gelir Düzeyi		Anne Adıö Toplam		Baba Adıö Toplam
0-1000 TL	PİKÖ	r	,074	-,004
	TOPLAM	p	,745	,985
1001-2000 TL	PİKÖ	r	,036	-,009

2001-3000 TL	TOPLAM	p	,765	,943
	PİKÖ	r	,109	,153
	TOPLAM	p	,275	,126
3001-4000 TL	PİKÖ	r	,121	,124
	TOPLAM	p	,305	,293
	PİKÖ	r	,226	,231
4001-5000 TL	TOPLAM	p	,140	,131
	PİKÖ	r	,174	,219
	TOPLAM	p	,218	,118

Gelir düzeyi “0-1000 TL” aralığında olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Gelir düzeyi “1001-2000 TL” aralığında olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Gelir düzeyi “2001-3000 TL” aralığında olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Gelir düzeyi “3001-4000 TL” aralığında olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Gelir düzeyi “4001-5000 TL” aralığında olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Gelir düzeyi “5000 TL’den fazla” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli

internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Araştırmamız değişkeni anne eğitim durumuna göre anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı ilişkisinin yer aldığı korelasyon analizi sonuçları Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21

Anne eğitim durumuna göre korelasyon analizi sonuçları

Anne Eğitim Durumu			Anne Adiö Toplam	Baba Adiö Toplam
İlkokul ve altı	PİKÖ	r	,134	,122
	TOPLAM	p	,090	,121
Ortaöğretim	PİKÖ	r	,066	,076
	TOPLAM	p	,386	,318
Üniversite ve üzeri	PİKÖ	r	,359	,477**
	TOPLAM	p	,046	,009

Anne eğitim durumu “İlkokul ve altı” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Anne eğitim durumu “Ortaöğretim” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemli internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Anne eğitim durumu “Üniversite ve üzeri” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanları ile problemli internet kullanımı ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzey ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,359$; $p<0,05$).

Anne eğitim durumu “Üniversite ve üzeri” olan katılımcıların baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanları ile problemli internet kullanımı ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzey ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,477$; $p<0,01$).

Araştırmamız değişkeni baba eğitim durumuna göre anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemleri internet kullanımı ilişkisinin yer aldığı korelasyon analizi sonuçları Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22

Baba eğitim durumuna göre korelasyon analizi sonuçları

Baba Eğitim Durumu			Anne Adıö Toplam	Baba Adıö Toplam
İlkokul ve altı	PİKÖ	r	,067	,044
	TOPLAM	p	,468	,638
Ortaöğretim	PİKÖ	r	,135	,168*
	TOPLAM	p	,065	,022
Üniversite ve üzeri	PİKÖ	r	,067	,070
	TOPLAM	p	,610	,595

Baba eğitim durumu “İlkokul ve altı” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Baba eğitim durumu “Ortaöğretim” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanları ile problemleri internet kullanımı ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Baba eğitim durumu “Ortaöğretim” olan katılımcıların baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanları ile problemleri internet kullanımı ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,168$; $p<0,05$).

Baba eğitim durumu “Üniversite ve üzeri” olan katılımcıların anne algılanan duygusal istismar ölçeği toplam ve baba algılanan duygusal istismar toplam puanları ile problemleri internet kullanımı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve başka çalışmalardaki bulgular tartışılmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalara yön verebilecek öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma

Araştırmanın problemi, ergenlerde anne/babadan algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin var olup olmadığının incelenmesi olup aralarında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Araştırmamızın alt problemlerinin değişkenleri arasında cinsiyet, okul türü, yaş/sınıf düzeyi, aile birliktelik durumu, gelir düzeyi, anne/baba eğitim durumu yer almaktadır.

Ülkemizin kültürel yapısı içerisinde duygusal istismar normal karşılandığı için etkileri ve bir istismar türü olduğu kolayca anlaşılamamaktadır. Bu sebeple bireydeki olumsuz psikolojik tepkilerin duygusal istismar temeline dayandığının kestirilmesi oldukça zordur. Bu tepkilerden biri de araştırmamız değişkeni olan problemli internet kullanımıdır. Sonuçlar göstermektedir ki; algılanan duygusal istismar problemli internet kullanımı davranışının oluşumunda önemli bir yordayıcıdır. Öğrencilerin okul türü, anne eğitim durumu ve gelir düzeyi önemli oranda anne/ baba algılanan duygusal istismar ölçeği toplam puanlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir ki bu değişkenlerle ilgili korelasyon analizlerine araştırmamızda yer verilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet, yaş/sınıf düzeyi, aile birliktelik ve baba eğitim durumu anne/ baba algılanan duygusal istismar ölçeği alt ölçekleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Problemli internet kullanımı toplam puanıyla alt problemlerimizin hiçbirisi ilişkili bulunmamış yalnızca alt boyut olan sosyal fayda/sosyal rahatlık ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Balkaya ve Ceyhan (2007), anne baba tutumları ve suç davranışları arasındaki ilişkileri inceledikleri bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarındaki suç davranışları otoriter ve ilgisiz tutuma sahip ailelerin çocuklarındaki suç davranışlarından önemli ölçüde düşük bulunmuştur. Bunun yanında annelerini ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin, otoriter algılayan öğrencilere oranla suç

davranışı puanları yüksek bulunmuştur. Aile tutumları öğrencilerin ailelerinden algıladıklarıyla sınırlıdır. Çalışmanın sonuçları, anne babadan algılanan demokratik tutumun çocuklardaki suç içeren davranışı azalttığı yönündeki (Başar; Sipahioğlu; Şenses' ten aktaran Balkaya& Ceyhan,2007) başka bulgularla paralellik göstermektedir.

Demokratik aile yapısındaki sevgi, saygıya dayalı, hoşgörülü, kabullenici paylaşımcı, destekleyici yaklaşımlar ergenlerin suç davranışını azaltmış olabilir. Ergenin kendisini yalnız, eksik ve güçsüz hissettiği baskıcı, ilgisiz aile yapılarında literatürdeki araştırmalara göre suç davranışlarını arttırabilmektedir. Önceden de belirtildiği gibi ergenin otoriter olarak algıladığı aile tutumunda, olumsuz yaklaşımlarla olsa annenin ilgisi, ilgisiz olarak algılayanlara göre suç davranışlarındaki düşüşe ve aile ilgisinin önemine dikkat çekmektedir. Demokratik aile yapısına sahip ergenlerde benlik saygısı da yükselmekte; gencin değer görmediği, düşüncesine saygı duyulmadığı aile ortamında ise stres, benlik ve kimlik gelişimindeki olumsuzluklar suç davranışlarının artmasına sebep olabilmektedir (Balkaya& Ceyhan,2007).

Başka bir çalışmada, öğrencilerin geçmişteki çocukluk dönemi ihmal ve istismar edilme durumları araştırılmış ve en çok (%81) bağırlıp azarlanmaya maruz kaldıkları belirlenmiştir (Onat, Dinç, Günaydın ve Uğurlu, 2016). Runyan, vd. (2002)' nin beş farklı ülkede yaptıkları çalışmada, en sık görülen istismar türünün duygusal istismar olduğu saptanmış ve çocuğa bağırarak %75 - 80 oranında bulunmuştur.

Smahel, Brown ve Blinka'nın (2012) gerçekleştirdikleri araştırmada; son on yılda, özellikle akranlarıyla internet üzerinden iletişim kurmak isteyen gençlerin sayısında çarpıcı bir artış olduğunu tespit etmişlerdir. 12-26 yaşları arasındaki Çek gençlerinin internette çevrimiçi dostluk ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmalarında, internette fazla zaman geçirmenin ve çevrimiçi iletişim kurmayı tercih etmenin ciddi risk faktörleri olduğuna dikkat çekmiştir.

İnternetteki çevrimiçi ilişkiler farklı rol, kişilik, cinsiyet ve ilişki biçimlerini deneme fırsatına olanak tanıdığı ve yargılanma kaygısını ortadan kaldırdığı için yüz yüze iletişime oranla daha çok tercih edilebilmektedir. Ancak bu kullanım süreklilik kazandığında, sahte kimlikler kararlı bir kimlik oluşumunu engelleyebilir ve problemli hale dönüşen kullanım ruh sağlığını da tehdit edebilir (Ceyhan,2010).

Araştırmamızın cinsiyet değişkeni sonuçlarına göre lise öğrencilerinin algılanan duygusal istismar ölçeğinin erkeklere ait ortalama “Baba Şiddetli Red” ve “Baba Kabul/ Saygı” puanları kızlara ait ortalama “Baba Şiddetli Red” ve “Baba Kabul/ Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Kültürümüzde kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme şekilleri ve toplum tarafından yüklenen cinsiyet rolleri birbirinden oldukça farklıdır. Bu farklılık bir araştırma sonucuna göre suç davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Suç davranışındaki farklılaşmanın sebebi olarak ergenlikte kızların ailesi tarafından daha çok kontrol ve baskı altında olması, erkeklerin ise üzerindeki aile baskısının azalması olabileceği düşünülmektedir (Balkaya& Ceyhan,2007). Araştırmamız verilerine paralellik göstermeyen başka çalışmalarda; duygusal istismar konusunda kız ve erkek çocuklar, ergenler arasındaki sıklıkta önemli bir fark yoktur (Dursunkaya, 2008; Dinleyici&Şahin Dağlı, 2016; Kaplan, Pelcovitz, & Labruna, 1999; Özcan, 2009; Erdem Özyurt, 2016).

Yalçın (2007)’ in araştırma grubunu oluşturan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre anne babalarından algıladıkları duygusal istismar düzeyleri incelenmiştir ve bir farklılık bulunamamıştır. Alantar’ın (1989), İşmen’in (1993), Taşdelen’nin (1995), Çeşmeci’nin (1995), Batlaş ve Baltaş’ın (1999), Karaca’nın (2001), Uzun’un (2002) ve Siyez’in (2003) yaptığı araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Yalçın, 2007).

Araştırmamızda, lise öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile cinsiyetinin ilişkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Başka araştırmalarda da (Hall & Parsons; Soule, Shall ve Kleen’ den aktaran Ceyhan, 2010) problemli internet kullanımının cinsiyetlere göre değişiklik göstermediğine ilişkin bulgular yer almaktadır. Erkeklerin kızlara göre daha çok problemli internet kullanıcıları olduğunu gösteren bulgularla (Choi, 2001;; DiNicola, 2004; Everhard, 2000; Li & Chung, 2006; Morahan-Martin & Schumacher, 2000; Scherer, 1997; Weitzman, 2000) tutarsızlık göstermektedir (Ceyhan,2010).

Ceyhan (2010)’ in araştırma bulgularında; genel olarak üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımında cinsiyet belirleyici bir faktör değildir. Araştırmanın önemli faktörleri, temel kullanım amacı ve kimlik statüsüdür. Araştırmadaki en önemli yordayıcının “tanımadıkları kişilerle sosyal ilişkiler kurma” temel amacı ile internet kullanımı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, problemli internet kullanımının amaçlarının önemli bir biçimde yordanması sırasıyla şu şekildedir: “kimlik arayışı” statüsü, “başarılı kimlik”

statüsü (ters yönde), “eğlenme”, “tanıdıkları ve yakınları ile iletişim kurma” amacı ile internet kullanımı.

Problemlili internet kullanımı ile ilgili diğeri araştırmalarda da (Berber Çelik ve Odacı, 2012; Tutgun, 2009; Sevim, 2017; Özolgun Kurt, 2014; Zorbaz, 2013; Sırakaya, 2011; Gürcan, 2010; Kormas, Critselis, Janikian, Kafetzis & Tsitsika, 2011; Cicioğlu, 2014; Türkoğlu, 2013; Ünver, 2016), kullanımın cinsiyete göre değişiklik gösterdiği, erkeklerin kızlara göre interneti daha problemlili kullandıkları görölmüştür. Literatürde bu bulguyu destekleyen (Anderson, 1998; Niemz, Griffiths ve Banyard, 2005; Scherer, 1997) ve desteklemeyen (Brenner, 1997; Young, 1996) başka çalışmalar da mevcuttur (Aktaran Berber Çelik ve Odacı, 2012).

Farklı bir bulguda da; Leung (2004), 16 ve 24 yaş arasındaki 699 genç (internet jenerasyonu olarak adlandırdığı) üzerinde yaptığı çalışmada kızların internet bağımlılığına daha eğilimli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguya paralel olarak; Akın (2014) çalışmasında, kadınların cep telefonuyla internet erişimi erkeklerden önemli ölçüde fazla bulunmuştur. Bu sonuçlar ABD’ de 14-17 yaş arası gençler üzerinde yapılan çalışma raporuyla uyumludur (Madden, Lenhart, Duggan, Cortesi & Gasser,’ den aktaran Akın, 2014).

Çakır Balta ve Horzum (2008)’ un, yaptığı araştırmada cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre interneti daha problemlili kullandıkları görölmüştür. Morahan-Martin & Schumacher (2000), araştırmalarına göre erkeklerin patolojik internet kullanıcıları olma olasılığı kadınlara göre dört kat daha yüksektir. Bu bulguları destekleyen bir diğeri çalışmaya göre de (Şimşek, 2010) kız ergenlerdeki davranış problemlili belirtileri erkek ergenlere göre daha düşük bulunmuştur.

Araştırmamız katılımcılarının yer aldıkları çalışmada “Sınıf Düzeyi/Yaş” kategorileri açısından; 12.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanları 9.sınıfta veya 11.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca 10.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanları 11.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Anne Kabul/Saygı” puanından anlamlı derecede yüksektir.

Siyez’in (2003) araştırmasında anne ve baba tarafından algılanan duygusal istismarın, yaşla doğru orantılı olarak arttığı bulunmuştur. Balkaya ve Ceyhan (2007)’ ın

araştırmasında lise öğrencilerinin yaşları arttıkça duygusal istismara bağlı suç davranışının da arttığı görülmüştür. Bu artışın sebebi olarak; ergenlerin yaş düzeyleri arttıkça sahip oldukları özgürlükler, akran etkisinin artması ve anne babanın doğrudan kontrolü, etkisinin zayıflaması (Kaner, 2001b) öngörülebilir (Balkaya ve Ceyhan,2007). Bu bulgu Bayar (1999), Delikara (2000), Kaner (1996), Kıran (2002), Özen ve diğ. (2005), Şenses (1990), Yılmaz (2000) nin bulguları ile tutarlılık göstermektedir (Balkaya ve Ceyhan,2007).

Araştırmamız öğrencilerinin yer aldıkları “Sınıf Düzeyi/Yaş” kategorileri açısından; 9.sınıfta yer alan katılımcılara ait PİKÖ alt ölçeklerinden “Sosyal fayda / Sosyal Rahatlık” ortalama puanları 10., 11. veya 12.sınıfta yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal Rahatlık” puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Tutgun (2009)’ un yaptığı araştırmada bizim araştırmamızla paralellik göstermekte; gençlerin problemleri internet kullanımının yaşa göre farklılaştığı sonucuna ulaşmaktadır. Bulgularımızla uyuşmayan Gürçan (2010), Cicioğlu (2014), Ünver (2016)’ in çalışmalarında sınıf düzeyi/yaş ile internet bağımlılığı arasında ilişki olmadığı görülmektedir. Benzer bir bulguda da; Türkoğlu (2013), 14-18 yaş arası az bir yaş farkı olduğundan dolayı yaş düzeyinin problemleri internet kullanımıyla bağlantılı olmadığını ileri sürmekte fakat sınıf düzeyinin bağlantılı olduğunu 9.,10.sınıftakilerin 11.,12.sınıftakilere göre daha yoğun internet kullandığını saptamaktadır.

Araştırmamız öğrencilerinin yer aldıkları çalışma “Okul Türü” kategorileri açısından incelendiğinde; anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede düşüktür. Yine Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “BABA ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede düşüktür. Bu araştırma bulguları; anadolu liselerinde yer alan öğrencilerin ailelerinin mesleki ve teknik liselerde okuyan öğrenci ailelerine oranla daha bilinçli, farkındalığı yüksek daha sağlıklı aile yapısına sahip olmalarıyla ilişkilendirilebilir.

PİK açısından araştırmamız sonucundaki bulgularda; “Okul Türü” kategorileri açısından Anadolu liselerinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanları mesleki ve teknik liselerde yer alan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanlarından anlamlı derecede düşüktür.

Araştırmamıza paralel sonuç gösteren başka bir bulguda (Gürcan, 2010); genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin problemlili internet kullanımı toplam puanları anadolu lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Young (1996), teknolojiyi normalden fazla kullanan öğrencilerin %58’inde notlarda düşüş, dersleri kaçırma, çalışma alışkanlıklarında bozulma gibi durumlarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur (Gürcan, 2010).

Farklı düşüncede olan başka araştırmada; Türkoğlu (2013) okul türüyle problemlili internet kullanımı arasında bir ilişki saptamamıştır. Ünver (2016)’ in çalışmasında İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin problemlili internet kullanımı puanlarının diğer türdeki liselerin öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur.

Çalışmamızda; anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları anne eğitim durumu “ortaöğretim” veya “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Araştırmamıza paralel başka bir araştırmada da (Kara Doruk, 2012); okur-yazar olan annelerin % 98.9’u, lise ve yüksek öğretim mezunu annelerin % 63.2’si çocuklarını duygusal istismar/ihmal ettiği belirlenmiştir.

Çalışmamızda; baba eğitim durumu “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanları baba eğitim durumu “ilkokul ve altı” veya “ortaöğretim” olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur.

Başka bir araştırmada (Balkaya ve Ceyhan,2007); suç davranışının yüksek olduğu ailelerde; doğrudan kontrol (Ardelt ve Day, 2002; Kaner, 1996; Özen ve diğ., 2005) ve desteğin (Juang ve Silbereisen, 1999; Sim, 2000) az olduğu görülmüştür. Bu durum araştırmacılara; anne baba öğrenim düzeyi yükseldikçe anne babaların kendilerine daha çok vakit ayırdıklarını ve çocukları üzerinde destek ve kontrollerinin azaldığını böylece suç davranışının artmış olabileceğini düşündürmüştür (Balkaya ve Ceyhan,2007).

İzmir’de Çocuk İstismar Araştırma Grubu’nun (Hancı, 2012) yaptığı on sekiz aylık çalışması olan çocuk istismarında risk faktörleri çalışmasında eğitim düzeyinin düşük olmasının çocuk istismarını % 75 oranında arttırdığını belirtmektedir. Bu sonuçlar da annenin öğrenim seviyesinin düşük olmasının çocuk bakımı konusunda da yetersiz kalmasına ve annenin karşılaştığı problemlerde de uygun baş etme yöntemlerine başvurmada

başarısızlığa neden olduğunu göstermektedir. Anne yaşadığı stresi çocuğuna ya fiziksel şiddet ya da duygusal şiddet olarak yansıtmaktadır (Kara Doruk, 2012).

Bir araştırmada anne ve babanın eğitim düzeyi değişkenine göre ergenlerin algıladıkları duygusal istismar seviyelerinin farklı olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Lise mezunu olup çalışan annelerin, çocuklarının algıladıkları duygusal istismar, öğrenim düzeyi ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Bunu lise mezunu annelerin, ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olan annelerden, çalışma hayatıyla ilgili beklentilerinin daha yüksek olmasıyla açıklayabiliriz (Yalçın, 2007).

Uzun (2002)' un araştırmasında annenin eğitim düzeyi ile duygusal istismar arasında bir ilişki bulunmazken babanın eğitim düzeyi ile duygusal istismar arasında bir ilişki bulunmuştur. Vardar (1994) yaptığı bir araştırmada ergenlerin algıladıkları duygusal istismar ile annenin eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulurken babanın eğitim düzeyi ile duygusal istismar arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır (Yalçın, 2007). Siyez (2003), Dereli İman (2015) anne babanın öğrenim düzeyleri ile algılanan duygusal istismar arasında anlamlı ilişki olduğunu saptamışlardır.

Araştırmamızda; anne eğitim durumu “üniversite ve üzeri” olan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanları anne eğitim durumu “ilkokul ve altı” veya “ortaöğretim” olan katılımcılara ait ortalama “Sosyal fayda / Sosyal rahatlık” puanlarından anlamlı derecede düşüktür. Baba eğitim durumuyla problemlili internet kullanımı arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Sevim (2017) çalışmasına paralel olarak başka çalışmaların da (Nazik, Sönmez ve Güneş, 2014; Demir ve Özmen, 2011) problemlili internet kullanımının kontrol edilemezlik alt boyutunda, annesi lise ya da daha yüksek eğitime sahip olan öğrencilerin puan ortalamalarının anlamlı olarak daha düşük olduğunu belirtmiştir. Eğitim seviyesi yüksek annelerin çocuklarına daha yoğun sosyal destek sağlayacakları ve bundan kaynaklı olarak da internet kullanımındaki kontrol edilmezlik düzeylerinin daha düşük olacağı düşünülebilir (Sevim, 2017).

Özolgun Kurt(2014)' un çalışmasında; anne eğitim düzeyi arttıkça PİKÖ toplam ve olumsuz kullanım puanı; baba eğitim düzeyi arttıkça PİKÖ olumsuz kullanım puanının anlamlı olarak arttığı tespit edilmiştir. Zorbaz (2013), Türkoğlu (2013), Ünver (2016)' nın yaptıkları araştırmalarda, gerek anne gerekse baba eğitim düzeyinin farklılaşmasının lise

öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeylerinde önemli bir farklılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Farklı bir bulguya göre de (Büyüksahin Çevik ve Çelikkaleli, 2010) internet bağımlılık puanları anne eğitim düzeyine göre anlamlı derecede değişirken, baba eğitim düzeyine göre bir değişiklik yaratmamaktadır.

Çalışmamızda; ailesiyle birliktelik durumu üvey/ölüm kategorisinde yer alan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanı ailesiyle birliktelik durumu birlikte veya boşanmış olan katılımcılara ait ortalama “Baba Kabul/Saygı” puanlarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Problemleri internet kullanımı açısından bir farklılık saptanmamıştır. Aile birliktelik durumu üvey/ölüm kategorisinde olan öğrencilerin çoğunluğunun işaretleme yapmamaları (özellikle duygusal istismar ölçeğinde) dolayısıyla ölçekleri elenmiş olup az sayıda ölçek değerlendirmeye alınmıştır. Bu durum sağlıklı sonuç elde etme ihtimalini azaltmıştır.

Ayan (2007)’ ın çalışmasında başlıca risk faktörlerinden biri olarak kabul edilen durum parçalanmış ailelerdir. Öğrencilerin anne babası ya boşanmış ya da ikisinden biri vefat etmiştir. Böyle aileler ailesel şiddete kaynaklık etmektedir, istismarı artırıcı etkenler arasında sayılmaktadır. Çocuk istismarı olan ve olmayan ailelerde yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda parçalanmış aile yapılarında; şiddet, çocuğun yaşıyla bağlantılı olarak bedensel ve psikolojik gelişimi üzerinde önemli hasarlara yol açabilmektedir. Boşanma ya da eşlerden birinin kaybı tek başına belirleyici değildir, anne ve babanın yaşı, eğitimi, sosyal ve ekonomik statüsü, etnik kimliği ve ait olduğu sosyal sınıf, eşiyle ilişkilerinin niteliği, kişilik özellikleri, varsa ruhsal sorunları ve çocukluğunda istismar ve ihmal durumlarıyla karşılaşmış gibi birçok durum aile içinde şiddet olaylarının ortaya çıkma ihtimalini artırmaktadır (Ayan, 2007). Kara Doruk (2007)’ un çalışmasında parçalanmış aileler ile istismar ve ihmal riski arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak İzmir’de Çocuk İstismarı Araştırma Grubu’nun (60) çalışmasında çocuk istismarının parçalanmış ailelerde % 44.0 arttığı saptanmıştır.

Katılımcıların yer aldıkları “Gelir Düzeyi” kategorileri açısından; gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanları diğer gelir gruplarında yer alan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama “ANNE ADİÖ TOPLAM” puanı gelir düzeyi 3001-4000 TL aralığında ve 5000

TL'den fazla olan katılımcılara ait ortalama "ANNE ADİÖ TOPLAM" puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların yer aldıkları "Gelir Düzeyi" kategorileri açısından; gelir düzeyi 0-1000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama "BABA ADİÖ TOPLAM" puanları diğer gelir gruplarında yer alan katılımcılara ait ortalama "BABA ADİÖ TOPLAM" puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında olan katılımcılara ait ortalama "BABA ADİÖ TOPLAM" puanı gelir düzeyi 5000 TL'den fazla olan katılımcılara ait ortalama "BABA ADİÖ TOPLAM" puanlarından anlamlı derecede yüksektir.

Ayan (2007) çalışmasında öğrencilerin anne-babasının %51'inin birbiriyle kavga ettiğini belirtmektedir. Kavga sebebi ise genellikle maddi konular ve çocuklardır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin annelerinin çoğu ev hanımı olan, eğitim düzeyleri düşük, çalışmayan ve yoksulluk sınırında yaşayan annelerdir. Ayrıca eşleri ile şiddete dayalı ilişkiler içindedirler.

Kara Doruk (2007) çalışmasına göre; gelir durumu asgari ücret ve altında olan ailelerde duygusal istismar/ihmal oranı % 86.5 iken, asgari ücret üzeri gelir durumu olanlarda bu oran % 93.3'tür. Siyez (2003), Dereli İman (2015) çalışmalarında ailenin gelir düzeyi ile duygusal istismar arasında ilişki olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmamızda gelir durumuna göre problemli internet kullanımının değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Zorbaz (2013), Türkoğlu(2013) çalışmalarında araştırmamızı destekler biçimde aile gelir düzeyi ile lise öğrencilerinin problemli internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmadığını belirlemişlerdir. Araştırmamız bulgularına paralellik göstermeyen Özolgun Kurt (2014) çalışmasında; aylık gelir durumu yükseldikçe PİKÖ toplam ve alt bileşenleri puanları anlamlı olarak artmaktadır. Ayrıca gelir durumu yüksek olan öğrencilerde problemli internet kullanımı görülme sıklığının anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bayraktar (2001)' in araştırmasına göre; öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça internet kullanımı da artmakta; benzer şekilde Batıgün ve Kılıç (2011) tarafından yapılan bir başka çalışmada da orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin yüksek düzeydekilere oranla daha az internet bağımlılığı puanına sahip olduğu görülmektedir (Zorbaz,2013). Araştırmamızla paralellik gösteren bir bulguya göre; anne eğitim durumuna

göre ergenlerin internet bağımlılık puanları farklılaşmakta, baba eğitim durumuna göre internet bağımlılığı puanları anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır (Büyükkahin Çevik ve Çelikkaleli, 2010).

5.2. Sonuç ve Öneriler

Araştırmamız sonucunda duygusal istismar ile problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin varlığı kanıtlanmıştır. Duygusal istismarın birey üzerindeki psikolojik etkilerinden sıyrılmak adına kişinin yönelmiş olabileceği internet kullanımının düzeyi ilerledikçe yine psikolojik sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Birey ya da ergen aşırı internet kullanımının sonucunda da duygusal istismara maruz kalmaya devam edebilir. Bu bir döngü halini almaya başlar. Özellikle kimlik gelişimi/rol karmaşası döneminde olan ergenin hayatında önemli olan aile tutumu ve teknoloji göz önüne alınarak bu çalışmanın gerçekleştirilmesi gerektiği inancıyla araştırma konusu belirlenmiştir. Yapılacak araştırmalar ve önleyici çalışmalarda, ergenlik döneminde aile tutumlarına ve duygusal istismara, teknolojinin sağlıklı kullanılmasının önemine ışık tutması amaçlanmaktadır.

Araştırmaya konu başlığını veren ana problem ele alındığında; problemli internet kullanımı ölçeğinden elde edilen toplam puan ile anne/baba algılanan duygusal istismar ölçeğinden elde edilen toplam puan arasında yapılan regresyon analizi neticesinde anne/baba algılanan duygusal istismar toplam puanının problemli internet kullanımı toplam puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu görülmektedir.

Ailenin gelir düzeyinin, anne/baba duygusal istismar ile problemli internet kullanımı ilişkisinde önemli bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Ailenin sosyo- ekonomik düzeyinin duygusal istismar ve internet bağımlılığı açısından belirleyici olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Okul türü değişkenimizde yalnızca anadolu liselerinde öğrenim gören katılımcıların anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Anne eğitim durumu üniversite ve üzeri olan katılımcıların anne/baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum annenin eğitim seviyesi yükseldikçe, çocukların duygusal istismara maruz kalma ihtimallerinin ve çocuktaki internet bağımlılığı düzeyinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

Baba eğitim durumu ortaöğretim olan katılımcıların baba algılanan duygusal istismar ile problemli internet kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Annenin eğitim durumu hem anne duygusal istismar puanını, problemli internet kullanımının puanını hem baba duygusal istismar puanını, problemli internet kullanımının puanını etkilerken; baba eğitim durumu yalnızca baba duygusal istismar puanını, problemli internet kullanımının puanını etkilemektedir. Aile içindeki iletişim örüntüsünde annenin daha belirleyici olduğu, annenin tutumunun babanın tutumuna yön verebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Öneriler

Çocuk istismarı, ihmal ve problemli internet kullanımı konusunda okullar, sosyal hizmetler, psikoloji ve psikiyatri alanları eşgüdömlü olarak çalışmalıdır.

Okullarda psikolojik danışmanlar teknoloji bağımlılığı konusunda öğrencilere, öğretmenlere ve velilere yönelik seminerler ve grup eğitimleri düzenlemelidir.

Okullarda psikolojik danışmanlar çocuk istismarı ve duygusal istismar konusunda okullarında önleyici çalışmalarda bulunmalı, öğrencilerin görüşlerini almalı; öğrencilere, velilere ve öğretmenlere yönelik bilgilendirme çalışmaları, bireysel görüşmeler gerçekleştirmelidir.

Hastanelerde ve halk eğitim merkezlerinde duygusal istismar ve bilinçli teknoloji kullanımı konularında aile eğitimleri verilmediir. Ailelerde oluşturulacak istismardan uzak, paylaşıma dayalı, sevgi, saygı, kabul ve hoşgörünün hakim olduğu demokratik yaklaşımlarla sağlıklı, güçlü nesillere zemin hazırlanmalıdır.

Televizyon, gazete, radyo gibi kitle iletişim araçları kullanılarak aile tutumları ve sonuçları, problemli internet kullanımı ve sonuçları, çözüm yolları üzerine bilgiler verilmesi medyanın çok kullanıldığı ölkemizde oldukça etkili olacaktır.

Aile danışmanlıklarının yaygınlaştırılarak ulaşılması kolay hale getirilmesi gerekmektedir. Böylece aileler, istismar ve teknoloji bağımlılığı ileri boyutlara ulaşmadan, tedavisi daha mümkün boyutlardayken gerekli desteği alabilmesi sağlanmalıdır. Anne babalar eşler arası ilişki konusunda da yardım alabilmelidir.

Okullarda verilen bilgisayar derslerinde güvenli internet kullanımı, zaman kontrolünü sağlama ve bilgisayar/internet etiği hakkında öğrencilere daha geniş bilgiler verilebilir. Hatta üniversiteye ginceye kadar ki bütün öğretim kademelerindeki bilgisayar derslerinde öğrencilerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve takibi sağlanabilir.

Ülkemizde “teknoloji bağımlılığı” adı altında yeni yeni kendini göstermeye başlayan problemlerli internet kullanımı konusu geliştirilmek üzere çalışmalar başlatılmalı ve bu konuda birimler, eğitimler yaygınlaştırılmalıdır.

Problemlerli internet kullanımını önleyici çalışmalar ve sağlıklı internet kullanımına yönelik eğitimler düzenlenmesi risk faktörlerinin azaltılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Gençleri problemlerli internet kullanımından uzaklaştırmak ve korumak amacıyla sosyal, sportif, sanatsal faaliyetlere yönlendirmek gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akın, İ. (2014). *Relationship of Problematic Internet Use with Alexithymia, Emotion Regulation and Impulsivity*. Master' s Thesis, Bahçeşehir University, İstanbul.

Akpınar,Ş., Ata E. E. & Kelleci, M. (2011). The Relationship between Students Problematic Internet Usage and Their Anger Expression Manner. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(4), 473-480.

Arslan, G. & Kabasakal, Z. (2014). Ergenler İçin Algılanan Duygusal/Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu-II: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama / Journal of Theory and Practice in Education*. 10(2), 491-510.

Ayan,S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 206-214.

Azizoğlu, M. (2009). *Lise Ergenlerinde Duygusal İstismarın Başarıya Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Balkaya, A. & Ceyhan, E. (2007). Lise Öğrencilerinin Suç Davranışı Düzeylerinin Bazı Kişisel ve Ailesel Nitelikler Bakımından İncelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. 3(11), 23.

Berber Çelik, Ç. & Odacı, H. (2012). Kendilik Algısı Ve Benlik Saygısının Problemlı İnternet Kullanımı Üzerindeki Yordayıcı Rolü. *E-Journal of New World Sciences Academy*. 7(1), 433-441.

Büyükşahin Çevik, G. & Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne-baba Eğitim Düzeylerine göre İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (3), 225–240.

Campbell, A. M., & Hibbard, R. (2014). More than Words: The Emotional Maltreatment of Children. *Pediatric Clinics of North America*, 61(5), 959-970.

Caplan, S. E.(2002). Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being: Development of a Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument. *Computer in Human Behavior*, 18, 553-575.

Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut : “İnternet Bağımlılığı”. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.

Ceyhan, E. (2010). Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi Üzerinde Kimlik Statüsünün, İnternet Kullanım Amacının ve Cinsiyetin Yordayıcılığı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 10 (3), 1323-1355.

Ceyhan, A.A. & Ceyhan, E. (2009). “Ergenlerde Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (PİKÖ-E) Geliştirme Çalışmaları”, *X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 21-23 Ekim 2009, Çukurova Üniversitesi, s. 42. (ÖZET).

Ceyhan, A.A. & Ceyhan, E. (2014). Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği’nin ergenlerde geçerlik ve güvenirlik çalışması [The validity and reliability study of Problematic Internet Use Scale for Adolescents]. *Bağımlılık Dergisi*, 15 (2), 56-64.

Cicioğlu, M. (2014). *Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Davranışlarına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Claussen, A., Crittenden, P. (1991). Physical and Psychological Maltreatment: Relations Among Types of Maltreatment. *Child Abuse and Neglect*, 15, 5-18.

Çakır Balta, Ö. ve Horzum M.B. (2008). The Factors That Affect Internet Addiction of Students in a Web Based Learning Environment. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 41(1), 187-205.

Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model For Pathological İnternet Use (PIU), *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195.

Dereli-İman, E. (2015). Ergenlerin Çocukluk Örselenme Yaşantıları İle Empatik Eğilim, Sosyal Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 5(3), 235-256, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.013>.

Dinleyici ve Şahin Dağlı, (2016). Duygusal İhmal, İstismar ve Çocuk Hekiminin Rolü. *Osmangazi Tıp Dergisi/Osmangazi Journal of Medicine*. 38 (2), 18-27, doi: <http://dx.doi.org/10.20515/otd.20235>

Doğan, A. (2013). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

Erdem Özyurt, Ş. (2016). *Ergenlikte Algılanan Duygusal İstismar ve Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Geçtan, E. (1999). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar* (7. Baskı). İstanbul: Remzi.

Glaser, D. (2002). Emotional Abuse and Neglect (Psychological Maltreatment): A Conceptual Framework. *Child Abuse and Neglect*, 26, 697-714. doi:10.1016/S0145-2134(02)00342-3

Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımları ile Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Hall, A. S., & Parsons, J. (2001). Internet Addiction: College Student Case Study Using Best Practices in Cognitive Behavior Therapy. *Journal of Mental Health Counseling*, 23 (4), 312-327.

Hart, H., & Rubia, K. (2012). Neuroimaging of Child Abuse: A Critical Review. *Frontiers in Human Neuroscience*, 6(52), 1-24.

IWS, (2017). Internet Users in the World, Internet Usage and Population Statics, June 30 2017. Erişim tarihi: 06.12.2017, <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

Kaplan, S., Pelcovitz, D. & Labruna, V. (1999). Child and Adolescent Abuse and Neglect Research: A Review of the Past 10 Years. Part I: Physical and Emotional Abuse and Neglect. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 38, 1214-1222.

Kara, B., Biçer, Ü. & Gökalp A. S. (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.

Kara Doruk, S. (2012). *0-14 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarına Yönelik Fiziksel ve Duygusal İstismar/İhmal Durumu*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Karaman, K. & Kurtoğlu M. (2009). Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri. *11. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri (Akademik Bilişim)*, 641-650.

Kathryn L. H. & David A. W. (2002). Child Neglect: Developmental Issues and Outcomes. *Child Abuse Negl*, 26, 679-695.

Kır, E. (2013). Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz ve İstismara Karşı Önleyici Eğitim Çalışmaları. *İÜHFM C. LXXI,1*, 785-800.

Kormas, G., Critselis, E., Janikian, M., Kafetzis, D. & Tsitsika, A. (2011). Risk Factors and Psychosocial Characteristics of Potential Problematic and Problematic İnternet Use Among Adolescents: A Cross-Sectional Study. *BMC Public Health*, 11(595), 1471-2458.

Leung, L. (2004). Net-Generation Attributes and Seductive Properties of The İnternet as Predictors of Online Activities and İnternet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior*. 7 (3), 333-348.

Milli Eğitim Müdürlüğü (MEM), (2018). <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>

Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence And Correlates Of Pathological İnternet Use Among College Students. *Computers in Human Behavior*, 16(1), 13-29.

Nicolson, P. & Wilson, R. (2004). Is Domestic Violence a Gender Issue? Views from a British City. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 14, 266-283.

Odacı, H. & Berber Çelik, Ç. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımlarının Akademik Öz-yeterlik, Akademik Erteleme ve Yeme Tutumları İle İlişkisi. *Uluslar arası Eğitimde Bilgisayar ve Teknoloji Sempozyumu*. 5,2.

Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S. & Uğurlu, F. (2016). Çocukluk Döneminde Yaşanan İhmal veya İstismarın Benlik Saygısına Etkisinin İncelenmesi. *HSP*. 3(1), 9-15. doi:10.17681/hsp.61140.

Özcan, K. (2009). *Yetişkin Bireylerin Algılanan Duygusal İstismar Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Özolgun Kurt, N. (2014). *Meslek Lisesi Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı, Bilişsel Yetenek ve Dikkat Becerilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Öztep, İ. C. (2011). *Duygusal İstismar Algılayan ve Algılamayan Ergenlerin Kaygı Düzeyleri ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Öztürk, S. (2007). *Çocuklarda Duygusal İstismar*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Pelcovitz, D., Kaplan, S. & Goldenberg, B. (1994). Post-traumatic Stress Disorder in Physically Abused Adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 33, 305-312.

Runyan, D., Corrine, W., Ikeda, R., Hassan, F. & Ramiro, L. (2002) . Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers. Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., (Eds). *World Report on Violence and Health* (p.59-86) . Geneva: World Health Organization.

Sevim, C. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı ile Üstbilişler Arasındaki İlişkide Düşünce Kontrol Stratejilerinin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Shapira, N. A., Lessig, M. C., Goldsmith, T.D., Szabo, S. T., Lazoritz, M., Gold, M.S. & Stein, D.J. (2003). Problematic Internet Use: Proposed Classification and Diagnostic Criteria. *Depression and Anxiety*, 17, 207-216.

Sırakaya, M. (2011). *Öğretmen Adaylarının Problemlı İnternet Kullanımı ve İnternet Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Siyez, D. M. (2003). *Duygusal İstismara Maruz Kalan ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları İle Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Smahel, D. B., Brown, B. B. & Blinka, L. (2012). Associations Between Online Friendship and Internet Addiction Among Adolescents And Emerging Adults. *Developmental Psychology*, 48(2), 381–388.

Soule, L. C., Shall, W. & Kleen, B.A. (2003). Exploring İnternet Addiction: Demographic Characteristics And Stereotypes Of Heavy İnternet Users. *Journal of Computer Information Systems*. Fall, 64-73.

Soysüren Yaşar, F. (2009). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sporcu Öğrenciler Üzerindeki Duygusal İstismar Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Şenormancı, Ö., Konkan, R. & Sungur, M.S. (2010). İnternet Bağımlılığı ve Bilişsel Davranışçı Terapisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 261-268.

Şimşek, S. (2010). *Ergenlerde Davranış Problemlerinin Anne-Babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Taner, Y. & Gökler, B. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.

Thompson, A.E. & Kaplan, C.A. (1999). Emotionally Abused Children Presenting to Child Psychiatry Clinics. *Child Abuse and Neglect*, 23(2), 191-196. [doi.org/10.1016/S0145-2134\(98\)00121-5](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(98)00121-5)

Tıraşçı, Y. & Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34 (1), 70-74.

Topbaş, M. (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*; 3(4), 76–80.

Tosuntaş Karakuş, F. (2006). *Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Sosyal Beceri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Turhan, E., Sangün, Ö. & İnandı, T. (2006). Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve Önlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 15 (9), 153 – 157.

Tutgun, A. (2009). *Öğretmen Adaylarının Problemlı İnternet Kullanımlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Türk, T. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Duygusal İstismar, Disiplin Cezaları ve Okula Yabancılaşma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımları ile Siber Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ulu, S. (2011). *Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Sürekli Öfke Düzeyi ve Öfke İfade Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Yalçın, S. (2007). *Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (1. Basım), Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldız, İ. (2010). *Lise Öğrencilerinde Problemlerle İnternet Kullanımı ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Zorbaz, O. (2013). *Lise Öğrencilerinin Problemlerle İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

EKLER

EK 1. ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	İrem ALTUNTEN		
E-postası/Web Sayfası	iremaltuntent@gmail.com		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	DEU	PDR	2012
Tez Başlığı	Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi		
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Hatice Zekavet KABASAKAL		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Türk PDR Derneği			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. ÖLÇEK UYGULAMA İZİNLERİ

Ölçek Kullanım İzni Hakkında

Gelen Kutusu x

İrem Altunten <iremaltunten@gmail.com>

14:06 (1 saat önce) ☆

Alıcı: gkmnarslan, zekavetkabasak. ▾

Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yard. Doç. Dr. Zekavet Topçu KABASAKAL' ın danışmanlığında hazırlanan " Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konusunda çalışılan tezde " Ergenler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Kısa Formu-II" ölçeğinizin kullanılması planlanmaktadır.

İzininizi rica ederim. Saygılarımla.

Psik. Dan. İrem ALTUNTEN

zekavet Kabasakal

15:39 (3 dakika önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Çalışmanızda Ergenler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Kısa Formunu kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.

Yard. Doç. Dr. Zekavet Topçu KABASAKAL

5 Aralık 2017 15:06 tarihinde İrem Altunten <iremaltunten@gmail.com> yazdı:

...

Gökmen Arslan

8 Ara (4 gün önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Ölçek ekte. Ölçek sadece çalışmamızda kullanmanız için izin verilmiştir. Üçüncü şahıslar ile paylaşmayınız. Araştırma sonuçları konusunda tarafıma bilgi verirsiniz sevinirim. Ölçekle değerlendirme bilgilerini researchgate'deki çalışmalarda bulabilirsiniz. Kolaylıklar dilerim.

5 Aralık 2017 15:06 tarihinde İrem Altunten <iremaltunten@gmail.com> yazdı:

Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yard. Doç. Dr. Zekavet Topçu KABASAKAL' ın danışmanlığında hazırlanan " Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konusunda çalışılan tezde " Ergenler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Kısa Formu-II" ölçeğinizin kullanılması planlanmaktadır.

...

EK 2. ÖLÇEK UYGULAMA İZİNLERİ

İrem Altuntun <iremaltuntun@gmail.com>

1 Ara (4 gün önce) ☆

Alıcı: eceyhan, aceyhan, agurcan ▾

Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yard. Doç. Dr. Zekavet Topçu KABASAKAL' ın danışmanlığında hazırlanan " Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konusunda çalışan tezde ölçeğinizin kullanılması planlanmaktadır. İzinizi rica ederim. Saygılarımla.
Psik. Dan. İrem ALTUNTEN

Aydoğan Aykut CEYHAN

2 Ara (3 gün önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Merhaba,
İlgili ölçek ve açıklamaları ektedir.
İlgili ölçeği bilimsel amaçlı çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar.

Prof.Dr. A.Aykut CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Yunus Emre Kampüsü- Eskişehir
E-mail: aceyhan@anadolu.edu.tr
Tel: 222 3350580-3472 & 3526

Prof.Dr. A.Aykut CEYHAN
Anadolu University
Educational Faculty
Guidance and Psychological Counseling Division
Yunus Emre Campus- Eskişehir, Turkey

Ek 3. İZMİR İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ UYGULAMA İZİNİ

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.2111456
Konu : İrem ALTUNTEN'in
Araştırma İzni

31.01.2018

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b) 03/01/2018 tarihli ve 35 sayılı yazınız.
c) 30/01/2018 tarihli ve 2030781 sayılı Valilik Onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı yüksek lisans öğrencisi İrem ALTUNTEN'in "Ergenlerde Algılanan Duyusal İstismar ile Problemlî İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Aliağa ilçesine bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Mehmet Tahir BÜDÜN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2-Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları ve Okul Listesi (6 sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

Aslı ile Aynıdır
5070 sayılı yasa ile
elektronik olarak imzalanmıştır

02 Şubat 2018

Ek 3. İZMİR İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ UYGULAMA İZNİ

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	İrem ALTUNTEN
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Ek'te belirtilen Aliğa İlçesi'ndeki Okullar
Araştırmanın konusu	Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	---
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi(Tez)
Veri toplama araçları	Kişisel bilgi Formu, Ergenler İçin Algılanan Duygusal/Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu II, Problemli İnternet Kullanım Ölçeği Ergen
Görüş istenilecek Birim/Birimler	-----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22/08/2017 tarihli ve 3558626-10.06-e.12607291 sayılı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2017/25 Sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2017-2018 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----
KOMİSYON	
26./01/2018	
(Başkan) Selime ŞENTÜRK DOĞRAMACI Şube Müdürü (Başkan)	Üye Dr.Resul YAVUZ Öğretmen Üye
Üye Nurdan MARAL Öğretmen Üye	Üye Dilek ŞİRİNEL Öğretmen Üye
Üye Selahattin ANIK Öğretmen Üye (İzmir)	

EK 4. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Programı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı yüksek lisans programında yapılan bir tez çalışmasında lise öğrencilerinde internet kullanımı ile ebeveyn- çocuk iletişimi arasındaki bağlantıyı araştırıyoruz. Araştırma sonuçları toplu olarak değerlendirileceğinden isminizi belirtmenize gerek yoktur. Sağlıklı bilgiler elde edilebilmesi için verdiğiniz yanıtlarda samimi ve dürüst olmanız son derece önemlidir. Lütfen soruların başındaki yönergeleri okuyarak, size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz ve cevaplandırılmamış soru bırakmayınız. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Okulunuz:.....**Sınıfınız:**.....**Yaşınız:**.....

Cinsiyetiniz: Kız() Erkek()

Anne-Babanızın Birliktelik Durumu: Birlikte() Boşanmış() Üvey: Anne()/Baba() Anne:Sağ()/Ölü() Baba:Sağ()/Ölü()

Ailedeki Siz Dahil Birey Sayısı:

Kaç Kardeşsiniz? Kaçınıcı çocuksunuz?:

Ailenizin Aylık Gelir Düzeyi: 0-1000 TL() 1001-2000TL() 2001-3000TL() 3001-4000TL() 4001-5000TL() 5000TL'den Fazla()

Anne-Babanızın Eğitim Düzeyi:

Anne: Okur-Yazar değil() Okur-Yazar() İlkokul Mezunu() Ortaokul Mezunu() Lise Mezunu() Üniversite Mezunu() Yüksek Lisans-Doktora()

Baba: Okur-Yazar değil() Okur-Yazar() İlkokul Mezunu() Ortaokul Mezunu() Lise Mezunu() Üniversite Mezunu() Yüksek Lisans-Doktora()

EK 5. ERGENLER İÇİN ALGILANAN DUYGUSAL İSTISMAR ÖLÇEĞİ KISA FORMU II: ANNE-BABA FORMU

Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne-Baba Formu Yetişkinlerin gençlere yönelik bazı davranışları hakkında bir araştırma yürütüyoruz. Hiçbir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Araştırmamızın sağlıklı olabilmesi için kendi özel konumuzu samimiyetle yanıtlamanız çok önemli. Her soruyu cevaplarken, anne ve babanızın ayrı ayrı; şimdi veya geçmişteki davranışlarını göz önünde bulundurun.		ANNE				BABA			
		Hemen Hemen Hiç Bir Zaman	Nadiren	Sık Sık	Her Hemen Hemen Zaman	Hemen Hemen Hiç Bir Zaman	Nadiren	Sık Sık	Her Hemen Hemen Zaman
1.	Sorunların çözümünde düşüncelerime önem vermez /vermezdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
2.	Arkadaşlarımla beraber olmamı, eğlenmemi engeller /engellerdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
3.	Kardeşlerimin benimle alay etmesine göz yumar /yumardı.	1	2	3	4	1	2	3	4
4.	Aile kararlarında fikrimi sormaz / sormazdı.	1	2	3	4	1	2	3	4
5.	Bana saygı gösterir/gösterirdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
6.	Aile dışında kimselerle beraber olmamı istemez /istemezdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
7.	Bana karşı bazen yumuşak, bazen çok sert davranır/ davranırdı.	1	2	3	4	1	2	3	4
8.	Başarısızlıklarımda bana kardeş ve /veya arkadaşlarımı örnek göstererek eleştirir / eleştirirdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
9.	Onun koyduğu kuralları çiğnediğim zaman nankör olduğumu söyler /söylerdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
10.	Çeşitli konularda ne düşündüğümü sorar, fikirlerime saygı gösterir / gösterirdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
11.	Hak ettiğim ödüllerden beni mahrum eder / ederdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
12.	Benden yapabileceğimin ötesinde beklentileri var/vardı	1	2	3	4	1	2	3	4
13.	Beni haksız yere cezalandırır / cezalandırırdı	1	2	3	4	1	2	3	4
14.	Bana çirkin, kötü adlar takar /takardı	1	2	3	4	1	2	3	4
15.	Aşırı sert ve otoriter bir disiplin anlayışından yana/yanaydı.	1	2	3	4	1	2	3	4
16.	Kız / erkek olduğum için benden beklentisi farklı/farklıydı.	1	2	3	4	1	2	3	4
17.	Yaşıtlarım kadar başarılı olmadığımı söyler, beni onlarla kıyaslar/kıyaslardı.	1	2	3	4	1	2	3	4
18.	Ne yaparsam yapayım onu memnun edemem /edemezdim.	1	2	3	4	1	2	3	4
19.	"Sen ne işe yararsın "diyerek aşağılar / aşağılardı.	1	2	3	4	1	2	3	4
20.	Beni sevmediğini düşünürüm / düşünürdüm.	1	2	3	4	1	2	3	4
21.	Kendimi evde gereksiz ve fazlalık gibi hissetmemen neden olur /olurdu.	1	2	3	4	1	2	3	4

22.	Ailedeki kavgaların sebebinin "ben" olduğumu söyler/söylerdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
23.	Benim hakkımda kötü, utandırıcı sözler söyler / söylerdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
24.	Beni gerçekten dinlemez, eleştirir/eleştirirdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
25.	Ona yardım etmediğim zaman sinirlenir / sinirlenirdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
26.	Başarılarımı küçümser/küçümserdi	1	2	3	4	1	2	3	4
27.	Aile içinde uyulması gerekli olan birçok konuda fikir birliği gösterir/gösterirdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
28.	Açık davranmam ve duygularımı özgürce ifade etmem için beni teşvik eder/ederdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
29.	Duygularımı ona açıkça ifade edebilirim/edebilirdim.	1	2	3	4	1	2	3	4
30.	Beslenme, uygu ve ders çalışma düzenime dikkat eder/ederdi.	1	2	3	4	1	2	3	4
31.	Benimle sıcak bir ses tonu ile konuşur/konuşurdu.	1	2	3	4	1	2	3	4

EK 6. PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ÖLÇEĞİ- ERGEN

Açıklama: Bu anket, bireylerin internet kullanım davranışlarını betimlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen, internet kullanırken genellikle gösterdiğiniz davranışları dikkate alarak, aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki “**Tamamen Uygun**”, “**Oldukça Uygun**”, “**Biraz Uygun**” “**Nadiren Uygun**”, ve “**Hiç Uygun Değil**” seçeneklerinden kendi durumunuza uygun olan bir seçeneği belirleyiniz. Bu seçeneği belirledikten sonra o seçeneğe ait parantezin içerisine çarpı (X) işareti koyunuz.

Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Yanıtlarken kendi internet kullanım davranışlarınızı olduğu gibi yansıtmaya, sonuçların daha sağlıklı değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır. Yanıtlarınız ile bu bilimsel araştırmaya katıldığınız için teşekkürler.

	Tamamen uygun ↓	Oldukça uygun ↓	Biraz uygun ↓	Nadiren uygun ↓	Hiç uygun değil ↓
1. İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde kendi kendime “birkaç dakika daha” diyorum.....	()	()	()	()	()
2. İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.....	()	()	()	()	()
3. İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum.....	()	()	()	()	()
4. İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum	()	()	()	()	()
5. İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor	()	()	()	()	()
6. Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.....	()	()	()	()	()
7. İnternete gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum....	()	()	()	()	()
8. Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum.....	()	()	()	()	()
9. Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum.....	()	()	()	()	()
10. Planladığımın dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum.....	()	()	()	()	()
11. İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum.....	()	()	()	()	()
12. İnternette, kontrol benden çıkıyor.....	()	()	()	()	()
13. İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor.....	()	()	()	()	()
14. İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.....	()	()	()	()	()

	Tamamen uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Nadiren uygun	Hiç uygun değil
	↓	↓	↓	↓	↓
15. Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum ()	()	()	()	()	()
16. Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum..	()	()	()	()	()
17. İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.....	()	()	()	()	()
18. Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor.....	()	()	()	()	()
19. İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için vazgeçilmez bir araçtır.....	()	()	()	()	()
20. İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor()	()	()	()	()	()
21. İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.....	()	()	()	()	()
22. İnterneti kullanmasam bile sürekli aklımda	()	()	()	()	()
23. İnternet kullanmayı bırakamadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum.....	()	()	()	()	()
24. Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.....	()	()	()	()	()
25. İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.....	()	()	()	()	()
26. İnternet beni kendisine esir ediyor.....	()	()	()	()	()
27. İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişime kurmaya tercih ediyorum.....	()	()	()	()	()